Rapport

Evaluatie winkeltijdenwet

Ministerie EZK

Ipsos i&O

SWECO

19 juni 2026

SWECO Nederland B.V.
Business unit Gebiedsontwikkeling

De Holle Bilt 22
3732 HM De Bilt
www.sweco.nl
Handelsregister 30129769

Samenwerkingspartner in dit onderzoek	Ipsos I&O
Onderwerp	Evaluatie Winkeltijdenwet
Projectnummer	51036110
In opdracht van	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Datum	19 juni 2026
Projectteam	Ipsos I&O: Ester Hilhorst, Thijs Lenderink en Stan Hermsen Sweco: Jeffrey Meinders, Kimberly Sunawong en Ingrid Ploegmakers
Voor meer informatie	ingrid.ploegmakers@sweco.nl +31 6 52057410
Versie	Eindrapport

Sweco Nederland B.V. ('Sweco') heeft zich bij het opstellen van dit document ingespannen als een goed opdrachtnemer en de nodige zorgvuldigheid in acht genomen. Dit document is uitsluitend bestemd voor Sweco's opdrachtgever en mag enkel worden gebruikt binnen diens interne organisatie. Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. De interpretatie en het gebruik van dit document en de daaruit voortkomende besluiten zijn voor eigen rekening en risico. Sweco aanvaardt daaromtrent geen verantwoordelijkheid en wijst iedere aansprakelijkheid terzake af.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting **5**

1 Inleiding **7**

1.1 Aanleiding *7*

1.2 Centrale vraag *7*

1.3 Opbouw rapport *8*

2 Uitgangspunten **9**

2.1 De huidige retailtrends en -ontwikkelingen *9*

2.2 Economische ontwikkelingen *11*

2.3 Trends en winkeltijden *14*

3 Wet- en regelgeving rond winkelopeningstijden **16**

3.1 De Winkeltijdenwet *16*

3.1.1 Winkels en de Winkeltijdenwet 16

3.1.2 Horeca en winkeltijden 17

3.2 De Zondagswet *17*

3.3 De Arbeidstijdenwet *17*

3.3.1 De arbeidstijdenwet 17

3.3.2 De arbeidstijdenwet in de praktijk 18

4 Evaluatie Winkeltijdenwet **19**

4.1 Gemeenten en de Winkeltijdenwet *19*

4.1.1 Evaluatie Winkeltijdenverordeningen 19

4.2 Ervaringen gemeenten met de Winkeltijdenwet *26*

4.2.1 Openstellingsmogelijkheden op zon-, feest- en werkdagen 27

4.2.2 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening 29

4.2.3 Visie gemeenten op de Winkeltijdenwet 31

4.3 Winkeliers en de Winkeltijdenwet *33*

4.3.1 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening 33

4.3.2 Gewenste winkeltijden 37

4.3.3 Visie winkeliers op de winkeltijdenwet 39

4.3.4 Retail- en beleggersorganisaties en de Winkeltijdenwet 40

4.3.5 Werknemers en de Winkeltijdenwet 41

4.4 Ervaringen van inwoners met de Winkeltijdenwet *41*

4.4.1 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening 41

4.4.2 Gewenste winkeltijden 44

4.4.3 Visie inwoners op de Winkeltijdenwet 45

5 Casestudies **46**

5.1 Casus gemeente Capelle aan den IJssel *47*

5.2 Casus gemeente Ede *49*

5.3 Casus gemeente Enschede *52*

5.4 Casus gemeente Goeree-Overflakkee *54*

5.5 Casus gemeente Katwijk *56*

5.6 Casus gemeente Losser 58
..... 59
5.7 Casus gemeente Roermond 60

6 Conclusies en toekomstscenario's winkeltijdenwet 62

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen..... 62
6.1.1 Uitkomsten op het gebied van de retailtrends en -ontwikkelingen 62
6.1.2 Uitkomsten deelvragen WTW, artikelen 1 t/m 9 Wtw 64
6.1.3 Uitkomsten deelvragen WTW, artikel 10 Wtw: 65
6.1.4 Beantwoording centrale vraag: 65
6.2 Toekomstscenario's winkeltijdenwet en aanbevelingen 66

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording 69

Bijlage 2: Begrippenlijst 73

Managementsamenvatting

Aanleiding

De Winkeltijdenwet (Wtw) regelt winkelopeningstijden en benadrukt sinds 2021 de bescherming van winkeliers tegen verplichte openingstijden. Deze evaluatie geeft aan hoe de toepassing van de Wtw en de wetswijziging in 2021 in de praktijk door gemeenten, winkeliers, werknemers en inwoners wordt ervaren. De evaluatie is uitgevoerd naar aanleiding van de wetswijziging en een Kamermotie[1] en combineert een analyse van gemeentelijke verordeningen, enquêtes en interviews. Het rapport beschrijft de context, presenteert resultaten per stakeholder en sluit af met conclusies en mogelijke toekomstscenario's.

Uitkomsten in een notendop

De belangrijkste overkoepelende conclusie is dat het huidige systeem van gemeentelijke autonomie, ingevoerd in 2013, heeft geleid tot een nieuw, breed gedragen evenwicht. De analyse van alle gemeentelijke verordeningen toont een onmiskenbare liberaliseringstrend: 80% van de gemeenten kent inmiddels een (zeer) ruime ontheffingsmogelijkheid. Dit is een duidelijke toename (20%) ten opzichte van 2016, de laatste evaluatie van de wet. Opmerkelijk is dat deze 'huidige situatie' de voorkeur geniet van alle onderzochte stakeholdergroepen: gemeenten (40%), winkeliers (34%) en inwoners (40%). Er is dan ook geen sprake van een breed gedragen roep om een landelijke herziening van de wet.

De keuze van winkeliers om wel of niet open te gaan, wordt vandaag de dag voor een groot deel door de markt gereguleerd. De voornaamste reden om op zondag gesloten te blijven is niet dat het wettelijk niet mag (7%), maar omdat het economisch niet rendabel wordt geacht (44%) of vanwege sociale redenen en personeelstekort. Bijna de helft van de winkeliers (48%) geeft aan dat ruimere openingstijden voor hen niet leidt tot een hogere totaalomzet. Het leidt tot een spreiding van de bestaande omzet over meer uren, met hogere kosten tot gevolg. Dit is vooral de situatie bij zelfstandig winkeliers. Supermarkten en grootschalige doelgericht bezochte branches (onder andere tuincentra en bouwmarkten) hebben een heel andere dynamiek en klantbehoefte. Zij hebben juist baat bij ruime openingstijden, ook op zon- en feestdagen. Daarbij hebben vooral supermarkten de wens om ook op zondagochtenden open te mogen. Gemeenten met beperkingen op zon- en feestdagen geven in hun verordeningen gehoor aan geloofsovertuigingen of de mening van de meerderheid van ondernemers en inwoners.

De evaluatie van de wetswijziging van 2021 (Artikel 10), die winkeliers moet beschermen tegen gedwongen openingstijden, laat zien dat de directe, meetbare impact hiervan beperkt is. De meerderheid (94%) van de winkeliers geeft aan dat hun openingstijden hierdoor niet zijn gewijzigd. Conflicten hierover lijken zich incidenteel en grotendeels onder de gemeentelijke radar af te spelen. Dat suggereert dat het probleem relatief beperkt van omvang is en/of dat de wet vooral een preventieve werking heeft.

Een van de meest significante bevindingen uit dit onderzoek is de duidelijke generatiekloof in zowel het winkelgedrag als de wensen van inwoners. Jongere Nederlanders (18-35 jaar) hebben de zon- en feestdagen significant vaker omarmd als reguliere winkeldagen dan oudere generaties (65+). Dit blijkt niet alleen uit het feit dat zij vaker op deze dagen winkelen, maar ook met een hogere frequentie. Deze demografische realiteit benadrukt dat er niet zoiets bestaat als 'de wens van de inwoner'. De behoeften lopen uiteen. Waar jongere, vaak stedelijke, inwoners meer flexibiliteit en ruimere openingstijden wensen, hechten oudere generaties meer waarde aan de bestaande structuur en rust. Deze tweedeling is essentieel voor de duiding van het maatschappelijk debat. Het verklaart waarom er geen overweldigende meerderheid is voor een duidelijke verandering in welke richting dan ook.

Toekomstscenario's Wtw

De volgende vijf (op voorhand) voor de hand liggende toekomstscenario's voor de Wtw zijn geanalyseerd:

1. Geen tot slechts beperkte veranderingen.
2. Intrekking landelijk verbod op zondagsopening vanuit een beperking van de bevoegdheid van gemeenten.
3. Intrekking landelijk verbod op zondagsopening, waarbij gemeenten regels mogen opstellen over winkelopeningstijden op zon- en feestdagen.
4. Toevoeging van gronden waarbij gemeenten verplicht individuele ontheffingen moet verlenen.

[1] Bron: Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2024-2025, 26 419 Toerisme en recreatie, Nr. 113 – Motie van het lid Kisteman, voorgesteld 2 september 2025

5. Geheel intrekken van de Wtw – gemeenten mogen zelf de openingstijden gaan bepalen, zowel op zon- en feestdagen als op werkdagen.

Uit de analyse komt naar voren dat de uitkomsten van het onderzoek het dichts aansluiten op de scenario's 1 en 3. Scenario 3 brengt de wet in overeenstemming met de bestaande praktijk, waarin 80% van de gemeenten een ruime ontheffing verleent. Daarnaast blijft de gemeentelijke autonomie behouden voor gemeenten die de zondagsrust wensen te beschermen. Dit scenario vereist echter nader onderzoek naar de verhouding tussen de Winkeltijdenwet en de Zondagswet. Laatstgenoemde wet verbiedt immers het verstoren van de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf. Slechts indien sprake is van een goede reden mag de openbare rust worden verstoord. De beoordeling van wat als zodanige reden geldt, berust bij de lokale overheden. Daarbij rijst de vraag of de Winkeltijdenwet nog in overeenstemming is met de Zondagswet indien de openingstijden op zon- en feestdagen volledig worden vrijgegeven. Bovendien kan van een daadwerkelijke modernisering binnen scenario 3 slechts sprake zijn indien gemeenten massaal hun verordeningen intrekken. Gelet op de brede tevredenheid onder gemeenten over de huidige verordeningen, is de verwachting echter dat dit niet zal plaatsvinden.

De voorkeur gaat uit naar scenario 1: geen, tot slechts beperkte veranderingen. Dit scenario sluit het best aan bij de wens van de meerderheid van de gemeenten om de bestaande situatie te handhaven. Het advies luidt om de wetgeving ten aanzien van feestdagen enigszins te liberaliseren en aan te sluiten bij de gemeentelijke praktijk. De ruime meerderheid van de gemeenten biedt mogelijkheden op alle tweede feestdagen, Hemelvaartsdag, 24 december en Goede Vrijdag vanaf 19.00 uur. Het onderzoek laat zien dat er draagvlak is voor het schrappen van de verplichte sluiting op die feestdagen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Wtw is al decennialang een onderwerp van maatschappelijk en politiek debat. De wet reguleert niet alleen de momenten waarop winkels open mogen zijn, namelijk op maandag tot en met zaterdag tussen 06.00 uur en 22.00 uur en daarbuiten alleen als gemeenten dit via de winkeltijdenverordening hebben toegestaan, maar benadrukt sinds 2021 ook de bescherming van winkeliers tegen contractueel afgedwongen openingstijden. De aanleiding voor deze evaluatie (de eerste na de vorige evaluatie uit 2016) is tweeledig. Enerzijds een geplande evaluatie van de wetswijziging uit 2021, anderzijds een motie vanuit de Tweede Kamer die verzocht om deze evaluatie te verbreden en te versnellen.

Bij deze evaluatie is een brede, multi-methodische aanpak gehanteerd. Het onderzoek combineert een diepgravende analyse van alle 342 gemeentelijke verordeningen met de resultaten van representatieve enquêtes onder gemeenten, winkeliers en een representatieve groep inwoners van Nederland. Deze kwantitatieve basis is verrijkt met kwalitatieve diepte-interviews met brancheorganisaties, vakbonden en een zevental zorgvuldig geselecteerde casusgemeenten die de diversiteit van het Nederlandse landschap vertegenwoordigen.

1.2 Centrale vraag

De centrale onderzoeksvraag van dit rapport luidt:

Hoe wordt de toepassing van de Wtw en de wetswijziging in 2021 in de praktijk door gemeenten, winkeliers en werknemers ervaren?

Daarnaast gaat het rapport in op de volgende deelvragen:

Deelvragen met betrekking tot de trends en ontwikkelingen:

1. In hoeverre sluit de Wtw aan bij de huidige en toekomstige economische omstandigheden in de retail? Hoe verhouden de lokaal geldende openingstijden zich tot het daadwerkelijk koopgedrag (offline en online) van consumenten?
2. Welke winkeltijden- en welk ontheffingen-/vrijstellingenbeleid hanteren alle gemeenten in Nederland? Welke belangen hebben ze daarbij gewogen?
3. Welke regionale of culturele verschillen bestaan er in de behoefte aan ruimere openingstijden?
4. Hoe beïnvloedt de variatie tussen gemeenten de concurrentiepositie van winkeliers?
5. Hoe varieert het winkeltijdenbeleid van gemeenten van hun beleid voor openingstijden van horecagelegenheden en benzinestations?

Deelvragen over de WTW, artikelen 1 t/m 9 Wtw:

6. Wat vinden gemeenten, winkeliers en inwoners van hun lokaal geldende openingstijden, de belangenafweging die de gemeente heeft gemaakt en het proces van die belangenafweging?
7. Wat zijn de wensen van winkeliers over ruimere openingstijden op zon- en feestdagen, met daarbij in ieder geval een onderscheid in type winkelier, soort winkelgebied en de voor winkelier geldende openingstijden?
8. Wat zijn de gevolgen wanneer winkeliers zelf mogen bepalen of ze op zon- of feestdagen open mogen zijn op de sociale en economische omstandigheden in het winkelgebied, onder andere op kleine winkeliers en werknemers?

Deelvragen over de WTW, artikel 10 Wtw:

9. Heeft de wetswijziging in 2021 het beoogde doel gehaald, namelijk winkeliers beschermen tegen eenzijdige wijzigingen van openingstijden?
10. In hoeverre heeft de wetswijziging in 2021 geleid tot verminderde, gelijkblijvende of verhoogde coördinatie van openingstijden?
11. Heeft de wetswijziging in 2021 positieve of negatieve neveneffecten gehad op de concurrentiepositie van de winkelier, in het bijzonder het kleinbedrijf?

1.3 Opbouw rapport

Het rapport schetst eerst de veranderde maatschappelijke en economische context waarin de wet functioneert. In hoofdstuk 2 staan de huidige retailtrends en -ontwikkelingen centraal. Hoofdstuk 3 gaat in op de huidige wet- en regelgeving rond openingstijden. Vervolgens komen de onderzoeksresultaten per stakeholdergroep aan de orde in hoofdstuk 4. Het rapport sluit af met een integrale beantwoording van de onderzoeksvragen, een analyse van mogelijke toekomstscenario's en concrete aanbevelingen voor het beleid. Bijlage 1 geeft de onderzoeksverantwoording. Bijlage 2 bevat een begrippenlijst.

2 Uitgangspunten

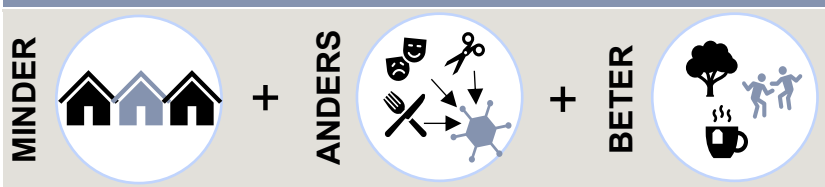
Dit hoofdstuk geeft inzicht in de **uitgangspunten** van het onderzoek. Centraal staan de huidige retailtrends en -ontwikkelingen in paragraaf 2.1 en de huidige wet- en regelgeving rond winkelopeningstijden in paragraaf 2.2.

2.1 De huidige retailtrends en -ontwikkelingen

Inspelen op trends en ontwikkelingen is voor winkeltijden cruciaal om relevant te blijven, veranderend consumentengedrag op te vangen en de concurrentie voor te blijven. Vanuit die invalshoek zijn de trends en ontwikkelingen van belang voor de Winkeltijdenwet. Deze paragraaf geeft een beeld van de algemene retailtrends en -ontwikkelingen. De resultaten die blijken uit het Koopstromenonderzoek uit 2025[2] zijn hierin meegenomen.

Algemene trends en ontwikkelingen	
	De veranderende consument Consumenten- en winkelgedrag richt zich vandaag de dag op een hybride aankoopmodel (online en lokaal), gedreven door gemak, prijsbewustzijn en vertrouwen. Consumenten zijn minder loyaal dan een decennium geleden, spreiden hun aankopen, en baseren keuzes op duurzaamheid, aanbevelingen en voorkeuren.
	Van transacties naar betekenisvolle belevingen en personalisaties De retailsector staat anno 2026 in het teken van een fundamentele verschuiving. Van pure transacties gaat de sector over naar betekenisvolle belevingen en personalisaties. Fysieke winkels ontwikkelen zich van verkooppunten naar 'bestemmingen'. De focus ligt op het bieden van een unieke ervaring, styling, verhuur, en persoonlijke service.
	Het totaal aantal fysieke winkels neemt af Op dit moment zijn in Nederland ca. 78.500 winkels verspreid over 26.700.000 m² winkelvloeroppervlak (wvo) aanwezig. Dit aantal winkels is in de afgelopen 10 jaar (sinds 2016) met bijna 19% afgenomen (Locatus). Deze afname geldt ook voor het aantal m² wvo aan winkels dat een daling kent van ca. 4% sinds 2016. Deze afname is vooral interessant als deze wordt afgezet tegen de groei van het aantal inwoners in Nederland sinds 2016 van bijna 7%. Dit creëert in theorie meer draagvlak voor winkels. Consumenten zijn in de afgelopen 10 jaar anders gaan winkelen, waarbij de groei van het aantal online aankopen een belangrijke rol speelt.
	Fysiek en online winkelen Waar 10 jaar geleden in 2016 nog ca. 20 miljard euro aan online webwinkels werd uitgegeven, is dat in 2025 gegroeid naar bijna 36 miljard euro (thuiswinkel.org). Dat is een groei van ca. 77%. Uit het KSO2025 blijkt dat op dit moment ca. één derde van de niet-dagelijkse aankopen online wordt gedaan, waar dat voor dagelijkse producten ca. 6% is. Online winkelen was in 2021 voornamelijk populair bij consumenten tot 50 jaar. Inmiddels shoppen ook ouderen boven 75 jaar online. Dit wordt verklaard door verbeterde digitale vaardigheden en afname van fysieke winkels. Online winkelen biedt uitkomst voor drukbezette consumenten tussen de 25 en 50 jaar. Overige redenen zijn gemak, gewoonte en de prijs. De toegenomen concurrentie met online winkels betekent dat fysieke winkels meer dan ooit aandacht moeten besteden aan hun aantrekkelijkheid en zich moeten onderscheiden. Het bieden van beleving en service zijn aspecten die zorgen voor verbonden klantreis. Daarbij speelt ook het belang van omnichannel. Fysiek en online winkelen zijn steeds meer met elkaar verbonden. Meer winkels zijn online zichtbaar en daardoor vindbaar. Dit leidt niet alleen tot bestedingen die online plaatsvinden, maar ook tot meer online zichtbaarheid van fysieke winkels. Winkeliers die slim inspelen op de laatste TikTok-trends, weten jongeren massaal fysiek naar zich toe te trekken. Een voorbeeld is Fabel Friet in Amsterdam. Zij lokken door TikTok-video's enorme rijen. Toeristen en jongeren staan soms meer dan een uur in de rij voor een patatje met truffelmayonaise. Chun Café in Amsterdam staat vanuit hun TikTok video's bekend om zijn virale Aziatische sandwiches en matcha. Hier staan dagelijks mensen voor in de rij.
	Focus op marges en efficiëntie Door stijgende kosten richten steeds meer bedrijven zich op het verbeteren van marges via AI-gestuurde prijsstrategieën en slimmere assortimentskeuzes. Daarnaast blijft duurzaamheid een drijvende kracht achter strategische keuzes.
Dagelijkse sector	
	Dagelijkse sector groeit met name in aantal m² wvo De dagelijkse sector groeit (in meters) over de gehele linie. Deze groei vlakt wel af. Tussen 2016 en 2021 groeide het aantal vierkante meters nog met +9,5%. Tussen 2021 en 2025 was dit +4,8%. Het aantal vestigingen in de dagelijkse sector is in de afgelopen 10 jaar niet zo hard gestegen als het aantal vierkante meters. Er is daarom sprake van schaalvergroting, vooral onder supermarkten. De groei vindt plaats in zowel de ondersteunende (boodschappen) centra als in de centrale winkelgebieden. Deze laatste gebieden krijgen in steeds sterkere mate een boodschappenfunctie, naast de oorspronkelijke recreatieve functie.

[2] Bron: Ipsos I&O, Koopstromenonderzoek 2025, 2026

	Met name groei in aantal en grootte supermarkten Zoals aangegeven zijn het vooral de supermarkten die een steeds groter marktaandeel innemen binnen de dagelijkse sector en de detailhandel als geheel. Zo wordt ongeveer 80% van de bestedingen in de dagelijkse sector in 2024 in supermarkten gedaan. De supermarkten hebben wel een daling in bestedingen gezien in 2024 t.o.v. 2023, met name door het verbod op verkoop op tabak in supermarkten. Binnen de supermarktsector komen sterke signalen dat full-service en discount supermarkten van minder dan 1.400 m² wvo te klein zijn en een te weinig gedifferentieerd aanbod hebben om aantrekkelijk te blijven voor de consument. Hierdoor is enerzijds uitval aan de onderkant. De kleine reguliere buurt- en dorpsverzorgende supermarkten verdwijnen. Anderzijds is sprake van een opwaardering aan de bovenkant, namelijk vergroting/relocatie van supermarkten. Ondanks de groei krimpt de werkgelegenheid in de dagelijkse sector. Dit heeft te maken met de komst van zelfscans en het verdwijnen van servicebalies (o.a. tabaksverbod).
	Winstmarges staan onder druk Ondanks de toename van het wvo en aantal vestigingen van dagelijkse winkels, staan de winstmarges onder druk. Voor supermarkten geldt dat dit komt door achterblijvende volumeverkoop, verlies van omzet, stijgende kosten en minder aanloop door verbod op tabaksverkoop. Voor de kleinere dagelijkse winkels als bakkers, slagers en drogisterijen geldt dat zij vaak te maken hebben met stijgende kosten van energie en huur, personeelstekorten, grotere concurrentie met supermarkten en inflatie van producten.
	Supermarkten als trekker van recreatieve centra Voorheen was vooral het modische aanbod de grote trekker van centrumgebieden, waaronder de warenhuizen en grote fashionretailers. Inmiddels kunnen supermarkten aan dit lijstje worden toegevoegd. Met de druk op modisch aanbod zijn supermarkten in de wat kleinere centra de belangrijkste trekker geworden.
Niet-dagelijkse sector	
	Winkelaanbod recreatieve detailhandel krimpt verder Het niet-dagelijkse winkelaanbod krimpt al jaren. De verwachting is volgens het KSO2025 dat deze tendens de komende jaren nog verder doorzet. Online bestedingen in de niet-dagelijkse sector groeien sneller dan de fysieke bestedingen. De krimp van het recreatieve winkelaanbod vindt plaats in alle typen winkelgebieden. In relatieve zin doet dit fenomeen zich het sterkst voor in de middelgrote centrumgebieden met een omvang tussen 20.000 en 60.000 m² wvo. In de categorie 60.000 tot 100.000 m² wvo is het recreatieve winkelaanbod tussen 2021 en 2025 per saldo stabiel gebleven. Dit is te verklaren door de groei van het winkelaanbod in Mall of the Netherlands (centrum Leidschendam). In alle andere centra in deze categorie, bijvoorbeeld het centrum van Delft, Amersfoort, Gouda en Zeist, is sprake van krimp. Opvallend is ook de forse krimp van het recreatieve winkelaanbod in de grootste binnensteden, vooral in Den Haag centrum. Verder valt op dat op grootschalige concentraties het recreatief winkelaanbod per saldo redelijk stabiel blijft en op kleine concentraties beperkt stijgt.
	Waar recreatieve detailhandel onder druk staat, groeit de discountsector Recreatieve winkels als modewinkels, sport- en speelgoed en huishoudelijke artikelen staan onder druk. Discountformules als Action, Wibra, Zeeman en KIK groeiden wel in aantal vestigingen en omzet. Niet alleen in grotere winkelgebieden maar ook in kleinere. De consument lijkt in tijden van inflatie en kostenstijgingen meer bezoek te brengen aan discountformules
	Doelgericht winkelaanbod krimpt ook Het doelgerichte winkelaanbod krimpt, namelijk met 1,4% tussen 2016 en 2021 en met 2,9% tussen 2021 en 2025 (in meters). Tussen 2016 en 2021 groeide de winkelruimte op middelgrote en grote woonboulevards nog. Inmiddels is de omvang gestabiliseerd. Op verspreide locaties buiten de winkelstructuur is sprake van structurele krimp. In de andere winkelgebieden is sprake van stabilisatie of lichte krimp. Tussen locaties en branches zijn wel grote verschillen. De bruin- en witgoedbranche heeft te maken met de sterkste krimp in winkelmeters, onder andere door het faillissement van BCC. Ook in de doe-het-zelf- en woninginrichtingsbranche is sprake van enige krimp. De winkelruimte in de tuinbranche groeide tussen 2021 en 2025 verder door. Dit geldt ook voor winkels in rijwielen.
	Genuanceerd beeld ontwikkeling online kooporiëntatie De groei van de online bestedingen in de niet-dagelijkse sector vlakt tussen 2021 en 2025 af, ten opzichte van de sterke groei tussen 2016 en 2021. Toch is het beeld per artikelgroep en sector genuanceerd. Het sterkst zijn de recreatieve branches getroffen. De online bestedingen in deze branches stegen duidelijk harder dan de fysieke bestedingen.
Opgave winkelgebieden	
	

De opgave voor winkelgebieden is op grond van bovenstaande trends- en ontwikkelingen als volgt:

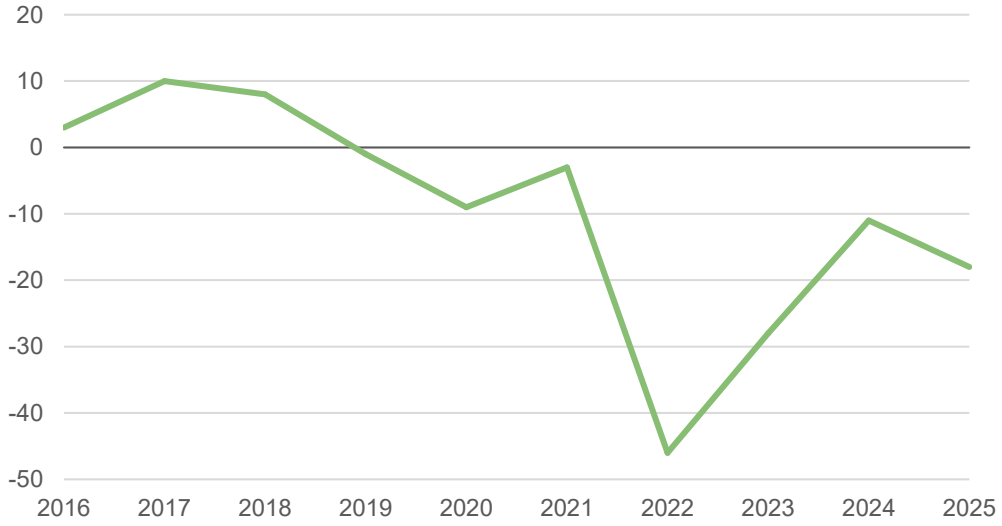
- **Minder.** Minder winkelmeters en minder versnippering. Door verspreid gelegen winkels en andere publieksfuncties te concentreren in sterke en geprofileerde clusters zorgen we voor een aantrekkelijke en toekomstbestendige retailstructuur.
- **Anders.** Het non-food aanbod in ondersteunende centra loopt terug, vooral modisch aanbod. Dit heeft te maken met de invloed van online aankopen. Het modische aanbod verdwijnt in zijn geheel bij buurt-, supermarkt- en wijkwinkelcentra klein. Ten aanzien van die centra kan ervan worden uitgegaan dat de non-foodsector de komende jaren nog maar 20% van het food-aanbod in m² wvo inneemt. Bij de overige centra neemt het modische aanbod af en gaat dit zich beperken tot enkele winkels. De vrijkomende ruimte wordt ingenomen door ander aanbod, zoals supermarkten. Maar er liggen ook kansen bij nieuwe functies, zoals maatschappelijke functies (zorg en welzijn), horeca, vrije tijdsvoorzieningen en nieuwe hybride concepten (vermenging horeca, retail en diensten). Ook gaat het om anders invullen van lege ruimtes; een kans is verdichting met werkfuncties en woningen.
- **Beter.** Voor alle typen centra geldt dat ingezet wordt op een attractieve mix van (publieks-)voorzieningen (en functies als wonen en werken) en een aantrekkelijke uitstraling (sfeer en beleving, waaronder groen) Hierdoor ontstaat een meer vitaal winkelcentrum.

2.2 Economische ontwikkelingen

Deze paragraaf geeft een uitwerking van de huidige stand van zaken van de Nederlandse economie en een historisch overzicht met als ijkmomenten 2016, 2021 en 2025/2026.

Ontwikkeling Nederlandse economie en detailhandel

Sinds 2016 is de Nederlandse economie met 15% gestegen, waarbij vooral in 2020 een dip zat als gevolg van de coronacrisis[3]. Indicatoren die bijdragen aan deze groei zijn onder andere consumptie, investeringen en internationale handel.

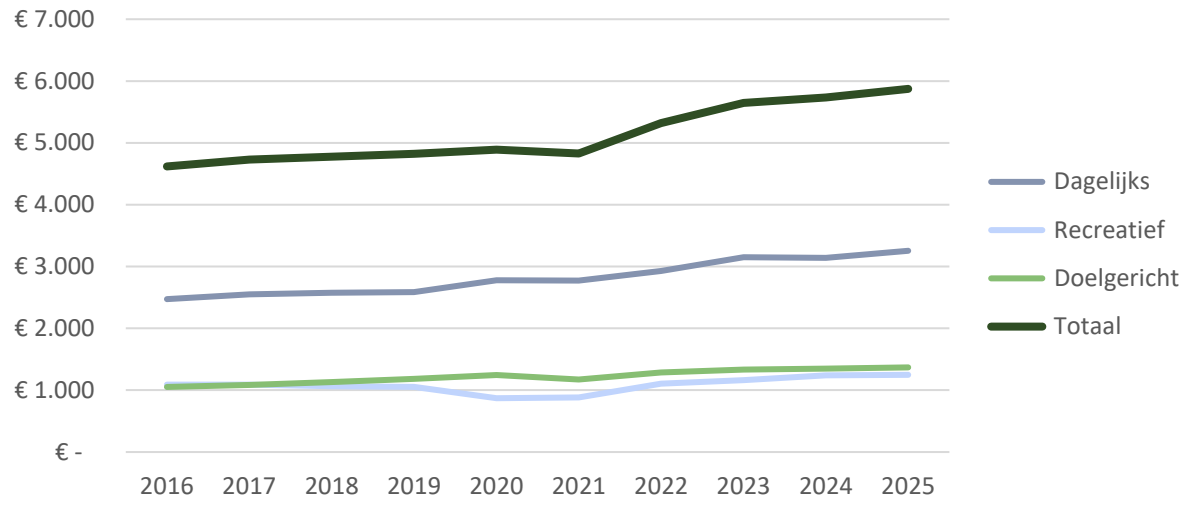
Figuur 1: Ontwikkeling koopbereidheid (CBS-indicator) Nederland 2016-2025 (per september van elk meetjaar)
Bron: KSO 2025, CBS, bewerking Ipsos I&O, Movares en Sweco

De koopbereidheid van consumenten is de afgelopen 10 jaar fors gedaald, namelijk van 3 in 2016 naar -18 in 2025, met een sterke daling in 2022 als gevolg van corona. De huidige ingezette daling heeft voornamelijk te maken met de geopolitieke spanningen, zoals de oorlog in het Midden-Oosten. Consumenten lijken in tegenstelling tot het dalende consumentenvertrouwen niet minder uit te geven. Zo blijkt uit data van ING dat huishoudens ten opzichte van een jaar eerder meer aan horeca en kleding hebben uitgegeven.[4]

Naast de daling van de koopbereidheid en het pessimisme onder consumenten door geopolitieke spanningen, is ook de inflatie de afgelopen jaren hoog geweest. Van een bovengemiddelde inflatie is al sprake sinds 2016, wegens de stijging van energie- en grondstofprijzen door geopolitieke spanningen. Deze hogere kosten zijn deels doorgerekend en hebben geleid tot hogere verkoopprijzen en daarmee hogere

[3] CBS, Economie groeit met 0,1% in eerste kwartaal 2026
[4] Bron: NOS, Consumentenvertrouwen laag, maar huishoudens geven niet minder uit (april 2026)

omzetten in veel sectoren. Meer omzet betekent niet automatisch dat het beter gaat. Tussen 2021 en 2025 was de inflatie ruim 21% en die stijging is terug te zien in onderstaande ontwikkeling van de detailhandelsomzet per hoofd tussen 2016-2025. De hoge inflatie betekent dat wanneer winkelgebieden minder dan 21% omzetgroei hebben meegemaakt in de afgelopen jaren, ze achterblijven op de autonome bestedingsgroei van consumenten.

Figuur 2: Ontwikkeling omzet detailhandel per hoofd Nederland 2016-2025, per sector en totaal (in euro excl. BTW)
Bron: KSO 2025, CBS, bewerking Ipsos I&O, Movares en Sweco

De afgelopen 10 jaar nam de omzet in de Nederlandse detailhandel flink toe met bijna 45%. Dit geldt zowel voor de fysieke als online detailhandel. Per jaar is dat een toename van gemiddeld 4,5%. In de jaren 2021 en 2022 lag de omzetgroei boven het gemiddelde. De jaren ervoor en erna, op of onder het gemiddelde. De sterke groei in 2021 en 2022 heeft te maken met de sterk gestegen inflatie en het inhaaleffect na de coronaperiode. Fysieke winkels waren begin 2021 nog dicht door harde lockdowns. Daarna mochten de winkels weer open.

Jaar	Netto omzetgroei foodsector t.o.v. voorgaande jaren	Netto omzetgroei non-foodsector t.o.v. voorgaande jaren	Netto omzetgroei webwinkels en postorderbedrijven t.o.v. voorgaande jaren.
2016	2,8%	+1,4%	+14,2%
2017	3,9%	+1,8%	+21,2%
2018	1,6%	+2,2%	+17,3%
2019	3,5%	+1,7%	+18,6%
2020	6,0%	-4,6%	+34,9%
2021	2,9%	-1,6%	+24,2%
2022	9,1%	+16,4%	+9,6%
2023	5,1%	+5,9%	+16%
2024	1,1%	+4,2%	+8,8%
2024 vs. 2016	***+38%***	***+28%***	***+291%***

Tabel 1: Omzetgroei fysieke detailhandel foodsector en non-foodsector en Nederlandse webwinkels en postorderbedrijven tussen 2016 en 2024
Bron: Retailinsiders o.b.v. Panteia en CBS

De omzetgroei is zowel in de food als non-foodsector aanwezig. De non-foodsector groeit daarentegen wel harder over de afgelopen jaren na corona. Zo zien we dat woonwinkels en doe-het-zelfwinkels nog profiteren van een toename in woningverkopen en lijken consumenten ook meer uit te geven aan kleding- en

schoenenwinkels. In de foodsector zien we ook een toename van de omzet over de afgelopen jaren, alleen is deze beperkter. Dit komt onder andere doordat consumenten prijsbewuster boodschappen doen door gestegen prijzen en daardoor eerder voor discounters kiezen. Ook neemt het aantal voedingsspeciaalzaken als bakkers, slagers en groentewinkels al jaren af[5].

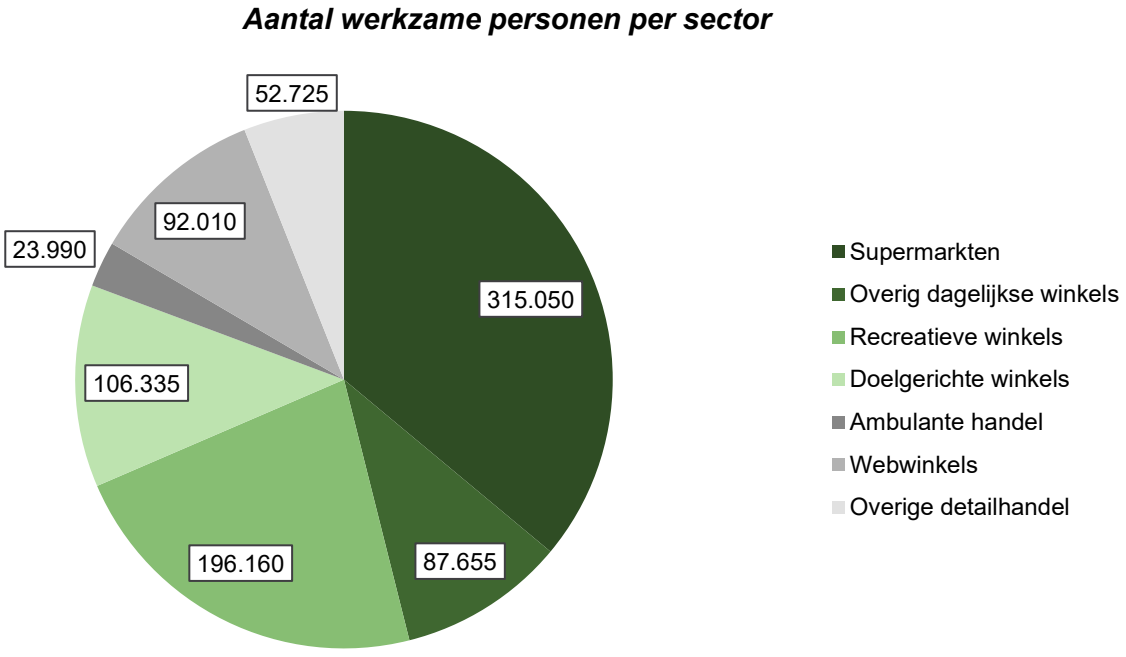
Omzetgroei in de detailhandel in 2026

Naar verwachting groeit de omzet in de detailhandel dit jaar met 4,5%. Dit is hoger dan de 3,5% groei in 2025[6]. Alle segmenten dragen naar verwachting bij aan de verwachte omzetgroei dit jaar. Dankzij een verbeterde koopkracht is de verwachting dat consumenten dit jaar meer uitgeven dan vorig jaar in zowel de winkelstraat als de supermarkt. De omzet in het foodsegment groeit dit jaar naar verwachting met 3%, in het non-foodsegment met 4% en in het online segment met 7%. Voor 2027 wordt een vergelijkbaar groeipatroon voorzien, in lijn met de verwachtingen voor de economische groei in Nederland.

De verwachte groei voor dit jaar is niet uitbundig. De consument blijft voorzichtig waardoor de mate van omzetgroei mede afhankelijk blijft van het consumentengedrag. Vorig jaar bleven huishoudens, ondanks hun verbeterde koopkracht, terughoudend met hun uitgaven in de winkelstraat. Aanhoudende economische onzekerheid, geopolitieke spanningen en een relatief hoge inflatie zorgden ervoor dat het vertrouwen in het economisch klimaat en de koopbereidheid laag bleven.

De verwachtingen voor dit jaar zijn gebaseerd op de eerste cijfers dit jaar.

Werkgelegenheid detailhandelssector

Figuur 3: Aantal werkzame personen naar branche (zelfstandigen/dga en in loondienst), 2023
Bron: Retail Insiders, 2024

In de Nederlandse detailhandel zijn op dit moment 845.000 tot 880.000 personen werkzaam. Omdat veel winkels ook online verkopen (multichannel), is het exacte deel dat uitsluitend in fysieke winkels werkt niet bekend. Het merendeel van de banen bevindt zich in de fysieke detailhandel. De verdeling ziet er als volgt uit (bron: CBS, 2024):

[5] Bron: ING, Retail groeit dit jaar met 4,5% (2026)
[6] Bron: CBS, 2025 en ING, 2026

- **Food (levensmiddelen):** circa 399.000 personen. Hiertoe vallen supermarkten, speciaalzaken en markthandel. Naast fysieke winkels zitten hier ook webwinkels bij. Supermarkten alleen zijn goed voor ongeveer 300.000 banen.
- **Non-food:** circa 422.00 personen. Denk hierbij aan kledingwinkels, drogisterijen, elektronica- en bouwmarkten. Naast fysieke winkels zijn ook het personeel bij webwinkels meegerekend.
- **Ambulante handel en overig**: circa 63.000 personen.

De supermarktbranche springt eruit als grootste branche binnen de detailhandel als het gaat om aantal werkzame personen (ruim 315.000). Op afstand volgen de modewinkels (77.000), woninginrichtingszaken (49.000) en de non-food webwinkels (72.500). CD-zaken en muziekwinkels vormen de kleinste branches met 370 en 750 werkenden.

Het aantal werkzame personen in 2023 is ten opzichte van 2019 afgenomen in vooral de huishoudelijke artikelzaken (-23%), warenhuizen (-15%), schoenen en lederwaren (-12%) en elektronicazaken (-11%). Een extreme stijging was zichtbaar bij de webwinkels food (150%) en webwinkels non-food (48%), maar ook bij de overige foodspeciaalzaken (17%), speelgoedzaken (17%) en rijwielzaken (16%).

86% van de werkenden in de detailhandel staan op de loonlijst (inclusief oproepkrachten en stagiaires). 14% zijn zelfstandigen. De gemiddelde leeftijd van zelfstandigen ligt bij het merendeel van de branches boven de 50 jaar. De top 6 van branches met relatief veel zelfstandigen ten opzichte van personen werkzaam in loondienst zijn de ambulante handel (60% zzp); cd-zaken (50%), non-food webwinkels (50%), muziekwinkels (47%), dierenspeciaalzaken (37%) en bloemenwinkels (36%).

De gemiddelde leeftijd van personen werkzaam in loondienst ligt in de detailhandel food (fysiek en web) op 27 jaar. In de non-food (fysiek en web) ligt de gemiddelde leeftijd op 35 jaar.

De gemiddelde werkweek van de zelfstandige ligt in de food en non-food op circa 34 uur in de week. In de detailhandel overig (‘puur’ web & ambulant) bedraagt dit 30,5 uur. Het gemiddelde ligt bij de zelfstandigen het laagst in de webwinkels-food (29 uur) en het hoogst bij de zelfstandige opticiens (37 uur). Bij medewerkers in loondienst is de variatie groter, namelijk tussen gemiddeld zo’n 17 uur bij supermarkten en drogisterijen tot 29 uur bij webwinkels non-food, de woon-en verlichtingszaken en rijwielzaken.

Aantal winkels en samenwerkingsvorm

Nederland kent in 2024 ca. 79.700 winkels. Hiervan zijn 30.843 formulewinkels (39%) en 48.857 zelfstandigen (61%). In vergelijking met 2016 zien we een afname van 14% van het aantal winkels in 2024. Deze afname zit voornamelijk in het aantal zelfstandigen dat tussen 2016 en 2024 met bijna 20% is gedaald. Het aantal formules is vrijwel gelijk gebleven tussen 2016 en 2024.

Van de 30.843 formulewinkels in 2024 in Nederland, is ongeveer de helft een franchisevestiging (15.473). Net als het aantal formulewinkels is ook het aantal franchisevestigingen in Nederland tussen 2016 en 2024 stabiel. In 2016 lag dit aantal namelijk op 15.960 vestigingen, wat tot 2024 een afname van 3% is.[7]

2.3 Trends en winkeltijden

De geschetste trends laten het spanningsveld zien waarin de retailsector zich bevindt. Dat spanningsveld maakt de discussie over de winkeltijden en de Winkeltijdenwet complexer dan tien jaar geleden, namelijk:

- **De 24/7 online-economie verandert het speelveld**. Sinds 2016 is online winkelen wat 24 uur per dag, 7 dagen per week plaatsvindt met 77% toegenomen. Dit vraagt nogal wat van de huidige fysieke retail. Om te kunnen reageren op de online-economie is het de vraag of niet alle beperkingen voor de fysieke retail moeten worden weggenomen.
- **De verschuiving naar ‘belevingswinkelen’ en gemak maakt de zondag als aankoopdag belangrijker.** De trend dat fysieke winkels transformeren van transactiepunten naar ‘bestemmingen’ voor recreatie en beleving, versterkt de rol van de zondag als potentiële winkeldag. Winkelen is voor een deel van de consumenten een vrijetijdsbesteding, vergelijkbaar met een bezoek aan de horeca of een museum. Daarnaast willen consumenten vanuit gemak op ieder moment van de week de mogelijkheid hebben om boodschappen te doen.

[7] Bron: Nationale Franchise Vereniging (NFV).

- **Economische druk maakt ruimere openingstijden een tweesnijdend zwaard**. Langere openingstijden betekenen voor een deel van de ondernemers hogere inkomsten. Voor een ander deel betekent het stijgende kosten, druk op winstmarges en personeelstekorten. Zij hebben geen behoefte aan ruimere openingstijden.

3 Wet- en regelgeving rond winkelopeningstijden

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de huidige Winkeltijdenwet. Daarnaast bespreken we de link met de Zondagswet en Arbeidstijdenwet.

3.1 De Winkeltijdenwet

3.1.1 Winkels en de Winkeltijdenwet

De eerste wettelijke regeling voor **winkeltijden** in Nederland dateert uit **1930**. Hiervoor bestonden alleen winkeltijdenverordeningen die gemeenten zelf hadden ingesteld. De winkelsluitingswet uit 1930 stond een openstelling toe van 05.00 tot 20.00 uur op werkdagen, van 05.00 tot 22.00 uur op zaterdagen en een verbod op winkelopenstelling op zondagen. Dit verbod op koopzondagen werd in 1934 tenietgedaan wegens verslechterde economische omstandigheden.

De wetgeving over winkelopeningstijden die hierop volgde was over het algemeen beperkend van aard. De **Winkelsluitingswet uit 1951** bepaalde dat winkels open mochten tot 18.00 uur en er werd een verplichte vakantiesluiting ingevoerd. In **1976** werd de wet gewijzigd met het oog op inkadering van de bevoegdheid om vrijstelling te verlenen of een ontheffingsbevoegdheid toe te kennen in verband met de toeristische aantrekkingskracht van een gemeente.

Met de **Winkeltijdenwet van 1996** streefde het kabinet Kok-I naar een liberalisering van de winkeltijden in Nederland. Naast inspelen op veranderende leef- en arbeidspatronen had deze liberalisering als doel om de concurrentiepositie van winkeliers te vergroten en voorwaarden te creëren die een positief effect op de werkgelegenheid en arbeidsparticipatie hebben. Vanuit dit oogpunt werd in de nieuwe Winkeltijdenwet het maximumaantal openingsuren opgeheven. Ook werden de winkeltijden verruimd: winkels mochten voortaan doordeweeks tot 22.00 uur openblijven. De wet voorzag gemeenteraden ook in de mogelijkheid om maximaal twaalf dagen per kalenderjaar aan te wijzen waarvoor een vrijstelling wordt verleend van de vervatte verboden, voor zover deze betrekking hebben op de zondag, Nieuwjaarsdag, Tweede Paasdag, Hemelvaartsdag, Tweede Pinksterdag en Eerste of Tweede Kerstdag. Vrijstelling van het verbod op winkelopenstelling mocht worden verleend ten behoeve van toeristische en grensoverschrijdende gebieden.

Per 1 juli **2013** is de **Winkeltijdenwet** gewijzigd en mogen gemeenten zelf bepalen in hoeverre zij vrijstelling of ontheffing verlenen met betrekking tot de verboden ronde zon- en feestdagen. Per 1 juli 2013 zijn de volgende artikelen in de Winkeltijdenwet opgenomen:

- Artikel 2: verbiedt winkels om open te gaan op zon- en feestdagen, na 19 uur op 4 mei en 24 december, en werk- en zaterdagen tussen 22 uur en 6 uur. De restrictie om tussen 22.00 en 06.00 uur en op zon- en feestdagen gesloten te zijn geldt niet voor tankstations[8].
- Artikel 3: biedt de gemeenteraad de bevoegdheid om op verzoek van winkeleigenaren en -beheerders verruiming te verlenen aan de vervatte verboden.
- Artikel 6: geeft aan dat een winkeleigenaar een ontheffing mag aanvragen op het koopzondag-verbod, indien de winkeleigenaar en -beheerder tot een religie behoort waarbij de wekelijkse rustdag op een andere dag dan zondag valt.
- Artikel 9: geeft aan dat verordeningen van gemeenteraden geen betrekking mogen hebben op de openingstijden van winkels op werkdagen tussen 6 uur en 22 uur.

In **2021** is aan de wet uit 1996 artikel 10 toegevoegd gericht op de bescherming van winkeleigenaren en -beheerders tegen eenzijdige wijziging van openingstijden waarmee de winkelier of beheerder niet uitdrukkelijk heeft ingestemd op het moment van de wijziging. Hierdoor geldt de wijziging van openingstijden als nietig ten aanzien van die winkeleigenaar of -beheerder:

- Artikel 10: bepaalt dat in het geval van een eenzijdige wijziging van de openingstijden door een winkeleigenaar of beheerder, winkeliers niet in hoeven te stemmen met de wijziging.

[8] Gemeenten hebben de bevoegdheid om via de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) nadere regels te stellen of beperkingen op te leggen ten aanzien van de openingstijden van tankstations.

3.1.2 Horeca en winkeltijden

Een horecagelegenheid binnen een winkel moet zich in de regel houden aan de sluitingstijden van de winkel. Voor kleine, ondergeschikte horeca binnen een winkel (bijvoorbeeld een klein leeshoekje met koffie) gelden vaak specifieke vrijstellingen, mits het niet meer dan 20% (of een vooraf vastgesteld metrage, afhankelijk van de gemeente) van het winkeloppervlak beslaat en er geen alcohol wordt geschonken.

De openingstijden van zelfstandige horecagelegenheden (dranken, fastservice en restaurants) vallen niet onder de Winkeltijdenwet, maar bepalen de gemeenten zelf. De tijden worden vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening. Voor fastservice waar onder andere lunchrooms, ijssalons en snackbars onder vallen, hanteren de meeste Nederlandse gemeenten openingstijden tussen 07.00 en 19.00 of uiterlijk 22.00 uur. Veel gemeenten hanteren als basisregel voor horeca met dranken en restaurants dat ze op doordeweekse dagen rond 01:00 of 02:00 uur moet sluiten, en in het weekend rond 02:00 of 03:00 uur. Er zijn ook gemeenten die hun grondgebied opdelen in gebieden (bijvoorbeeld 'bruis-' of 'rustgebieden'), waarvoor verschillende maximale openingstijden en terrasregels gelden. Horecaondernemers kunnen via de gemeente een vergunning of ontheffing aanvragen om de deuren langer open te houden.

3.2 De Zondagswet

De Zondagswet stelt algemene regels voor het wegnemen van hinder rondom de viering van de zondagsrust. De wet bevat algemene verboden, namelijk:

- Artikel 2: verbiedt om op zondag in de nabijheid van kerken of andere gebouwen voor de openbare eredienst in gebruik, zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken, waardoor de godsdienstoefening wordt verhinderd.
- Artikel 3: verbiedt om op zondag zonder strikte noodzaak onrust te verwekken, dat op afstand van meer dan 200 meter van het punt van verwekking hoorbaar is, uitgezonderd vergaderingen en betogingen in de zin van de Wet openbare manifestaties.
- Artikel 4: verbiedt het houden van openbare vermakelijkheden voor 13 uur, daartoe gelegenheid te geven of daaraan deel te nemen.
- Artikel 5: verbiedt om voor 13 uur optochten of bijeenkomsten op openbare plaatsen te houden, daartoe gelegenheid te geven of daaraan deel te nemen.
- Artikel 6: verbiedt om op zondag zonder genoegzame reden de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf te verstoren.
- Artikel 7: biedt een uitzondering van de verboden voor sportoefening of andere vormen van ontspanning op zondag, die niet als openbare vermakelijkheid in de zin van deze wet zijn te beschouwen.
- Artikel 8: geeft aan dat het overtreden van de verboden een strafbaar feit oplevert.

Artikel 6 verbiedt het verstoren van de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf. Hier zit een relatie met winkelopenstelling. De Zondagswet geeft niet aan in welke gevallen de ‘openbare rust’ mag worden verstoord. De beoordeling hiervan laat Het Rijk over aan de lokale overheid.

3.3 De Arbeidstijdenwet

3.3.1 De arbeidstijdenwet

De Winkeltijdenwet bepaalt de openingstijden voor winkels, terwijl de Arbeidstijdenwet de werktijden en rusttijden van personeel regelt, zowel voor fulltime als parttime contracten. Beide wetten vullen elkaar aan. Winkels mogen open zijn, maar dit betekent niet dat werknemers ongelimiteerd mogen werken.

Volgens Artikel 5:7, mogen jeugdige werknemers (16- en 17-jarigen) ten hoogste arbeid verrichten gedurende:

- 9 uren per diens.
- 45 uren per week, en
- Gemiddeld 40 uren per week in elke periode van 4 aaneengesloten weken.

Voor werknemers vanaf 18 jaar gelden op basis van Artikel 5:7 lid 2 en 3 de volgende bepalingen:

- maximaal 12 uur per dienst.
- 60 uren per week.
- gemiddeld 48 uren per week in elke periode van 16 aaneengesloten weken verrichten (Artikel 5:7, lid 2). Voor deze groep geldt dat zij gedurende elke periode van vier aaneengesloten weken.
- gemiddeld 55 uren per week voor een periode van 4 aaneengesloten weken mogen werken (Artikel 5:7, lid 3).

Op grond van de Arbeidstijdenwet zijn werknemers niet verplicht om te werken op zondag, mits dat uit de aard van de arbeid voortvloeit en het tegendeel is bedongen (artikel 5:6 lid 1 van de Arbeidstijdenwet). Er wordt alleen afgeweken van het eerste lid, indien de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en de werknemer hiermee instemt. Wanneer op zondag wordt gewerkt, dient de werkgever de arbeid zodanig te organiseren dat de werknemer op ten minste 13 zondagen in elke periode van 52 aaneengesloten weken geen arbeid verricht. In het reguliere geval mag een werknemer maximaal 39 zondagen per jaar werken, indien wordt voldaan aan de eisen uit lid 1 of 2. Bij collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO's) kan daarvan worden afgeweken. In dat geval mogen er 40 of meer zondagen per jaar worden gewerkt, onder voorwaarde dat de werknemer daarmee instemt.

Indien de werknemer, blijkens godsdienstige of levensbeschouwelijke overwegingen de wekelijkse rustdag op een andere dag dan zondag vieren, gelden dezelfde voorwaarden uit de wet over zondag.

3.3.2 De arbeidstijdenwet in de praktijk

De vakbonden geven aan dat de werktijden van winkelpersoneel de afgelopen jaren veranderd zijn door de opkomst van de zondagsopenstelling, de enorme groei van e-commerce (webshops), en veranderende wetgeving. De belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen jaren zijn:

- Verschuiving naar avond- en zondagwerk: door de verruiming van de Winkeltijdenwet en de toename van koopzondagen, is de traditionele 9-tot-5 werkweek in de detailhandel grotendeels verdwenen. Werken op zondag is in veel gemeenten (en voor veel winkelformules) de norm geworden. In verschillende CAO's voor de retail zijn hier afspraken over gemaakt.
- Stijging van flexibele contracten: door de dynamiek in de retailsector (gevoelig voor seizoenen en concurrentie van webwinkels) werken veel medewerkers op basis van een flexibel contract of als oproepkracht.
- Strakkere planning door krappe arbeidsmarkt: hoewel de krapte op de arbeidsmarkt iets is afgenomen, zijn werkgevers kritischer geworden op het inroosteren van personeel. Dit leidt tot efficiëntere, soms kortere diensten die aansluiten op de drukste momenten van de dag.

4 Evaluatie Winkeltijdenwet

Op basis van een stakeholderanalyse geeft dit hoofdstuk het beeld in hoeverre de huidige Wtw aansluit bij de huidige retailtrends en –ontwikkelingen en de toepassing in de praktijk van de artikelen 1 tot en met 10 van de Wtw.

4.1 Gemeenten en de Winkeltijdenwet

Deze paragraaf gaat in op de analyse van de gemeentelijke winkeltijdenverordeningen (paragraaf 4.1.1) en de uitslag van de enquête onder de gemeenten (paragraaf 3.1.2).

4.1.1 Evaluatie Winkeltijdenverordeningen

Om inzicht te krijgen in de huidige winkeltijden bij gemeenten heeft een analyse plaatsgevonden naar de Winkeltijdenverordeningen van alle 342 Nederlandse gemeenten. In de verordeningen mogen gemeenten een verruiming verlenen aan de vervatte verboden uit het Rijksbeleid (zie paragraaf 3.1). Dat pakken de gemeenten op door middel van een ontheffingsmogelijkheid. In de analyse is uitgegaan van de volgende twee uitgangspunten:

- De huidig geldende Winkeltijdenverordeningen.
- Het herkomstjaar van de verordeningen en de winkeltijdenmogelijkheden voor maandag tot en met zaterdag, zondag en feestdagen en overige opvallendheden.

Oude versus nieuwe verordeningen

Ruim 90% van de gemeenten heeft hun verordening geactualiseerd op basis van de wijzigingen in 2013, 2021 aan de Winkeltijdenwet en het advies van de Nederlandse Gemeente uit 2025 om het nieuwe verordeningensjabloon te gebruiken. Het laatste VNG-sjabloon richt zich op een optimale leesbaarheid van de verordeningen.

Een klein deel van de onderzochte verordeningen (9%) dateert nog van voor 2013. Dit betrof de eerste wijziging van de Winkeltijdenwet en bood een verruiming van de bevoegdheid van de gemeenteraad om vrijstellingen en ontheffingen te verlenen aan zon- en feestdagen. 40% van deze gemeenten houdt vast aan de twaalf aan te wijzen zon- en feestdagen per kalenderjaar. In 2021 vond de tweede wijziging plaats waarbij winkeliers werden beschermd tegen eenzijdige wijzigingen van openingstijden. Zo'n 4% van alle verordeningen komt uit 2021 en 25% dateert vanaf 2021.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is in 2021 gestart met het project *Duidelijke Overheidscommunicatie* waarbij ze gemeenten oproepen om verordeningen in duidelijke taal te ontwikkelen zodat iedereen ze kan begrijpen. De VNG heeft hiervoor het 'Model Winkeltijdenverordening 2025' opgesteld. De inhoud van dit laatste model is gelijk gebleven, alleen het taalgebruik is gewijzigd. De VNG roept gemeenten op de volgende criteria na te leven:

- De verordeningen hebben direct invloed op inwoners.
- Het mag niet gaan om Model Verordeningen die politiek gevoelig zijn.
- Het mag niet gaan om Model Verordeningen die al kortgeleden zijn aangepast door andere wetten, zoals de Algemene wet bestuursrecht of de Omgevingswet.

De wijziging in 2025 met betrekking tot het taalgebruik heeft geleid tot 17 gemeenten (5%) die hun verordeningen vanaf 2025 hebben aangepast.

Algehele verordeningen

De analyse geeft inzicht in de verschillende typen ontheffingen die de gemeenten hanteren. Daarbij is een vergelijking gemaakt met de evaluatie uit 2016 om de ontwikkeling te zien. Om die vergelijking te kunnen maken zijn de verschillende soorten ontheffingsmogelijkheden uit 2016 gelijkgetrokken met de ontheffingscategorieën uit deze evaluatie.

Mogelijkheden ontheffing		Ontheffingspercentage	
	Beschrijving type ontheffing	2016	2026
Volledige / zeer ruime ontheffing	Alle winkels en bedrijven zijn ontheven van de verboden van de Wtw, zonder uitzonderingen of er geldt een ontheffing die in tijdsbestek kleiner is dan tussen 6.00 en 22:00 uur en zich richt op een beperkt aantal feestdagen	60%	80%
Gedeeltelijke ontheffing	Ontheffing beperkt tot een aantal (zon-/feest) dagen per jaar, branches, periodes of kernen/gebieden.	9%	18%
Geen ontheffing	Er worden geen ontheffingen geboden van de winkeltijdenwet.	28%	1%
Geen data		3%	1%

Tabel 2. Type ontheffingsmogelijkheden winkeltijden van de Nederlandse gemeenten 2016 - 2026

Bron: Evaluatie Winkeltijdenwet, BMC, 2016 en Sweco / Ipsos I&O, 2026

Alhoewel elke gemeente haar eigen uitzonderingen/beperkingen heeft met betrekking tot openingstijden, branches/sectoren, kerngebieden, toerisme of aantal aan te wijzen zon- en feestdagen, blijkt uit de analyse een significante verruiming in Nederland in de openingstijden buiten de vervatte verboden. Immers de categorie ‘volledige / zeer ruime ontheffing’ is de afgelopen tien jaar met 20% toegenomen, namelijk van 60% in 2016 naar 80% op dit moment. Het aantal gemeenten met een gedeeltelijke ontheffing is toegenomen met 9%. Dit zijn gemeenten die enkele zon- en feestdagen per jaar toestaan en/of enkele branches, periodes of kernen / gebieden mogelijkheden bieden. Het aantal gemeenten dat geen ontheffing biedt buiten de Winkeltijdenwet is gedaald met 28% naar 1%. Redenen voor de gedeeltelijke of geen ontheffing richten zich op religieuze opvattingen en de zondagsrust.

Figuur 4. Mogelijkheden winkeltijdenverordeningen

Bron: CBS, 2024; Bewerking: Sweco, 2026

Mogelijkheden tussen 22.00 en 06.00 uur, maandag tot en met zaterdag

De volgende categorieën ontheffingen kunnen worden onderscheiden in de verordeningen wat betreft het verbod op het opengaan van winkels tussen 22.00 uur en 6.00 uur:

- **Mogelijkheden aanvraag ontheffing;** mogelijkheden worden geboden voor winkels om een ontheffing aan te vragen om tussen 22.00 en 06.00 uur open te mogen.

- **Specifieke ontheffing mogelijk voor avond- en nachtwinkels;** mogelijkheden voor specifiek avond- en nachtwinkels om tussen 22:00 en 6:00 uur open te gaan.
- **Geen ontheffing mogelijk buiten 6:00 – 22:00 uur;** het is voor winkels niet mogelijk om op werkdagen voor 6:00 en na 22:00 uur geopend te zijn.

Type ontheffing	2026
Mogelijkheid aanvraag ontheffing voor 22.00 – 06.00 uur	70%
Ontheffing voor avond- en nachtwinkels	15%
Geen ontheffing mogelijk buiten 06.00 – 22.00 uur	12%
Onbekend / overig	3%

Tabel 3. Mogelijkheden openingstijden tussen 22.00 en 06.00 uur in de gemeentelijke verordeningen, 2026

70% van de gemeenten biedt winkels en bedrijven de mogelijkheid om een ontheffing aan te vragen voor openingstijden tussen 22.00 en 06.00 uur op werkdagen. Daarnaast heeft 15% van de gemeenten een specifieke ontheffingsaanvraag voor avond- en nachtwinkels. In 12% van de gemeenten is het niet toegestaan om van maandag tot en met zaterdag vóór 6.00 uur en na 22.00 uur geopend te zijn.

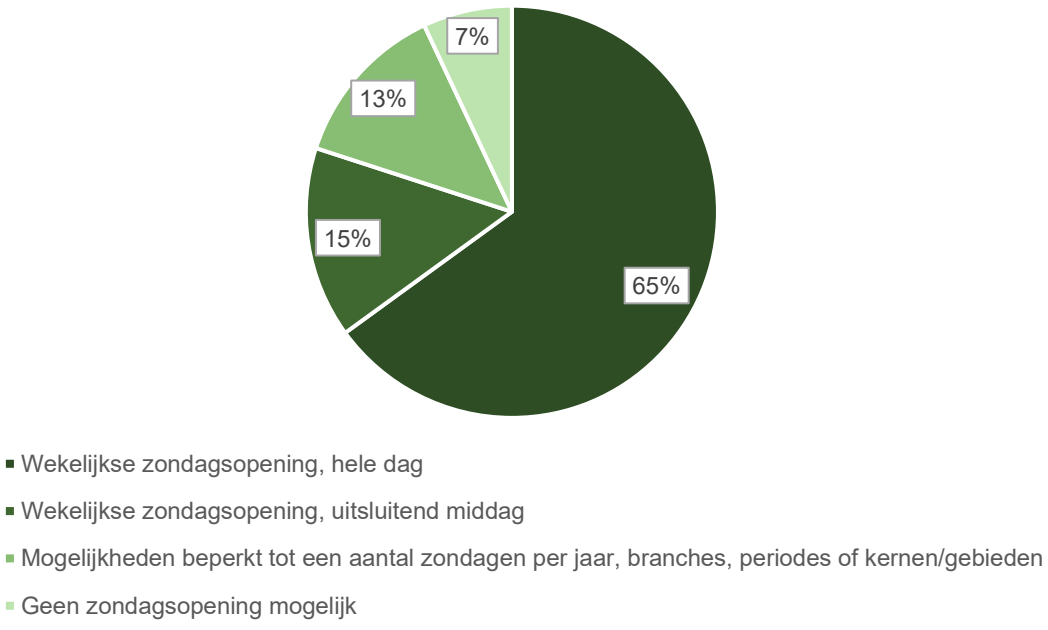
Omdat in 2016 andere categorieën zijn gebruikt, kan geen concrete vergelijking met de gegevens uit 2026 worden getrokken.

Mogelijkheden zondagsopening

Algemeen

De verordeningen maken onderscheid tussen de volgende typen ontheffingsmogelijkheden voor zondagsopening:

- Wekelijkse koopzondag met een ruim tijdvenster – van ’s morgens tot einde van de dag.
- Wekelijkse koopzondag met uitsluitend mogelijkheden voor openstelling in de middag.
- Geen zondagsopening mogelijk.
- Beperkte koopzondag, waarbij de mogelijkheden zich beperken tot een aantal zondagen per jaar, branches, periodes of kernen/gebieden.

Figuur 5. Mogelijkheden zondagsopenstelling winkeltijden verordeningen gemeente, 2026

80% van de gemeenten biedt mogelijkheden voor een wekelijkse zondagsopening. Een ruime meerderheid van bijna 65% van de onderzochte gemeenten hanteert een wekelijkse zondagsopening met een ruim

tijdsvenster (gehele dag). 40% van deze gemeenten hanteert dezelfde winkeltijden als doordeweeks. De overige 60% heeft afwijkende winkeltijden, zoals een kleiner tijdsvenster. Bijna 15% van de gemeenten hanteert een wekelijkse zondagsopening met openingsmogelijkheden uitsluitend in de middag vanaf 12 uur.

13% van de gemeenten hanteert een afwijkende zondagsopening. 40% van de gemeenten met een afwijkende zondagsopening, heeft maximaal 12 zon- en feestdagen per kalenderjaar aangewezen waarop winkels en bedrijven open mogen. 23 gemeenten van het totaal aantal gemeenten (7%) biedt geen mogelijkheden voor opening op zondagen.

Gemeenten waar winkels op zondagen niet open mogen zijn onder andere de gemeenten Urk, Neder-Betuwe, Katwijk en Hardinxveld-Giessendam. Deze gemeenten zijn omringd door buurgemeenten die wél een zondagsopening hanteren.

Vergelijking mogelijkheden huidige koopzondagen met 2016

Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling van de koopzondagen is een vergelijking getrokken met de evaluatie uit 2016. Daartoe zijn de categorieën uit 2016 waar mogelijk gelijkgetrokken met deze verordeningenanalyse.

Type zondagsopening	Percentage zondagsopenstelling (Bron: Verordeningsanalyse, Sweco, 2026)	Type zondagsopening volgens BMC 2016	Percentage zondagsopenstelling (Bron: Enquête, BMC, 2016)
Wekelijkse koopzondag, gehele dag	65%	Winkels mogen iedere zondag open	71%
Wekelijkse koopzondag, uitsluitend vanaf de middag	15%		
Beperkte koopzondag	13%	Winkels mogen enkele zondagen per jaar open	18%
Geen zondagsopening mogelijk	7%	Winkels op zondagen dicht	11%

Tabel 4. Mogelijkheden zondagsopening in de gemeentelijke verordeningen, 2016 en 2026

Bron: Evaluatie Winkeltijdenwet, BMC, 2016 en Sweco / Ipsos I&O, 2026

Uit de vergelijking blijkt dat in 2016, 71% van de gemeenten de mogelijkheid had om wekelijks op zondag open te mogen. In 2026 blijkt dat 80% van alle gemeenten te zijn. De toename bedraagt 9% in vergelijking met 2016.

Het aandeel gemeenten met een specifieke zondagsopening, waarbij de gemeente zelf bepaalt op welke zondagen winkels open mogen zijn, is ten opzichte van 2016 met 5% afgenomen. Het aantal gemeenten zonder ontheffing voor de zondag is in vergelijking met 2016 met 4% afgenomen.

De vergelijking geeft weer dat gemeenten steeds vaker een ontheffing verlenen op het zondagsverbod en daarmee winkels en bedrijven de vrijheid geven om zelf te bepalen of zij op zondag opengaan.

Mogelijkheden feestdagen

Algemeen

De analyse geeft inzicht in de verschillende typen ontheffingen voor feestdagen. Hieruit blijkt dat gemeenten één van de vier mogelijke opties hanteren voor de openstelling van winkels op feestdagen die op grond van de Winkeltijdenwet zijn verboden (zie tabel 5). De wettelijk verboden feestdagen zijn:

- Nieuwjaarsdag.
- Tweede Paasdag.
- Hemelvaartsdag.
- Tweede Pinksterdag.
- Eerste en Tweede Kerstdag.

Overige wettelijk verboden feestdagen zijn:

- 4 mei na 19 uur.
- Goede Vrijdag na 19 uur.
- 24 december na 19 uur.

De volgende typen openstellingen voor de genoemde feestdagen zijn in de analyse aangehouden:

- Openstelling voor alle feestdagen: winkels hebben een vrijstelling voor de wettelijk verboden feestdagen en mogen dus op alle feestdagen geopend zijn.
- Openstelling voor bepaalde feestdagen: winkels hebben een vrijstelling voor feestdagen die de gemeente heeft aangewezen.
- Openstelling voor bepaalde feestdagen, zo lang niet vallend op een zondag.
- Geen openstelling voor feestdagen.

Type openstelling feestdagen 2026	Percentage 2026	Type openstelling zon- en feestdagen 2016 (Ordening type ontheffing)	Percentage 2016
Openstelling voor alle feestdagen	56%	Volledig: alle winkels en bedrijven zijn ontheven van verboden, zonder uitzonderingen	13%
Openstelling voor bepaalde feestdagen	32%	Zeer ruim: alle winkels en bedrijven zijn ontheven van verboden, maar in tijdsbestek kleiner dan tussen 6:00 en 22:00 uur of op beperkt aantal feestdagen	47%
Openstelling voor bepaalde feestdagen, zolang niet op zondag vallend	10%	Gedeeltelijk: ontheffing beperkt tot een aantal (zon-/feest) dagen per jaar, branches, periodes of kernen/gebieden	9%
		Zeer beperkt: ontheffing beperkt tot een aantal (zon-/feest) dagen per jaar, branches, periodes of kernen/gebieden	12%
Geen openstelling voor feestdagen	1%	Geen: geen vrijstelling van verboden Wtw	16%
Geen data	1%	Geen data	3%

Tabel 5. Mogelijkheden openstelling op feestdagen in de gemeentelijke verordeningen, 2016 en 2026

Bron: Evaluatie Winkeltijdenwet, BMC, 2016 en Sweco / Ipsos I&O, 2026

De meerderheid van de gemeenten (56%) hanteert momenteel een algemene vrijstelling voor alle wettelijk verboden feestdagen. 33% van deze gemeenten hanteert beperktere openingstijden op feestdagen dan tussen 06:00 tot 22:00 uur. Vaak mogen winkels uitsluitend gedurende de middag open of geldt een ander tijdsvenster. 19% van de gemeenten met een ruime openstelling houdt vast aan de zogenoemde 19-urendagen. Dit houdt in dat winkels op specifieke dagen, zoals Goede Vrijdag, 24 december en 4 mei, na 19:00 uur gesloten moeten zijn. Deze feestdagen zijn uitgesloten van het volledig verruimde tijdvenster (06:00 tot 22:00 uur).

32% van het aantal gemeenten hanteert een regeling waarbij winkels slechts op bepaalde feestdagen open mogen zijn. 54% van deze groep sluit de eerste feestdagen en Nieuwjaarsdag uit van de algemene vrijstelling. Daarnaast sluit 22% alleen Eerste Kerstdag uit.

De gemeente Goeree-Overflakkee hanteert een uitzonderlijk beleid, met specifieke regels per feestdag, gebied en type winkel. Uitsluitend winkels in aangewezen gebieden, zoals recreatiegebieden, zijn op zondag, Nieuwjaarsdag en Eerste Kerstdag vrijgesteld en mogen open zijn van 08:00 tot 20:00 uur. Deze winkels mogen bovendien op Tweede Paasdag, Hemelvaartsdag, Tweede Pinksterdag en Tweede Kerstdag (zolang deze niet op een zondag vallen) van 08:00 tot 22:00 uur geopend zijn. Winkels buiten deze recreatiegebieden blijven op zondag, Nieuwjaarsdag en Eerste Kerstdag gesloten. Daarnaast gelden er in Goeree-Overflakkee op feestdagen ruimere openingstijden voor specifieke winkels, sector en gebied. Volgens de verordening mogen volumineuze detailhandelsvestigingen op Tweede Paasdag, Tweede Pinksterdag, Hemelvaartsdag en Tweede Kerstdag van 06:00 tot 22:00 uur geopend zijn. Musea en maaltijdwinkels mogen op de genoemde zon- en feestdagen van 13:00 tot 24:00 uur geopend zijn. Voor overige winkels geldt dat zij op deze feestdagen van 12:00 tot 22:00 uur geopend mogen zijn.

10% van het totaal aantal gemeenten hanteert een regeling waarbij feestdagen die op zondag vallen, zijn uitgezonderd van de algemene vrijstelling. Op feestdagen zoals Eerste Paasdag, Eerste Pinksterdag en Eerste Kerstdag (wel of niet zijnde op zondag) zijn de winkels in deze gemeenten dus gesloten. Ten aanzien van de feestdagen waarop de winkels wel open mogen, hanteert 30% specifieke winkeltijden.

In de gemeente Putten mogen winkels op de overige feestdagen vanaf 12:00 uur geopend zijn, aldus een korter tijdvenster dan de wettelijk bepaalde 6:00 tot 22:00 uur. De gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Urk staan naast een verbod op zondagsopenstelling ook geen feestdagen toe. In Scherpenzeel en Urk is het wel mogelijk om een ontheffing aan te vragen voor deze verboden feestdagen.

Onderstaand een overzicht van de openstellingsmogelijkheden per feestdag.

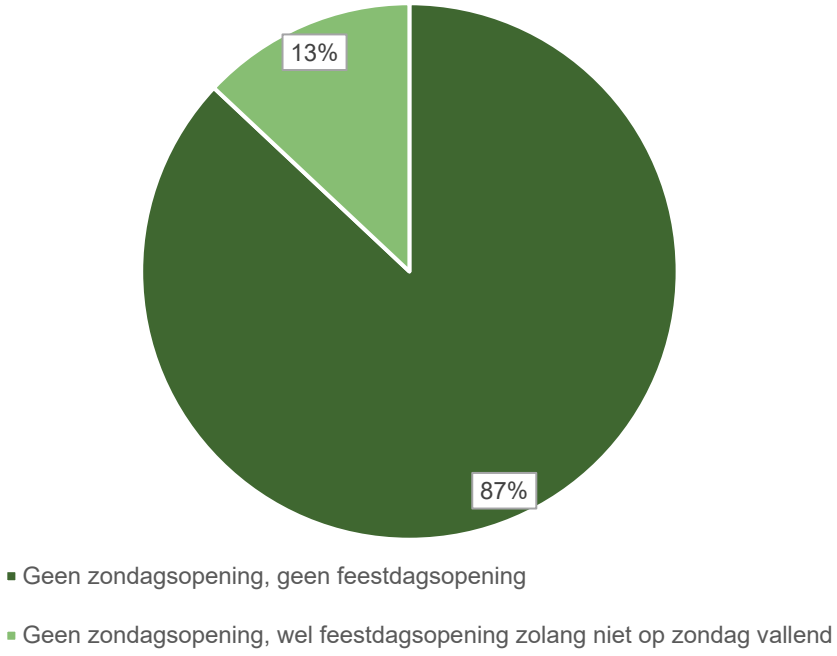
Openstelling	Nieuw-jaarsdag	1e Paasdag	2e Paasdag	Hemel-vaartsdag	Goede Vrijdag	4 mei	1e Pinksterdag	2e Pinksterdag	24 december	1e Kerstdag	2e Kerstdag
Ja (toegestaan)	69%	56%	91%	94%	80%	76%	57%	92%	88%	35%	94%
Nee (niet toegestaan)	31%	44%	9%	6%	4%	7%	43%	6%	12%	65%	6%
Geen data	-	-	-	-	15%	17%	-	-	-	-	-

Tabel 6. Mogelijkheden openstelling per specifieke feestdag, in % van het aantal Nederlandse gemeenten

Zoals aangegeven staan de meeste gemeenten een ruime openstelling toe op alle feestdagen. Beperkingen gelden vooral voor de eerste feestdagen, zoals Eerste Paasdag, Eerste Pinksterdag en Eerste Kerstdag. Zo blijft een ruime meerderheid van de gemeenten (65%) gesloten op Eerste Kerstdag. Voor Eerste Paasdag en Eerste Pinksterdag is het verschil tussen gemeenten die openstelling toestaan en gemeenten die dat niet doen, klein. Op de tweede feestdagen staan de meeste gemeenten wél een openstelling toe, zoals op Tweede Paasdag (91%), Tweede Pinksterdag (92%) en Tweede Kerstdag (94%). Dat geldt ook voor Hemelvaartsdag (94%) en Nieuwjaarsdag (69%).

De gemeenten die op 4 mei en 24 december geopend zijn (80% en 76%), mogen tot 19:00 uur open. Indien de winkels na 19.00 uur open willen, kunnen zij een individuele ontheffing aanvragen.

De feestdagopening van gemeenten zonder zondagsopening nader bekeken

Figuur 61. Mogelijkheden zondagsopening in relatie tot openstelling feestdagen

Zoals aangegeven heeft 7% van de gemeenten geen zondagsopening. 13% van de gemeenten zonder zondagsopening hebben daarnaast geen openstelling voor feestdagen. De overige gemeenten (87%) hebben geen koopzondag, maar wel een openstelling voor bepaalde feestdagen, zolang deze niet op zondag vallen.

De gemeenten Heerde en Tholen hebben geen zondagsopening maar stellen een opening voor ten hoogste van vijf aan te wijzen feestdagen per kalenderjaar, met uitzondering wanneer de feestdag valt op een zondag en/of op Eerste Kerstdag.

Vergelijking huidige mogelijkheden feestdagen met 2016

Het evaluatierapport 2016 trok geen afzonderlijke conclusies voor de openstelling op feestdagen. Zon- en feestdagen zijn samengevoegd en op basis daarvan zijn conclusies getrokken. De uitkomst hiervan is vergeleken met de huidige cijfers voor specifiek de feestdagen.

Uit de analyse blijkt dat de meerderheid van de gemeenten (56%) een openstelling op alle feestdagen hanteert. Dit is het beste te vergelijken met de ruime categorie ‘Volledig’ uit 2016. De categorieën ‘openstelling voor bepaalde feestdagen’ en openstelling voor bepaalde feestdagen, niet vallend op een zondag’ zijn afgenomen met respectievelijk 15% en 11%.

Het aandeel gemeenten zonder een openstelling op feestdagen ligt op dit moment op ca. 1%. Sinds 2016 is dit percentage aanzienlijk afgenomen. Enkel in de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Urk is het niet mogelijk om de winkels op feestdagen te openen (ontheffing aanvragen is wel mogelijk).

Alhoewel de categorieën tussen de evaluatie in 2016 en 2026 niet geheel gelijk zijn, kan alsnog worden geconcludeerd dat de openstelling op feestdagen ruimer is geworden. Enkel de minderheid van het totaal aantal gemeenten houdt zich nog vast aan de beperkingen voor feestdagen.

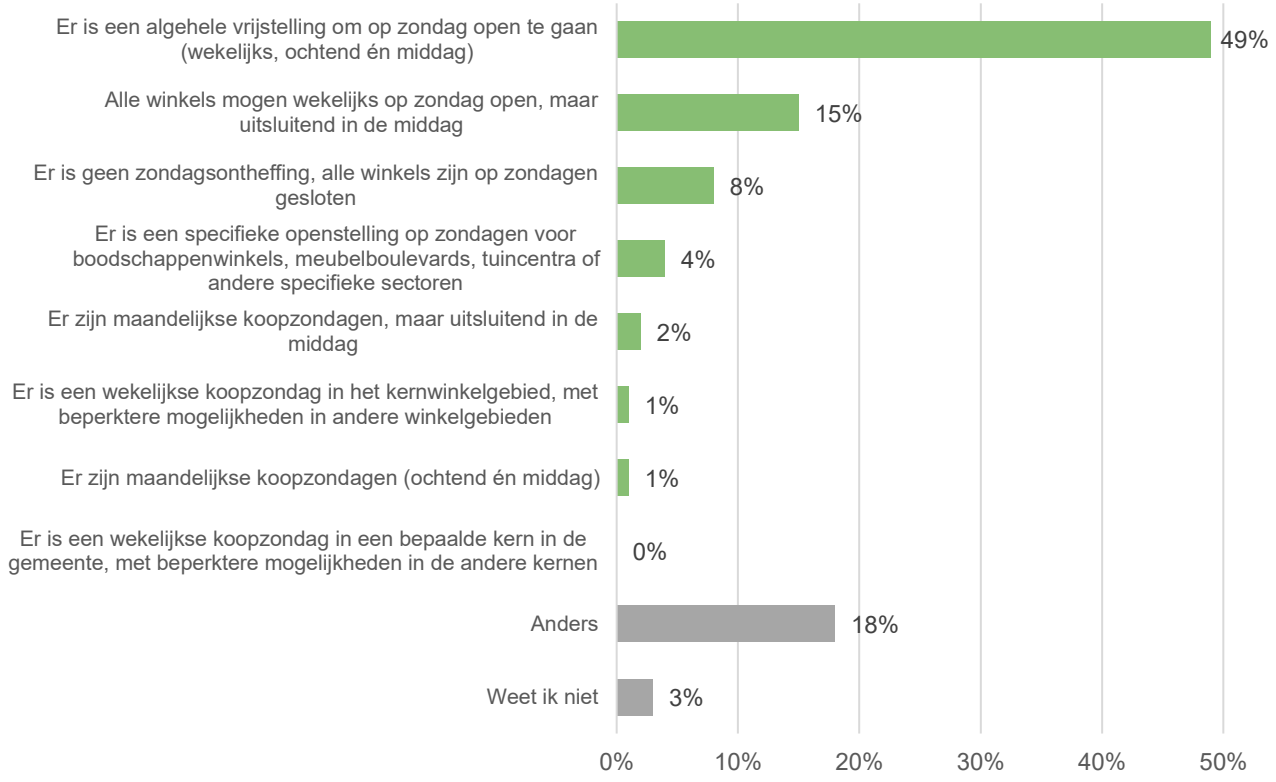
4.2 Ervaringen gemeenten met de Winkeltijdenwet

Om inzicht te krijgen in zowel de context waarbinnen de verordeningen zijn opgesteld als de uitwerking in de praktijk, is er een enquête uitgezet onder gemeenten. In totaal zijn 329 gemeenten benaderd. 105

gemeenten hebben de enquete ingevuld (een respons van 33%). Bijlage 1 bevat de onderzoeksverantwoording en de representativiteit van de uitkomsten.

4.2.1 Openstellingsmogelijkheden op zon-, feest- en werkdagen

Allereerst is gevraagd naar de manier waarop de openstelling op zondagen in de gemeente is geregeld. Omdat er veel verschillende (combinaties) van openstellingsmogelijkheden zijn, is gevraagd om het antwoord te kiezen dat het best aansluit bij de vigerende winkeltijdenverordening.

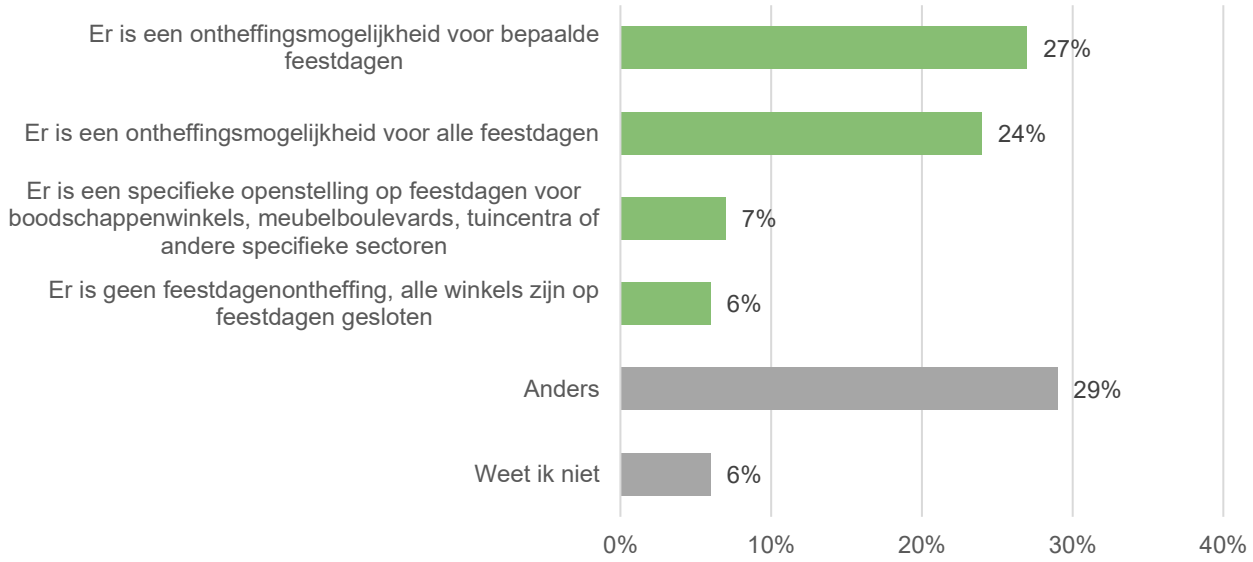

Figuur 7. Op welke manier is de winkelopenstelling op zondagen in uw gemeente geregeld? (Bron: enquête, n =115)

In de helft van de gemeenten (49%) is sprake van een algehele vrijstelling om op zondag open te gaan (Figuur 7). Winkels kunnen hier wekelijks in de ochtend én in de middag open. Daarnaast mogen winkels in vijftien procent van de gemeenten (15%) wekelijks alleen in de middag open. In een op de tien gemeenten (8%) zijn alle winkels op zondag gesloten.

Twee van de vijf gemeenten (18%) geeft aan dat de winkelopenstelling in hun gemeente anders is geregeld dan in de voorgestelde opties. In de meeste gevallen zijn dit variaties op de gegeven opties. Zo geeft een gemeente aan dat de winkels daar elke week ook in de avond open zijn op zondag. In een andere gemeente kunnen winkeliers zelf een ontheffing aanvragen.

Gemeenten kunnen ook voor de feestdagen een uitzondering maken op de bepalingen in de Winkeltijdenwet. Hieronder is zichtbaar hoe de openstellingsmogelijkheden op de feestdagen zijn. Ook hier is gevraagd om het antwoord te kiezen dat het beste aansluit bij de vigerende winkeltijdenverordening.

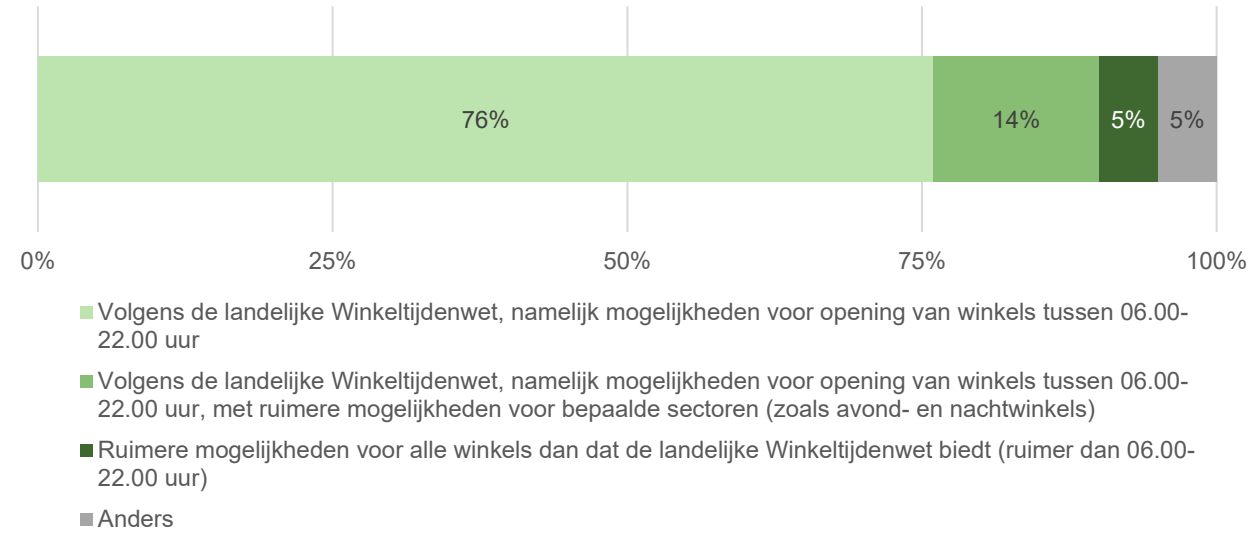

Figuur 8. Op welke manier is de winkelopenstelling op feestdagen in uw gemeente geregeld? (Bron: enquête, n =115)

In een kwart van de gemeenten (27%) is er een ontheffingsmogelijkheid voor bepaalde feestdagen (Figuur 8). Ook is er in een kwart van de gemeenten (24%) een ontheffingsmogelijkheid voor alle feestdagen. In zeven procent van de gemeenten is er een specifieke openstelling op feestdagen voor bepaalde winkels, zoals supermarkten of tuincentra. In zes procent van de gemeenten zijn alle winkels op feestdagen gesloten.

Tevens geeft een derde van de gemeenten (29%) aan dat de winkelopenstelling op feestdagen op een andere manier is geregeld dan de voorgelegde opties. Veelal geven zij aan dat er of een algehele vrijstelling is of is dit een subtiele variatie op de gegeven opties.

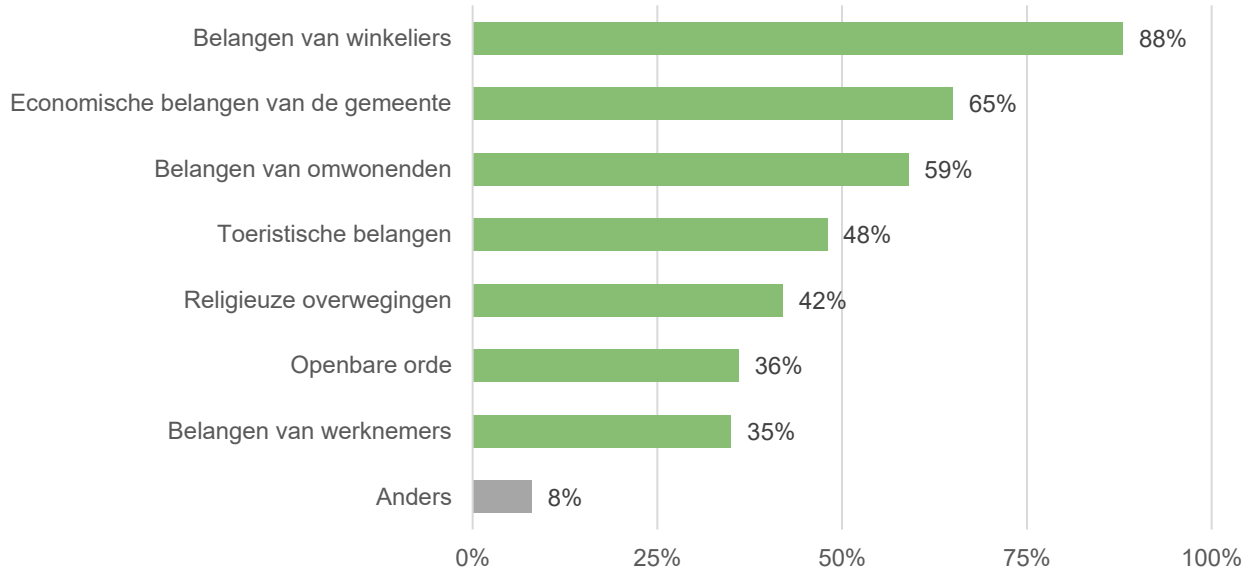
Ten slotte is gevraagd of en hoe er mogelijkheden zijn voor avond- en nachtopenstelling van winkels.

Figuur 9. Op welke manier is de winkelopenstelling op doordeweekse dagen en zaterdagen in uw gemeente geregeld? (Bron: enquête, n =115)

In drie kwart van de gemeenten (76%) mogen winkels alleen open tussen 06.00 en 22.00 uur (Figuur 9). In veertien procent van de gemeenten kunnen bepaalde sectoren een uitzondering krijgen om open te zijn buiten deze tijden. In een op de twintig gemeenten (5%) kunnen alle winkels buiten deze tijden open zijn.

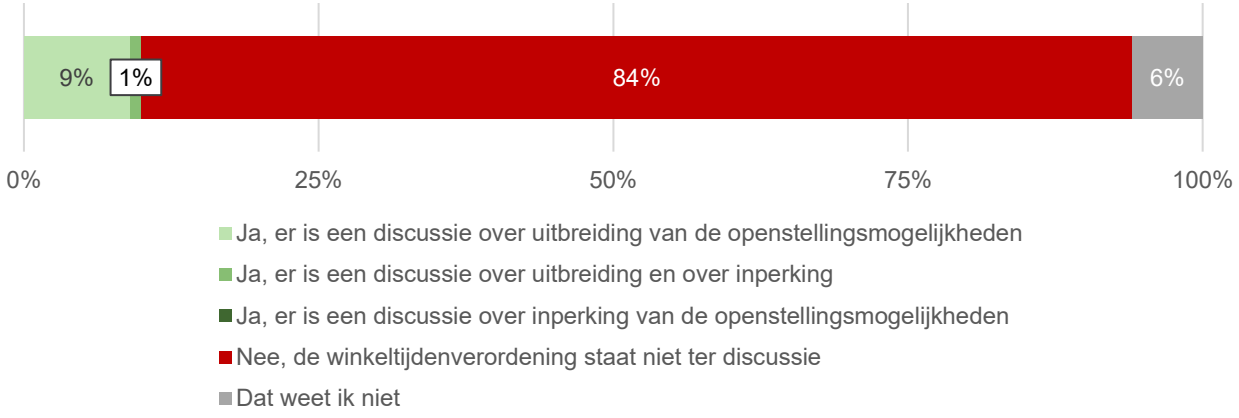
Bij het vaststellen van de huidige winkeltijdenverordening hebben gemeenten een belangenafweging gemaakt. Onderstaande figuur laat zien welke belangen zijn meegewogen. Er konden méér dan een antwoord gegeven worden.

Figuur 10. Welke belangen heeft uw gemeente afgewogen bij het vaststellen van de uw winkeltijdenverordening? (Bron: enquête, n =115)

Negen van de tien gemeenten (90%) hebben de belangen van winkeliers afgewogen bij het vaststellen van de winkeltijdenverordening (Figuur 10). De economische belangen van de gemeenten zijn in twee derde (65%) van de gemeenten betrokken in de afweging en het belang van omwonenden in drie op de vijf (59%) gemeenten. De toeristische belangen zijn in de helft van de gemeenten (48%) betrokken in de afweging en religieuze overwegingen in twee op de vijf gemeenten (42%). De openbare orde en de belangen van werknemers zijn het minst vaak afgewogen bij het vaststellen van de winkeltijdenverordening (36% en 35% respectievelijk).

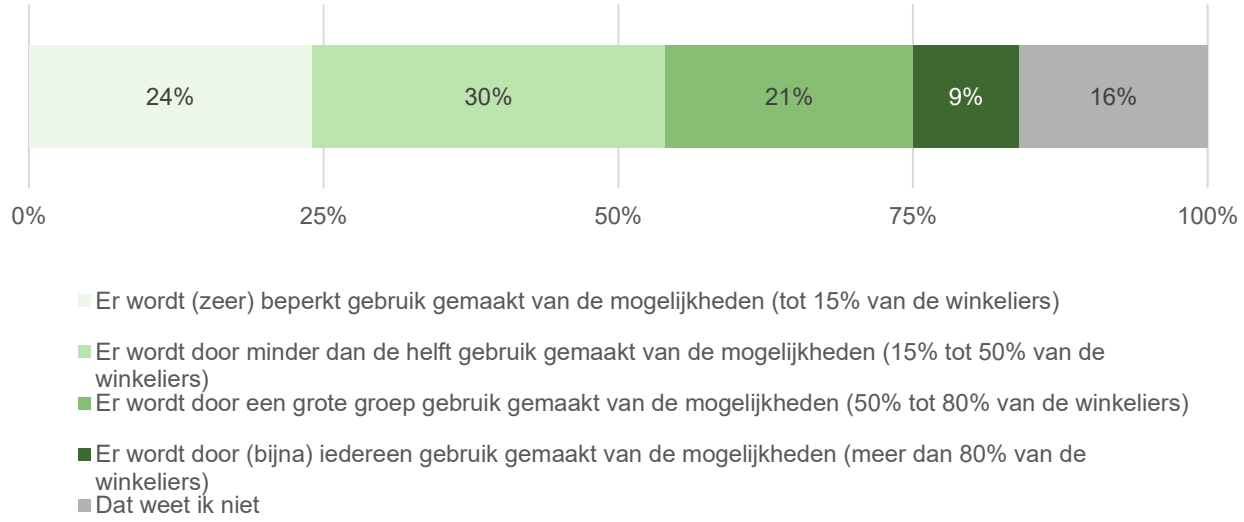
4.2.2 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening

Figuur 11. Is er momenteel een discussie in de raad of het college over aanpassing van de winkeltijdenverordening? (Bron: enquête, n=115)

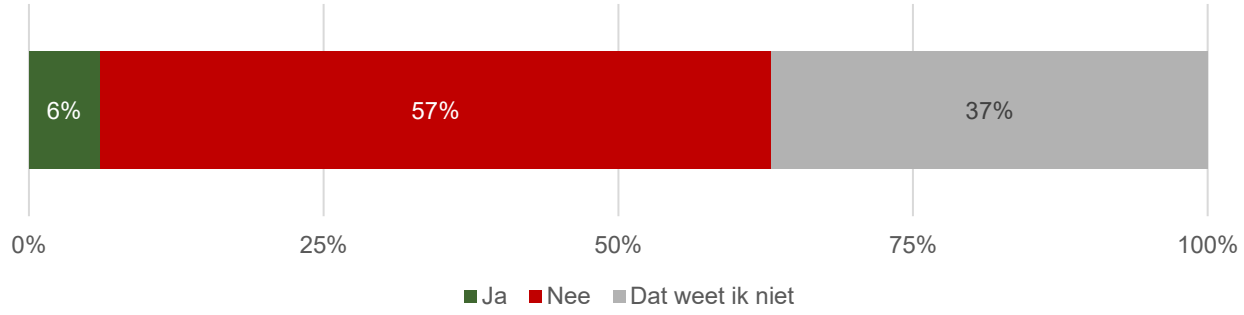
In een meerderheid van de gemeenten (84%) staat de winkeltijdenverordening momenteel niet ter discussie (Figuur 11). In gemeenten waar dit wel ter discussie staat, gaat dit vaak over de uitbreiding van de openstellingsmogelijkheden (9%). In één procent van de gemeenten staat zowel de uitbreiding als de

inperking ter discussie. In geen enkele gemeente staat alleen de inperking van de openstellingsmogelijkheden ter discussie.

Figuur 12. Hoe beoordeelt u de deelname van winkeliers aan de zondagsopenstelling van winkels? (Bron: enquête, n=105)

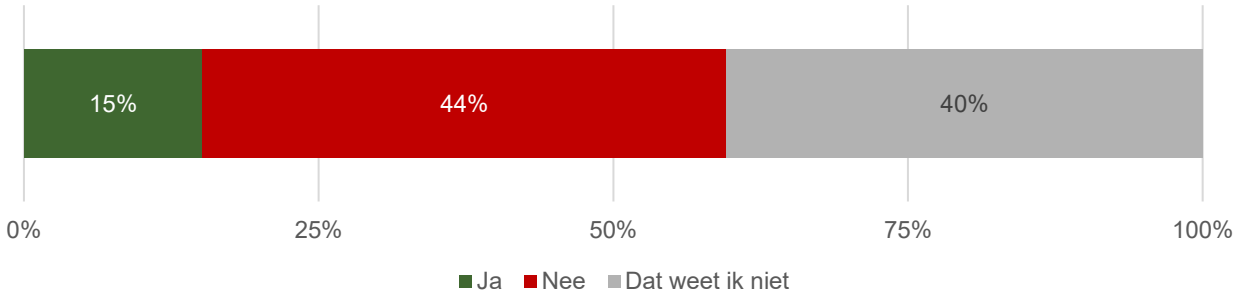
In een kwart (24%) van de gemeenten wordt er door winkeliers zeer beperkt gebruik gemaakt van de mogelijkheden om open te zijn op zondagen en in drie op de tien gemeenten wordt er door minder dan de helft gebruik gemaakt van de mogelijkheden. Twintig procent van de gemeenten (21%) geeft aan dat een grote groep van winkeliers gebruik maakt van de mogelijkheden. In één op tien van de gemeenten (9%) wordt er door (bijna) alle winkeliers gebruik gemaakt van de mogelijkheden om op zondag open te zijn. Zestien procent van de ambtenaren die de vragenlijst heeft ingevuld namens zijn gemeente kon hier geen inschatting van maken.

Figuur 13. Is er in uw gemeente in de afgelopen vijf jaar een discussie geweest tussen individuele winkeliers en vastgoedeigenaren over verplichte deelname aan de koopzondag? (Bron: enquête, n=105)

In zes procent van de gemeenten is er bij de ambtenaar bekend dat er een discussie speelde tussen individuele winkeliers en vastgoedeigenaren.

Van de gemeenten waar er een discussie speelde tussen individuele winkeliers en vastgoedeigenaren, is het de ambtenaar vaak niet bekend wat de uitkomst van deze discussie was. Eén gemeente geeft aan dat de winkelier uiteindelijk niet meedoet aan de zondagsopenstelling en één gemeente geeft aan dat de winkelier zich heeft neergelegd bij de eis van de vastgoedondernemer en wel meedoet.

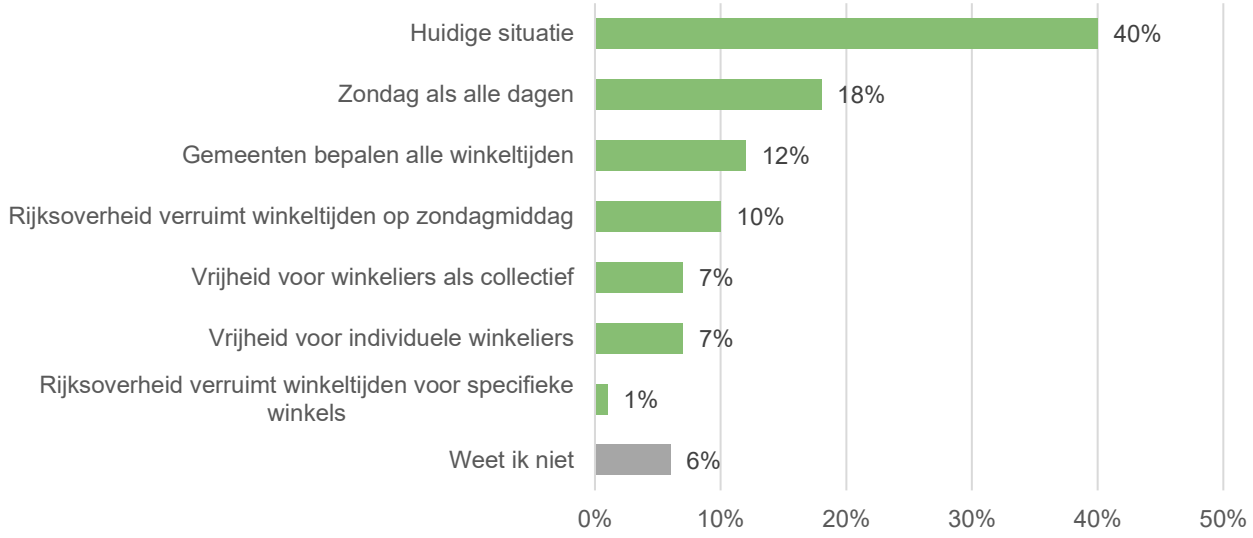
Figuur 14. Is er in uw gemeente in de afgelopen vijf jaar een discussie geweest tussen individuele winkeliers en de winkeliersvereniging over verplichte deelname aan de koopzondag? (Bron: enquête, n=105)

In vijftien procent van de gemeenten is er, voor zover ambtelijk bekend, een discussie geweest tussen individuele winkeliers en de winkeliersvereniging over verplichte collectieve openstelling van de winkels op zondag. Dit is ambtelijk vaker (bekend) dan discussies tussen een winkelier en een vastgoedondernemer. Niet altijd is bekend wat de uitkomst is van de discussie. Wanneer het ambtelijk wel bekend is, geeft men aan dat de individuele winkelier uiteindelijk koos om niet mee te doen aan de zondagsopenstelling.

4.2.3 Visie gemeenten op de Winkeltijdenwet

Er zijn veel verschillende mogelijkheden (scenario's) om de openstelling van winkels te regelen. Er zijn verschillende mogelijkheden voorgelegd. Er is gevraagd om voor één mogelijkheid te kiezen.

- **Huidige situatie:** Doordeweeks mogen winkels open zijn binnen vaste tijden (06.00 uur tot 22.00 uur). Gemeenten kunnen vrijstelling geven op zon- en feestdagen, in de avond of de nacht.
- **Zondag als alle dagen:** Wettelijke regeling dat winkels alle dagen tussen 06.00 uur en 22.00 uur open mogen. Gemeenten kunnen vrijstelling geven in de avond of de nacht.
- **Gemeenten bepalen alle winkeltijden:** Geen Winkeltijdenwet, gemeenten bepalen de mogelijkheden voor winkels om te openen, op alle dagen van de week.
- **Rijksoverheid verruimt winkeltijden op zondagmiddag**: Winkeltijdenwet uitbreiden met een algemene wettelijke vrijstelling voor alle winkels om op zon- en feestdagen vanaf 13.00 uur open te mogen. Gemeenten kunnen extra openstelling op zondagochtend, de avonden en nachten mogelijk maken.
- **Rijksoverheid verruimt winkeltijden voor specifieke winkels:** Winkeltijdenwet uitbreiden met een vrijstelling voor bepaalde winkels (zoals supermarkten) om op zondag open te zijn. Gemeenten kunnen extra openstelling mogelijk maken.
- **Vrijheid voor winkeliers als collectief:** Winkeliers bepalen collectief hun openingstijden.
- **Vrijheid voor individuele winkeliers:** Winkeliers bepalen individueel hun openingstijden.

Figuur 15. Op welke manier zou volgens u moeten worden geregeld wanneer winkels open mogen? (Bron: enquête, n=115)

De huidige situatie krijgt de voorkeur van 40 procent van de gemeenten. Eén op de vijf gemeenten (18%) heeft als voorkeur dat de zondag wordt beschouwd als alle andere dagen. Dit zou betekenen dat winkels alle dagen tussen 06.00 en 22.00 uur open mogen. De variant waarbij gemeenten alle winkeltijden bepalen heeft voor twaalf procent van de gemeenten de voorkeur. Eén op de tien gemeenten heeft de voorkeur dat de Rijksoverheid de winkeltijden via de Winkeltijdenwet verruimt naar zondagmiddag. Zeven procent van de gemeenten vindt dat winkeliers de vrijheid moeten krijgen om open te gaan als collectief. Een vergelijkbaar deel (7%) vindt dat individuele winkeliers de vrijheid moeten krijgen om hun openingstijden te bepalen. Dat de rijksoverheid de winkeltijden verruimt voor specifieke winkels is het minst populair onder gemeenten (1%).

De gemeenten die een voorkeur hebben voor de huidige situatie geven vaak aan dat dit komt omdat dit goed werkt. Gemeenten geven aan dat het prettig is dat er per gemeente een afweging gemaakt kan worden om uitzonderingen te verlenen.

Gemeenten die vinden dat zondagen behandeld moeten worden als andere dagen geven vaak aan dat dit te maken heeft met de wensen van de consument om op zondag te kunnen winkelen (zie paragraaf 4.4 – de conclusies uit de bewonersenquête waar dit expliciet in naar voren komt).

Gemeenten die een voorkeur aangeven voor verruiming c.q. liberalisering van de openingstijden, zijn vaker de gemeenten die nu al ruime openstellingsmogelijkheden hebben. Gemeenten die de huidige situatie willen handhaven, zijn vaker gemeenten die nu beperkte openstellingsmogelijkheden hebben.

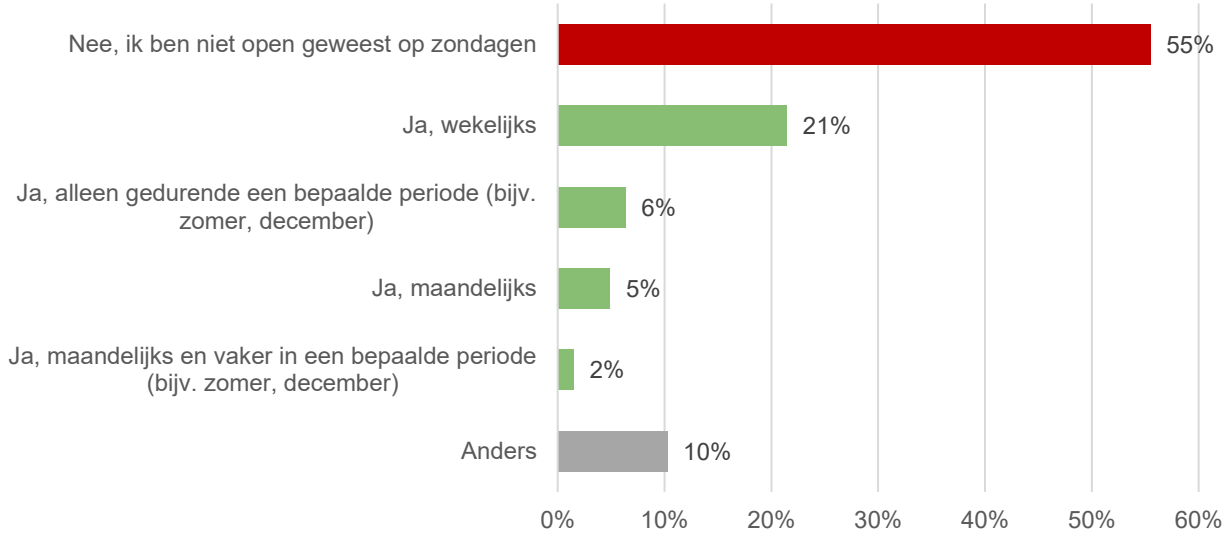
VNG oproep
De VNG doet de oproep om ervoor te zorgen dat een eventuele aanpassing van de wet niet leidt tot meer werk bij gemeenten. Daarnaast pleiten zij ervoor dat gemeenten zelf invloed houden op winkeltijden en om te zorgen voor een afstemming tussen de Winkeltijdenwet en de Zondagswet. Er zijn verschillende pogingen gedaan om de Zondagswet te wijzigen. De wet blijft gericht op het voorkomen van lawaai op zondagen ten behoeve van de zondagsrust.

Voor gemeenten is het belangrijk om de model-winkeltijdenverordeningen die de VNG regelmatig uitgeeft in de gaten te houden. De laatste aanpassing dateert uit 2024.

4.3 Winkeliers en de Winkeltijdenwet

Niet alleen gemeenteambtenaren, ook winkeliers kregen een enquête. Bijlage 1 bevat de onderzoeksverantwoording en de representativiteit van de uitkomsten.

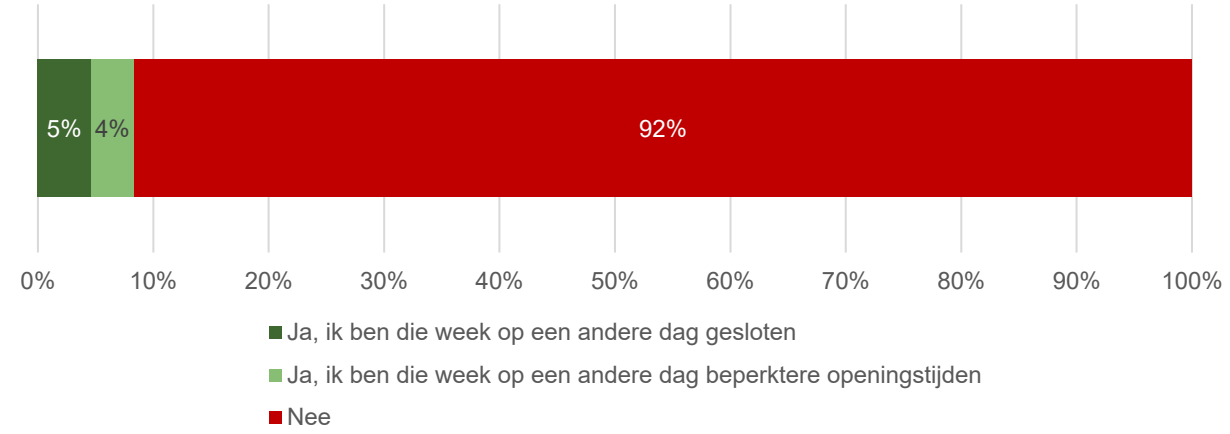
4.3.1 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening

Figuur 16. Bent u in het afgelopen jaar open geweest op zondagen? (Bron: enquête, n=505)

Een meerderheid van de winkeliers (55%) geeft aan niet open te zijn geweest op zondagen in het afgelopen jaar (Figuur 16). Van de winkeliers die wel open zijn geweest, zijn de meesten van hen wekelijks open geweest. Dit betrof één op de vijf winkeliers (21%). Zes procent van de winkeliers is alleen gedurende een bepaalde periode, zoals de zomer of december open geweest op zondag. Een vergelijkbaar deel (5%) is maandelijks open op zondag. Ook is twee procent maandelijks open op zondag en in een bepaalde periode vaker. Bij anders gaven veel winkeliers aan dat ze incidenteel open zijn geweest, bijvoorbeeld tijdens een braderie.

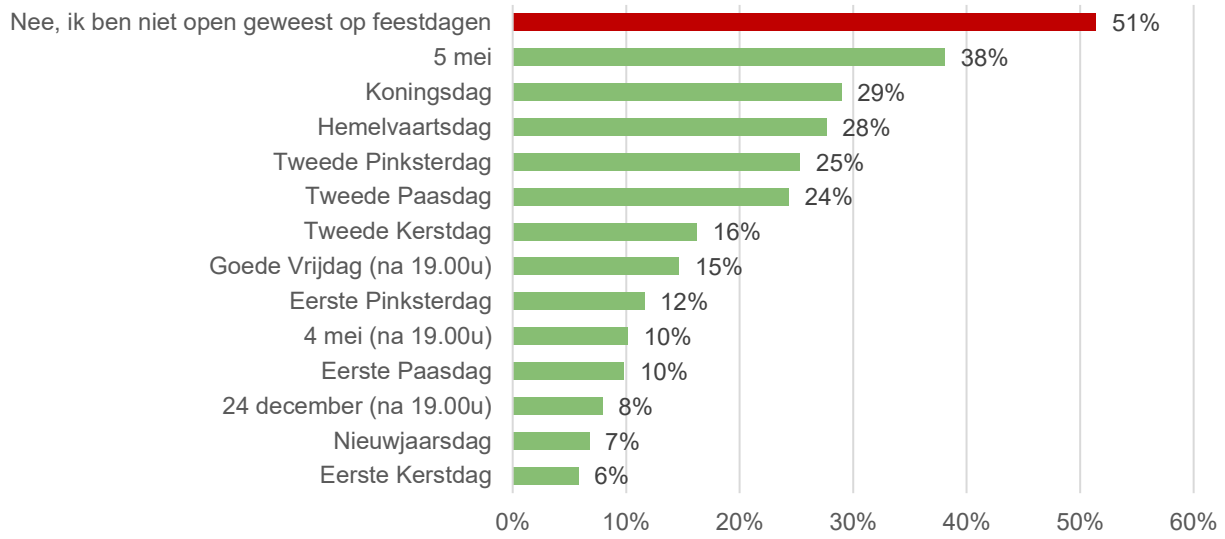
Supermarkten zijn significant vaker wekelijks op zondagen open dan andere winkels.

Figuur 17. Heeft uw openstelling op zondag geleid tot een sluiting op een andere dag? (Bron: enquête, n=234)

Van de winkeliers die het afgelopen jaar open zijn geweest op zondag, geeft het grootste deel (92%) aan dat dit niet heeft geleid tot een sluiting op een andere dag (Figuur 17). Vijf procent van de winkels is die week op een andere dag gesloten en een vergelijkbaar deel heeft in die week op een andere dag beperktere

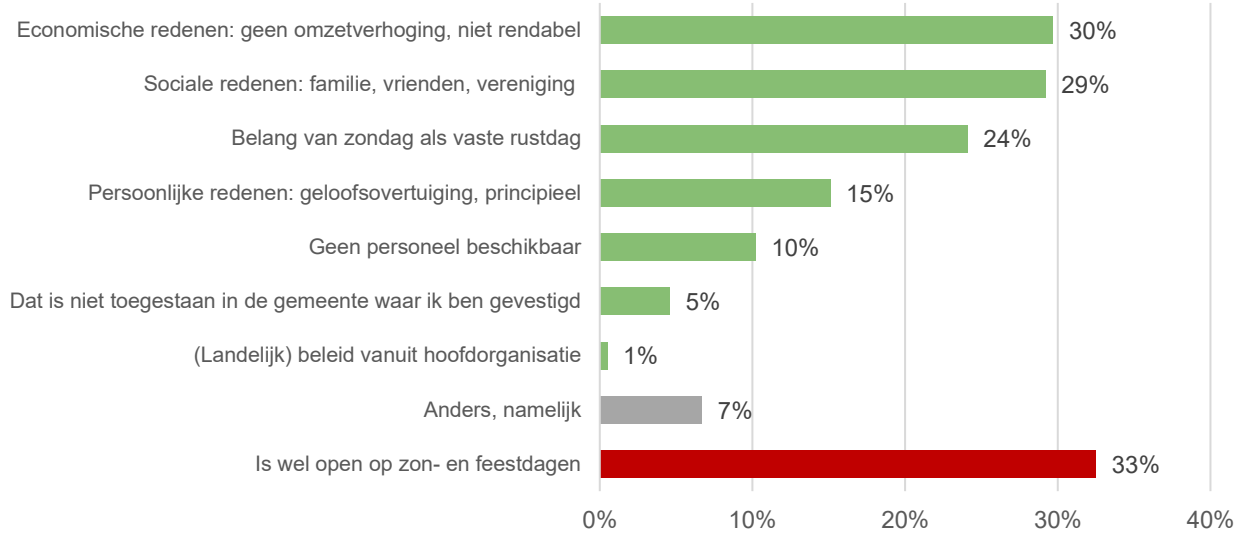
openingstijden. Als winkeliers ervoor kiezen om een doordeweekse dag te sluiten vanwege opening op zondag, dan zijn het doorgaans kleine zelfstandigen.

Figuur 18. Bent u in het afgelopen jaar open geweest op feest- of gedenkdagen? (Bron: enquête, n=505)

De helft van de winkeliers (51%) is het afgelopen jaar niet open geweest op feest- en gedenkdagen (Figuur 18). Twee op de vijf winkeliers was open op 5 mei. Een kwart van de winkeliers was open op Koningsdag (29%), Hemelvaartsdag (28%), Tweede Pinksterdag (25%) en Tweede Paasdag (24%). De minste winkeliers zijn open op dagen als Nieuwjaarsdag (7%) en Eerste Kerstdag (6%).

Winkeliers die gebruik maken van de openstellingsmogelijkheden op feest- en gedenkdagen zijn relatief vaak de supermarkten. Zeker als het gaat om de Eerste-feestdagen en Nieuwjaarsdag. Op Koningsdag, Hemelvaartsdag, en de Tweede-feestdagen zijn ook winkels in de niet-dagelijkse branche open.

Figuur 19. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet open bent op zondagen en/of feestdagen? (Bron: enquête, n=505)

De belangrijkste redenen voor winkeliers om niet open te zijn op zon- en/of feestdagen zijn economisch (30%) of sociaal (29%) van aard (Figuur 19). Zo leidt het open gaan niet tot omzetverhoging of is het niet rendabel. Ook spelen familie en vrienden een rol om niet open te zijn op deze dagen. Een kwart (24%) van de winkeliers geeft aan belang te hechten aan zondag als vaste rustdag. Bij vijftien procent van winkeliers spelen persoonlijke redenen, zoals geloofsovertuiging, een rol. Een tiende van de winkeliers geeft aan dat het niet beschikbaar zijn van personeel een reden is om niet open te zijn op zondag en/of feestdagen. Vijf

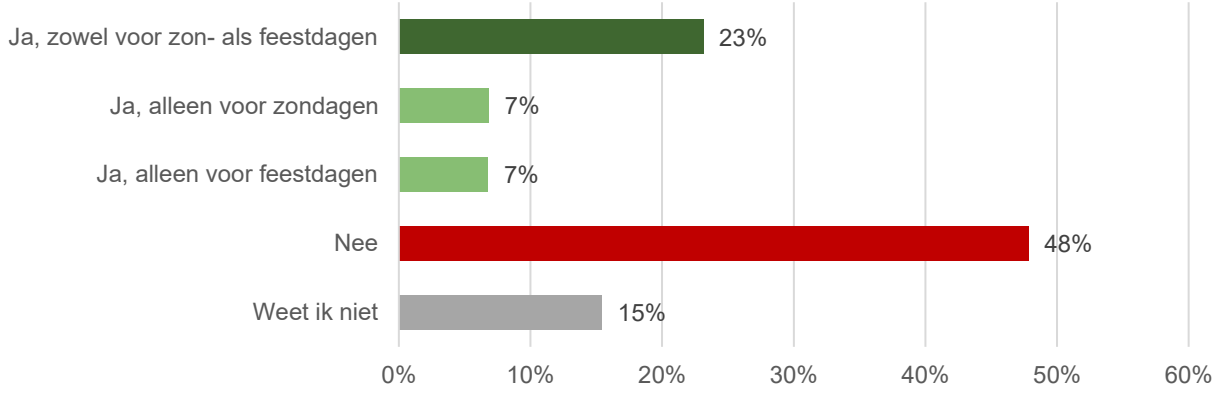
procent van de winkeliers is niet open omdat dit niet toegestaan is in de gemeente waar ze zijn gevestigd. Beleid vanuit de hoofdorganisatie wordt het minst vaak (1%) als reden opgegeven. Een derde van de winkeliers (33%) is wel open op zowel zondagen als tenminste één feestdag.

Figuur 20. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u wel gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om op zondagen en/of feestdagen open te gaan? (Bron: enquête, n=505)

Service voor de klant is de belangrijkste reden om wel open te zijn op zon- en/of feestdagen (Figuur 20). Een kwart van de winkeliers (27%) geeft dit als reden op. Ook is een omzet- of winstverhoging een belangrijke reden (24%). Veertien procent van de winkeliers geeft aan dat het bezoek van klanten aan andere winkels een reden is om open te gaan. Een vergelijkbaar deel (12%) heeft het open zijn op zondagen en/of feestdagen met andere winkeliers in het winkelgebied afgesproken. Ook het bezoek van klanten aan winkels in andere gemeenten is een reden om wel open te gaan (11%). Een bijdrage leveren aan de verbetering van het imago van het winkelgebied (5%), beleid vanuit de hoofdorganisatie (4%) en een verplichting vanuit de vastgoedbeheerder (2%) worden het minst vaak als reden opgegeven.

Supermarkten geven significant vaker aan zij gebruik maken van de mogelijkheid om op zondag open te gaan vanwege omzetverhoging en omdat zij denken dat de klanten anders naar andere winkels binnen de gemeente gaan of dat het (landelijk) beleid vanuit de hoofdorganisatie is.

Figuur 21. Levert het opengaan op zon- en/of feestdagen u (naar verwachting) een hogere omzet op? (Bron: enquête, n=505)

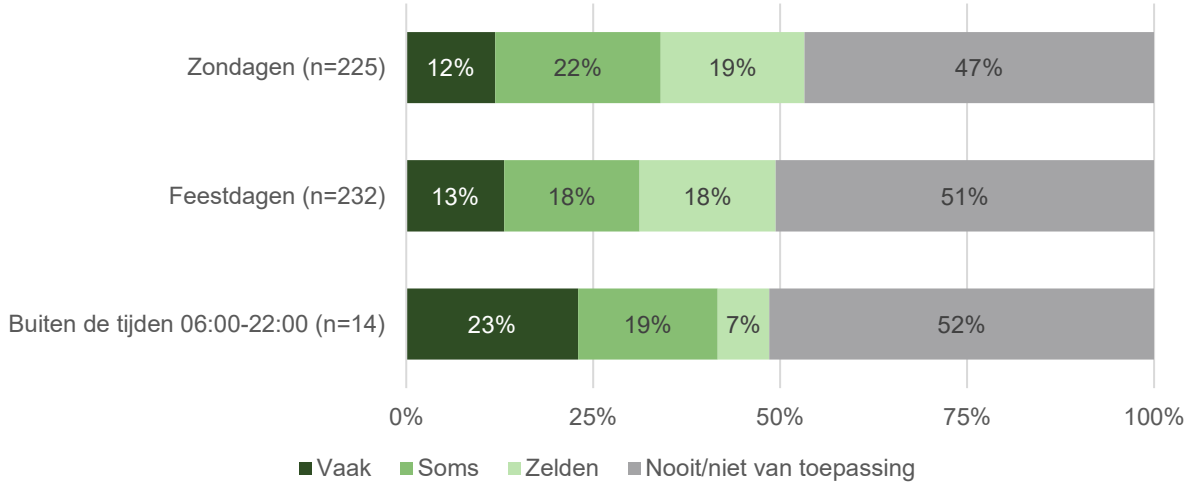
De helft van de winkeliers (48%) geeft aan dat het open gaan op zon- en feestdagen (naar verwachting) geen hogere omzet oplevert (Figuur 21). Voor één op de vijf winkeliers (23%) levert het open zijn op zondagen en op feestdagen wel extra omzet op. Voor zeven procent van de winkeliers leveren alleen zondagen een hogere omzet op. Bij vergelijkbaar deel (7%) levert het opengaan op feestdagen alleen een hogere omzet op. Daarnaast kan een deel van de winkeliers (15%) geen inschatting maken.

Supermarkten en grotere winkels in de niet-dagelijkse sector (bijvoorbeeld landelijke modeketens en meubelwinkels) geven significant vaker aan dat de zon- en feestdagen zorgen voor meer omzet.

Figuur 22. Bent u in het afgelopen jaar open geweest buiten de tijden 06:00-22:00 uur? (Bron: enquête, n=505)

De helft van de winkeliers (47%) geeft aan dat zij gevestigd zijn in een gemeente waar avond- en nachtopenstelling is toegestaan (Figuur 22). Drie procent van de winkeliers maakt hier gebruik van en is open voor 06.00 of na 22.00 uur.

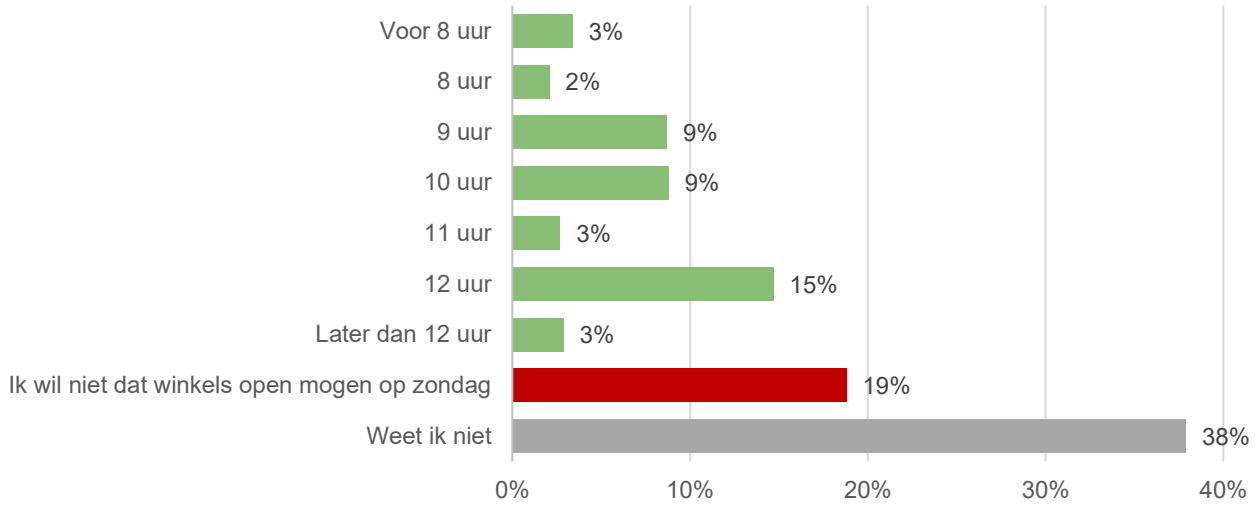
Figuur 23. Heeft u moeite met het vinden van personeel voor de bezetting op de volgende momenten? (Bron: enquête)

De helft van de winkeliers die wel eens open is op zondagen (53%), heeft wel eens moeite om personeel te vinden op zondagen. Twaalf procent van deze winkeliers heeft hier vaak moeite mee.

Op feestdagen is er een vergelijkbaar beeld. De helft van de winkeliers die wel eens open is op een of meerdere feestdagen (49%), heeft op deze dagen wel eens moeite met het vinden van personeel. Dertien procent van de winkeliers die open is op een of meerdere feestdagen heeft vaak moeite met het vinden van personeel.

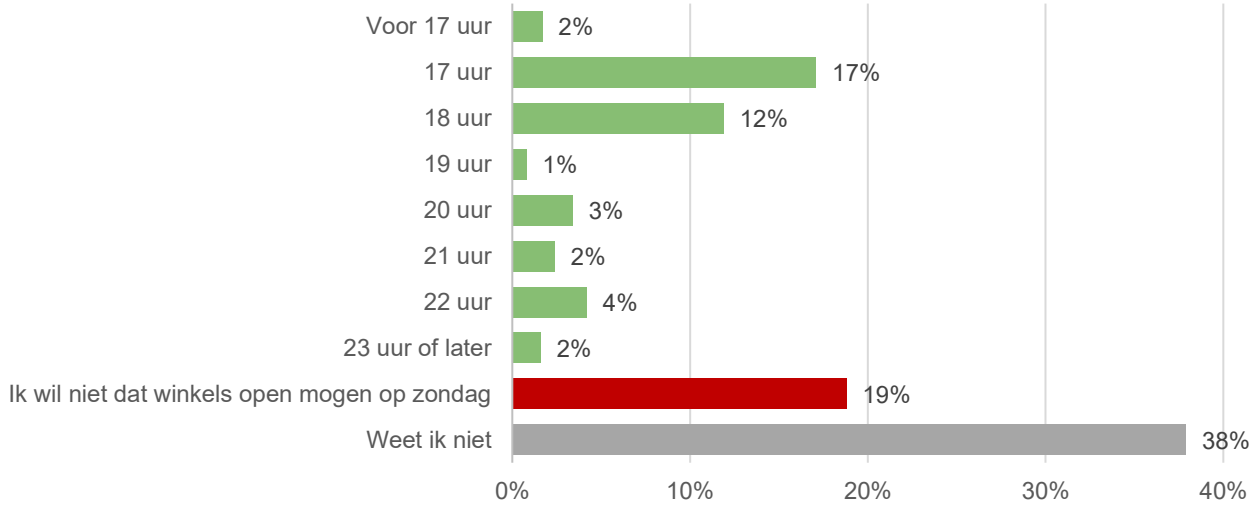
Ook de helft van de winkeliers die wel eens open zijn voor 06.00 uur of na 22.00 uur (48%), heeft wel eens moeite met het vinden van personeel op deze momenten.

4.3.2 Gewenste winkeltijden

Figuur 24. Op welke tijdstippen zou u willen dat de winkels in uw gemeente op zondag open mogen? (Bron: enquête, n=505, openingstijden)

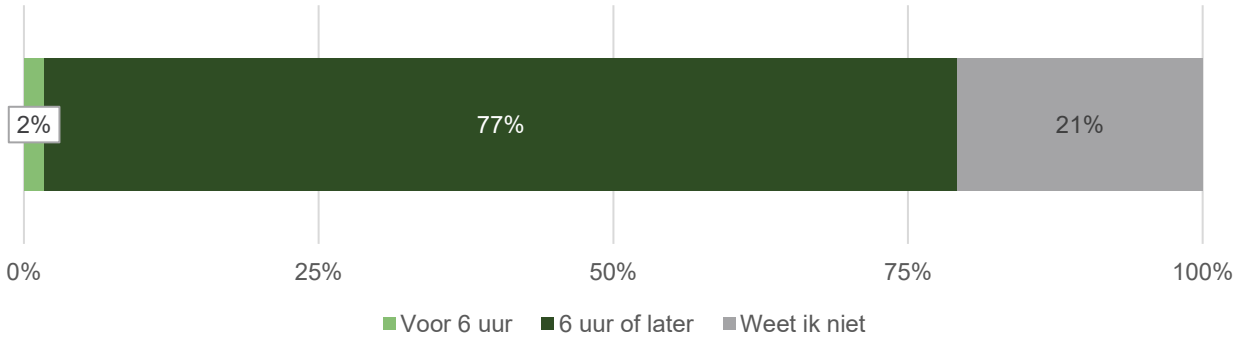
Twee op de vijf winkeliers (38%) geeft aan niet te weten (of geen voorkeur te hebben) op welke tijd ze open mogen op zondagen (Figuur 24). Eén op de vijf winkeliers (19%) wil niet dat winkels op zondag open mogen. De winkeliers die wel een voorkeurstijd opgaven, hebben een voorkeur voor een starttijd van 12.00 uur (15%) of van 09.00 uur of 10.00 uur (beide 9%).

Figuur 25. Op welke tijdstippen wilt u dat de winkels in uw gemeente op zondag open mogen? (Bron: enquête, n=505, sluitingstijden)

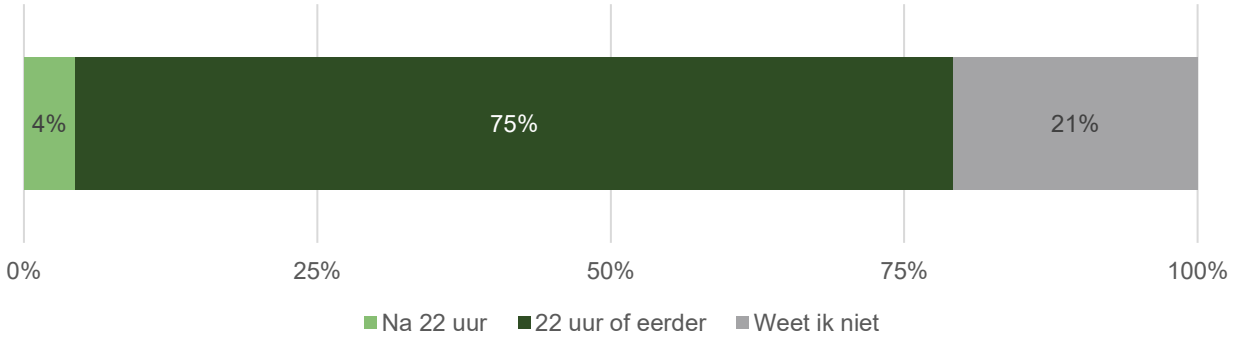
De winkeliers die een voorkeur opgaven voor een sluitingstijd voor winkels op zondag, kiezen vaak voor 17.00 uur (17%) of 18.00 uur (12%) (zie figuur 25). Sommigen vinden dat winkels langer open mogen, een kleine groep vindt ook openstelling na 22.00 uur passen (2%).

Supermarkten willen gemiddeld op zondag rond 8.00 uur open en om 20.00 uur sluiten. Winkeliers in de vrijetijdsbranche willen gemiddeld op zondag tussen 11.00 uur en 17.00 uur open. De branche In en om het huis (bouwmarkt, tuincentrum) wil gemiddeld tussen 10.00 uur en 18.00 uur open. Bij mode en luxe hebben ondernemers dezelfde wensen (tussen 10.00 uur en 18.00 uur). De branches overig dagelijks en overig detailhandel willen van 10.00 uur tot 19.00 uur open.

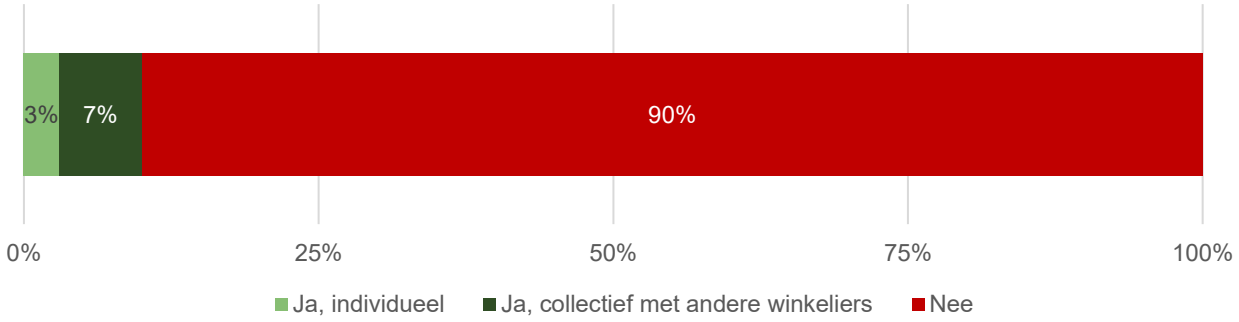
Figuur 26. Op welke tijdstippen wilt u dat de winkels in uw gemeente op doordeweekse dagen en zaterdag open mogen? (Bron: enquête, n=505, openingstijden)

Aan de is winkeliers gevraagd op welke tijden winkels op doordeweekse dagen en zaterdag open moeten kunnen (Figuur 26). Een kleine groep (2%) wil dat winkels al vóór 06.00 uur open mogen.

Figuur 27. Op welke tijdstippen wilt u dat de winkels in uw gemeente op doordeweekse dagen en zaterdag open mogen? (Bron: enquête, n=505, sluitingstijden)

Ook is de winkeliers gevraagd tot welke tijd ze open moeten kunnen op doordeweekse dagen en zaterdagen. Vier procent van de winkeliers wil na tien uur ’s avonds sluiten.

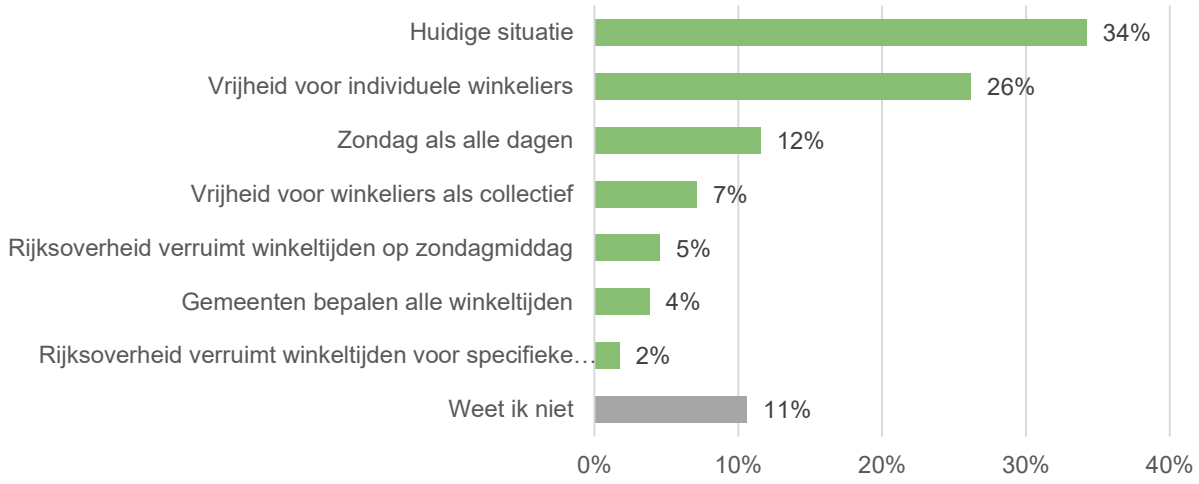

Figuur 28. Heeft u de gemeente in het verleden verzocht om ruimere openingstijden op zon- en feestdagen? (Bron: enquête, n=505)

Een tiende (10%) van de winkeliers heeft de gemeente in het verleden verzocht om ruimere openingstijden te hanteren op zon- en feestdagen (Figuur 28). Zeven procent van de winkeliers heeft dit samen met andere winkeliers gedaan en drie procent heeft dit individueel gedaan.

Supermarkten hebben significant vaker dan individueel de gemeente verzocht om ruimere openingstijden op zon- en feestdagen.

4.3.3 Visie winkeliers op de winkeltijdenwet

Figuur 29. Op welke manier moet volgens u worden geregeld wanneer winkels open mogen? (Bron: enquête, n=505)

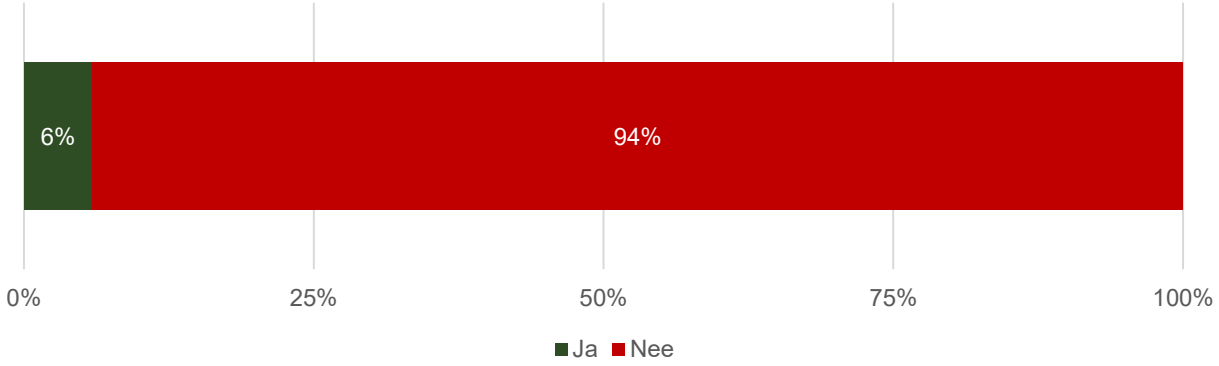
Ook aan de winkeliers is om hun visie op de winkeltijdenwet gevraagd. De huidige situatie krijgt de meeste voorkeursstemmen (34%) van winkeliers (Figuur 29). Een kwart van de winkeliers (26%) heeft een voorkeur voor vrijheid van individuele winkeliers. Zondag als alle dagen is door een tiende van de winkeliers (12%) genoemd als voorkeursoptie.

Veel winkeliers die een voorkeur hebben voor de huidige situatie, geven als toelichting dat ze liever niet nog vaker opengaan.

Winkeliers die een voorkeur hebben voor vrijheid voor individuele winkeliers vinden in veel gevallen dat de overheid hier geen regels voor hoeft te stellen.

Er zijn geen significante verschillen in voorkeuren tussen branches.

De wijziging van de Winkeltijdenwet in 2021 had als hoofddoel om individuele winkeliers te beschermen tegen eenzijdige wijzigingen van de openingstijden van zijn winkel. Hiermee zou voorkomen moeten worden dat verhuurders van het winkelpand, een vereniging van eigenaren of een winkeliersvereniging zonder toestemming van de winkelier besluit over zijn openingstijden.

Figuur 30. Zijn uw openingstijden naar aanleiding van de wetswijziging van de Winkeltijdenwet in 2021 gewijzigd? (Bron: enquête, n=505)

Voor veel winkeliers (94%) heeft de wetswijziging van de Winkeltijdenwet in 2021 geen invloed gehad op hun openingstijden. Voor zes procent van de winkeliers is dit wel het geval geweest.

Voor de winkeliers wiens openingstijden wel gewijzigd zijn sinds de wetswijziging, heeft er voor de helft van hen (54%) een verruiming van de winkeltijden plaatsgevonden. Voor een kwart van hen (27%) zijn de winkeltijden beperkt en voor één op de vijf (20%) zijn de tijden deels beperkt, deels verruimd. Twee op de vijf

winkeliers (40%) wiens openingstijden naar aanleiding van de wetswijziging van 2021 zijn veranderd, geeft aan dat dit financieel gezien weinig invloed heeft gehad. Voor een derde (34%) is dit effect positief tot zeer positief geweest. Een kwart (25%) heeft hier (zeer) negatieve gevolgen van ondervonden op financieel gebied.

4.3.4 Retail- en beleggersorganisaties en de Winkeltijdenwet

Uit de interviews met de CBL, RND, INretail, IVBN en VNO-NCW/MKB komen de volgende conclusies naar voren:

- Brede consensus over het bestaan van een ongelijk speelveld. De geïnterviewden geven aan dat grote verschillen tussen gemeenten leiden tot oneerlijke concurrentie tussen gemeenten, maar ook tussen retailsectoren zoals food versus non-food. Ondernemers verliezen omzet wanneer zij beperkingen hebben die elders niet gelden. Internet (24/7 open) vergroot dit ongelijke speelveld verder. Ook horen de organisaties vanuit hun achterban dat de ondernemers moeite hebben met het feit dat in veel gemeenten waar de winkels dicht moeten blijven, de horeca wel open mag op zon- en feestdagen.
- Sterke wens voor meer uniformiteit en harmonisatie. Over de hele breedte is draagvlak vanuit de geïnterviewden voor sterk geharmoniseerde kaders, minder variatie in zon- en feestdagregimes en duidelijke tijden voor consumenten, veiligheid en leefbaarheid. Uniformiteit betekent niet dat iedereen verplicht open moet, maar dat de mogelijkheden er zijn.
- Verschuiving van “nee, tenzij” naar “ja, tenzij”. Vrijwel alle gesproken partijen bepleiten dat open zijn de norm moet worden en sluiting moet worden gemotiveerd.
- Keuzevrijheid van de ondernemer is cruciaal. Ondernemers moeten zelf bepalen of openstelling economisch, organisatorisch en personeelsmatig haalbaar is. Vrijheid betekent óók: de vrijheid om dicht te blijven zonder druk.
- Grote zorg over dwang en eenzijdige wijziging. Verruiming van winkeltijden moet hand in hand gaan met de bescherming van ondernemers, zoals artikel 10 van de Wtw beoogt.
- De zondag (en vooral de ochtend) wordt economisch steeds belangrijker. De zondag is omzettechnisch inmiddels de tweede dag en een leisure-dag. De wet knelt dan ook vooral op de zondag; daar is modernisering het meest gewenst.
- De huidige regels voor de feestdagen zijn inconsistent en verouderd. De bepaling uit de Wtw dat winkels op Goede Vrijdag dicht moeten, wordt vrijwel unaniem als onlogisch gezien. Grote verschillen tussen gemeenten zijn onwenselijk wat betreft feestdagen. De wens vanuit de retail- en beleggersorganisaties is dat sommige feestdagen, zoals Goede Vrijdag, geschrapt worden uit de wet en de overige feestdagen gelijk worden getrokken met de zondagen.
- Doel van de wet: rust en leefbaarheid, niet economische sturing. Veel partijen benadrukken dat de Wtw niet moet worden gebruikt om economische keuzes af te dwingen. De legitimatie zit vooral in: rust voor inwoners (nachtelijke uren) en veiligheid en leefbaarheid in plaats van religieuze motieven of arbeidsbescherming. De retail- en beleggersorganisaties geven dan ook aan dat ordening verdedigbaar is tussen ±22.00 en 06.00 uur, maar niet daarbuiten.
- Praktische consensus: ruimte + afstemming. De wens richt zich op ruime wettelijke kaders, gecombineerd met lokale afstemming. Die afstemming richt zich op afspraken over venstertijden tussen ondernemers, zodat het voor de klant duidelijk is wanneer winkels in een winkelgebied open zijn.
- Uit de gesprekken met de retailorganisaties blijkt dat eigenaren veelal in overleg met besturen van retailerscollectieven treden om gezamenlijk de venstertijdenopeningstijden te bepalen. Voor de komst van de wet was dit ook al het geval. De wet heeft ervoor gezorgd dat het gesprek aangaan de enige weg is om openingstijden aan te passen.

De kernboodschap vanuit de retail- en beleggersorganisaties luidt dan ook dat de huidige Winkeltijdenwet onvoldoende aansluit bij de maatschappelijke en economische realiteit. Er is een brede wens voor een geharmoniseerd, landelijk kader dat ondernemers ruime keuzevrijheid biedt, ongelijkheid tussen gemeenten en sectoren wegneemt, en tegelijkertijd bescherming biedt tegen dwang.

4.3.5 Werknemers en de Winkeltijdenwet

Deze paragraaf doet verslag van de gesprekken die plaats hebben gevonden met de vakbonden FNV en AVV. De partijen zijn van mening dat personeel de dupe is van de steeds ruimere winkelopeningstijden. Zij zijn dan ook voorstander van een beperking van de huidige mogelijkheden.

Openingstijden zijn vaak in de CAO's tussen werkgevers en werknemers geregeld. Veel CAO's stammen nog uit de tijd dat winkelopeningstijden nog beperkt waren en daardoor goed waren afgestemd op een goede werk-privébalans voor werknemers. Door de verruiming van de openingstijden in combinatie met een druk op werknemers wordt winkelpersoneel vandaag de dag ruim ingeroosterd. Het personeel zelf heeft weinig stem in de dagen en tijden. Werknemers met een fulltime contract hebben door het gebrek aan personeel soms een roostervrije dag in een week. De overige dagen moeten ze beschikbaar zijn. Daarbij speelt dat personeel soms alleen voor enkele uren per dag kan worden ingeroosterd. Ook komt voor dat werknemers worden verzocht naar huis te gaan als het rustig is en de laatste uren niet betaald krijgen. Officieel mag dit niet. Geef je hier geen gehoor aan, dan bestaat de kans dat je als werknemer een volgende keer niet meer wordt ingeroosterd. Ook kan personeel ongelimiteerd voor alle weekenden worden ingeroosterd. De werk-privébalans is dus weg, aldus de vakbonden. De problemen richten zich vooral op de avonduren en feestdagen, niet zozeer op de zondagen. De vakbonden en retailorganisaties geven aan dat er ook werknemers zijn die juist wel op zondagen willen werken. Deze dag is vooral populair bij studenten en jeugd.

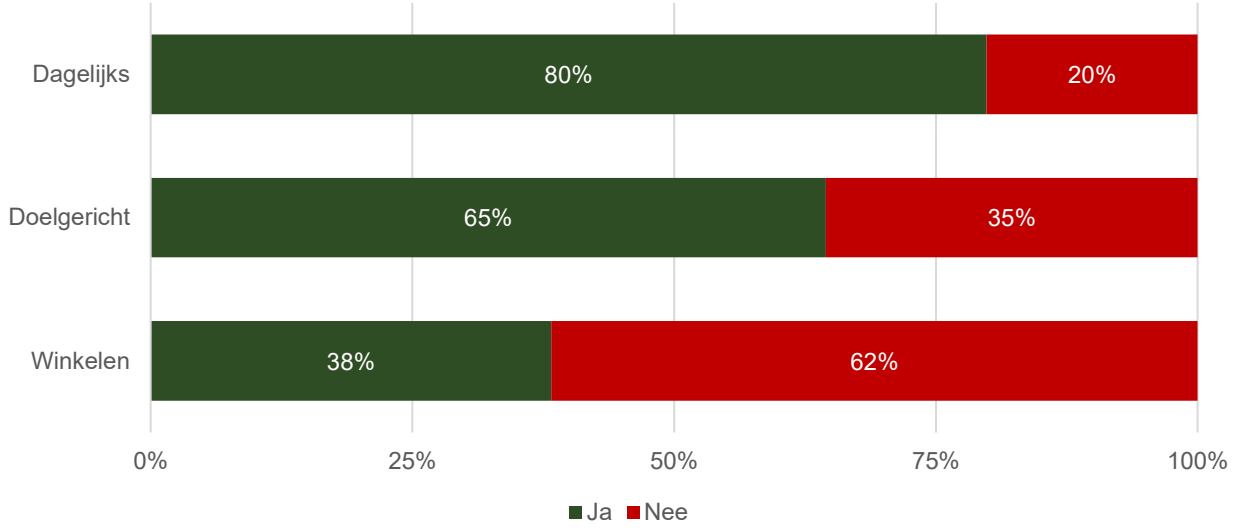
Daar komt bij dat werken in een winkel niet meer lucratief is. Werknemers kunnen nauwelijks rondkomen en het vak als winkelbediende is uitgehold en niet meer aantrekkelijk.

De vakbonden pleiten voor het goed regelen van de belangen van werknemers in de Winkeltijdenwet. Hun ervaring is dat onderhandelingen tussen vakbonden en werkgevers zo lastig zijn dat de kans klein is dat werktijden voor winkelpersoneel goed tot uiting gaan komen in CAO's.

4.4 Ervaringen van inwoners met de Winkeltijdenwet

Er is een enquête uitgezet onder een representatieve groep inwoners van Nederland. Bijlage 1 bevat de onderzoeksverantwoording en de representativiteit van de uitkomsten

4.4.1 Ervaringen met de huidige winkeltijdenverordening

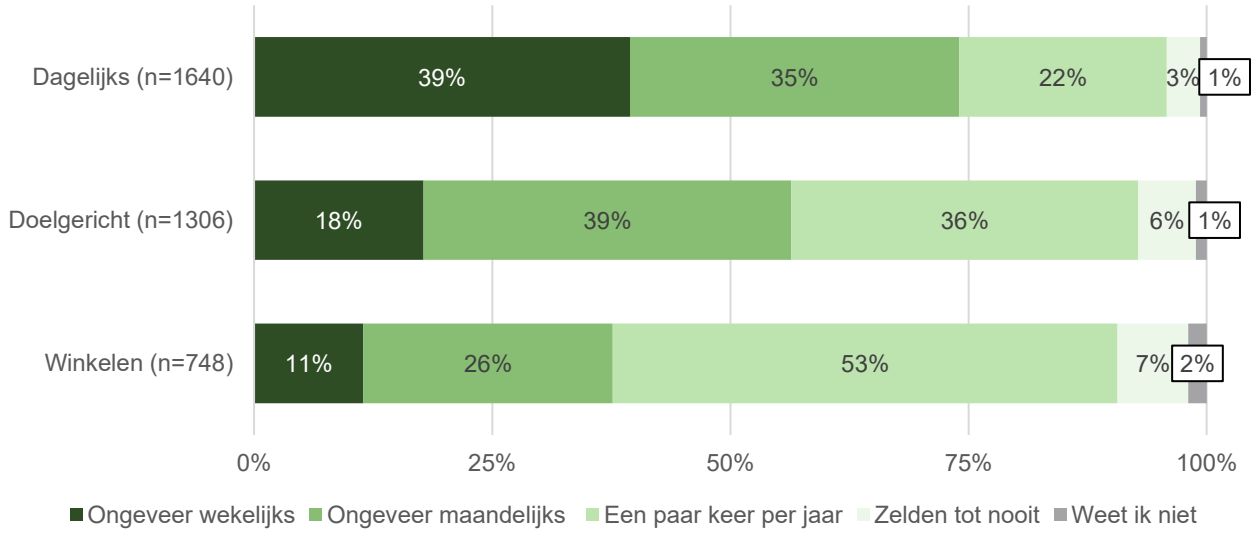

Figuur 31. Bezoekt u wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen / voor doelgerichte aankopen / om te winkelen op zondagen? (Bron: enquête, n= 2.064)

Vier op de vijf Nederlanders (80%) bezoekt wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen op zondag. Daarnaast bezoekt twee derde (65%) van de Nederlanders ook wel eens een winkel voor doelgerichte

aankopen op zondag, zoals tuincentra en woonwinkels. Een minderheid van de Nederlanders (38%) gaat wel eens een dagje winkelen op zondag.

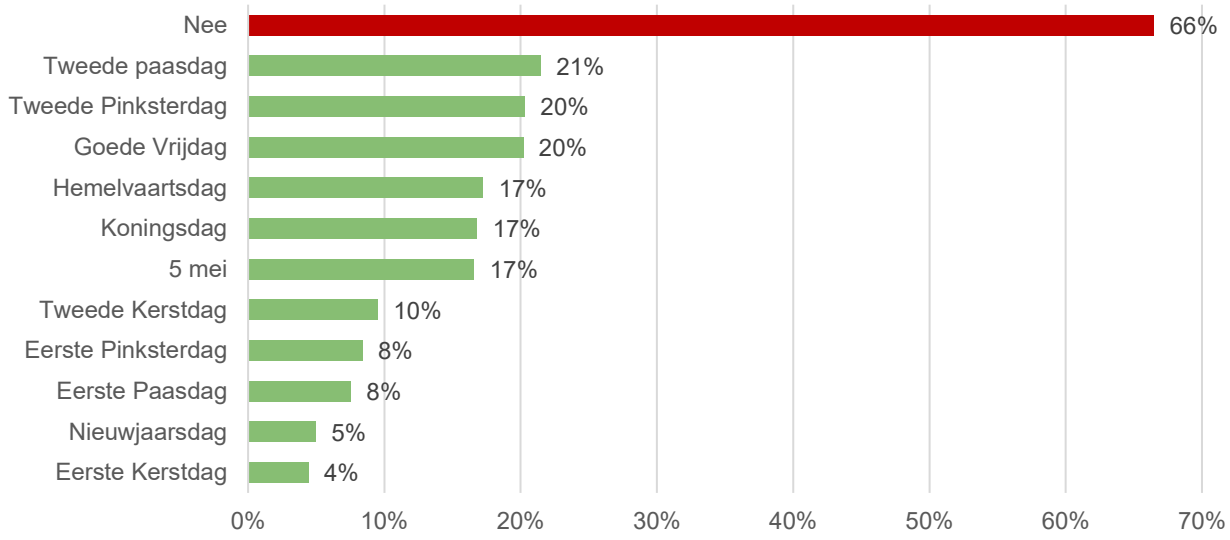
Nederlanders van 18 tot 35 jaar bezoeken vaker winkels voor dagelijkse boodschappen, doelgerichte aankopen of om te winkelen op zondagen dan 65-plussers. Zo bezoekt driekwart van de 18- tot 35-jarigen (73%) wel eens een winkel voor doelgerichte aankopen, waar dit onder 65-plussers de helft is (46%).

Figuur 32. Hoe vaak bezoekt u een winkel voor dagelijkse boodschappen / voor doelgerichte aankopen / om te winkelen op zondagen? (Bron: enquête)

Van de Nederlanders die wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen bezoeken op een zondag, doet twee op de vijf dit bijna wekelijks. Een vergelijkbaar deel doet dit ongeveer maandelijks (35%). Van de Nederlanders die wel eens doelgerichte aankopen doen op een zondag, doet één op de vijf (18%) dit bijna elke week. Voor Nederlanders die wel eens op zondag gaan winkelen ligt de frequentie lager. Elf procent van hen doet die ongeveer wekelijks. Ongeveer de helft van hen (53%) doet dit een paar keer per jaar.

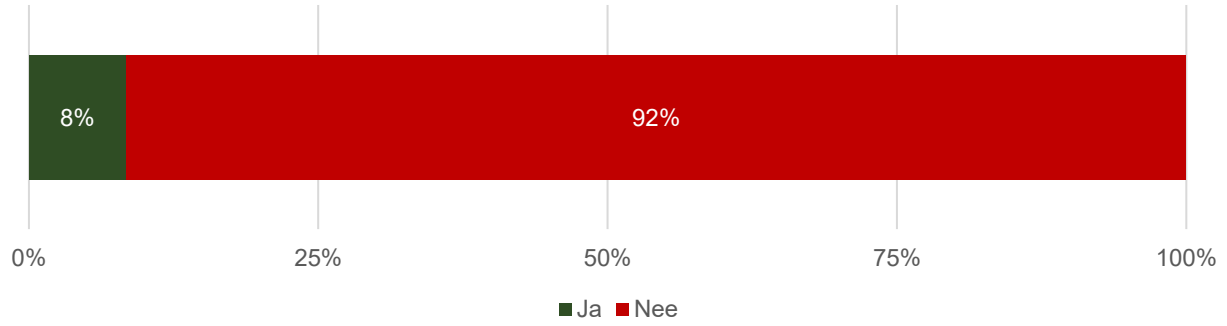
Ook de bezoekfrequentie is hoger onder jongere Nederlanders dan onder oudere. Van de 18- tot 35-jarigen die wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen bezoekt op zondag, doet de helft (46%) dit bijna wekelijks. Onder 65-plussers die wel eens boodschappen doet op zondag, is dit een kwart (24%).

Figuur 33. Gaat u wel eens een dagje winkelen op feestdagen? (Bron: enquête, n= 2.064)

Het grootste deel van de Nederlanders (66%) gaat nooit op zondagen een dagje winkelen. Zij die dit wel doen, doen dit het vaakst op Tweede Paasdag (20%), Tweede Pinksterdag (20%) of Goede Vrijdag (20%). Op Nieuwjaarsdag (5%) en Eerste Kerstdag (4%) wordt er het minst gewinkeld door Nederlanders.

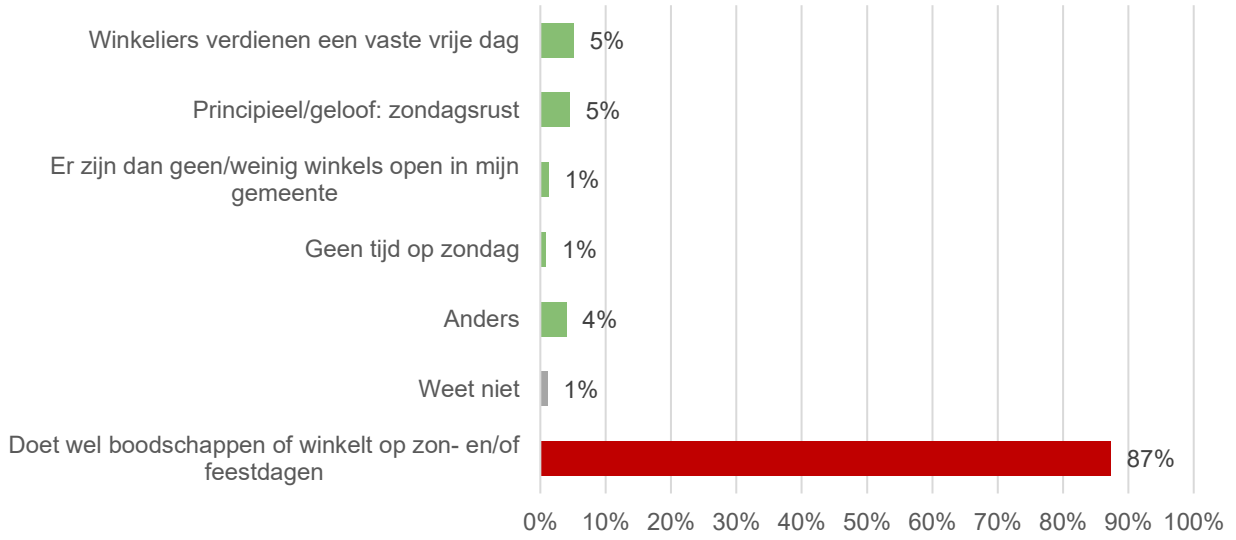
Ook gaan oudere Nederlanders minder vaak een dagje winkelen op feestdagen dan jongere Nederlanders. Vier op de vijf 65-plussers gaat namelijk nooit op een feestdag een dagje winkelen. Onder 18- tot 35-jarigen is dit de helft (55%).

Figuur 34. Bezoekt u wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen buiten de tijden 06:00-22:00 uur? (Bron: enquête, n= 2.064)

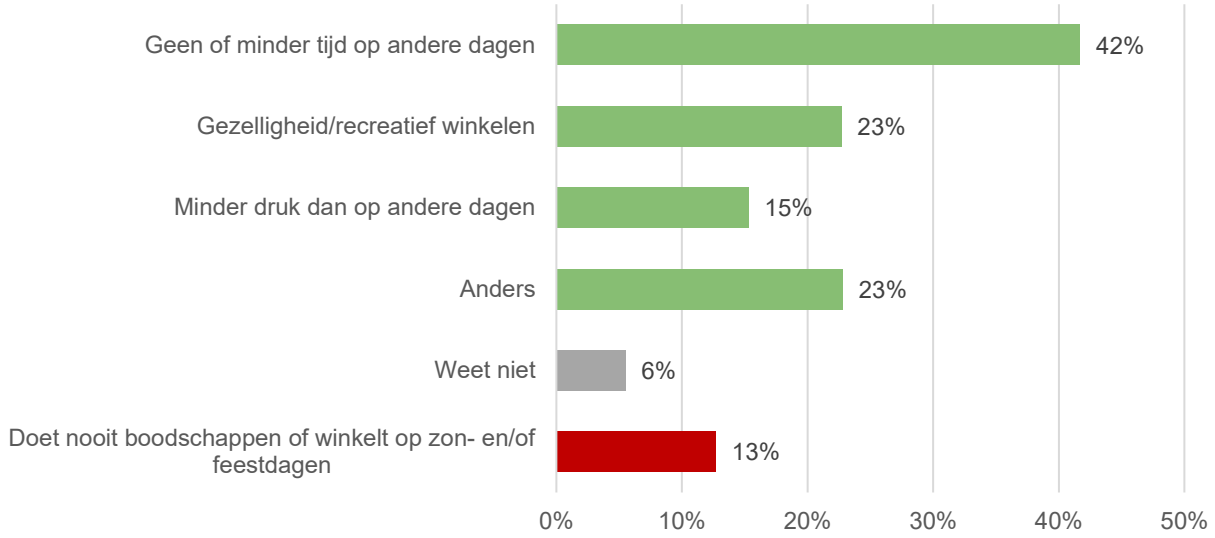
Een tiende van de Nederlanders (8%) bezoekt wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen vóór 06.00 of na 22.00 uur. Een grote meerderheid van de Nederlanders (92%) doet dit niet.

Van de Nederlanders die wel eens een winkel voor dagelijkse boodschappen bezoeken voor 06.00 of na 22.00 uur, doet een kwart (24%) dit wekelijks en een op de vijf (21%) dit maandelijks. Een derde van hen (35%) doet dit een paar keer per jaar. Negentien procent van hen bezoekt bijna nooit een winkel voor dagelijkse boodschappen buiten de gebruikelijke tijden.

Figuur 35. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet winkelt/boodschappen doet op zondagen en/of feestdagen? (Bron: enquête, n= 2.064)

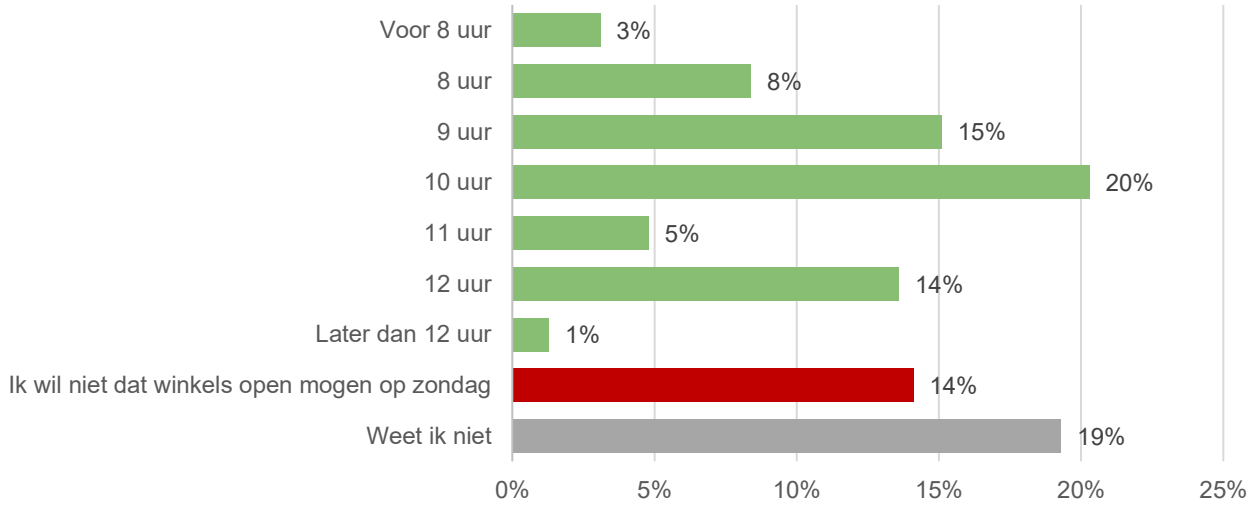
Voor Nederlanders die nooit winkelen of boodschappen doen op zondagen en feestdagen is de meest genoemde reden dat winkeliers een vaste vrije dag verdienen. Voor vijf procent van de Nederlanders is dit een reden om geen boodschappen te doen op zon- en feestdagen. Een vergelijkbaar deel (5%) geeft aan dat dit te maken heeft met principes of hun geloof. Vier procent van de Nederlanders geeft een andere reden. Veelal geven zij aan dat ze hier simpelweg geen behoefte aan hebben. Negen op de tien Nederlanders (87%) doet wel eens boodschappen op zon- en/of feestdagen.

Figuur 36. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (wel eens) winkelt/boodschappen doet op zondagen en/of feestdagen? (Bron: enquête, n= 2.064)

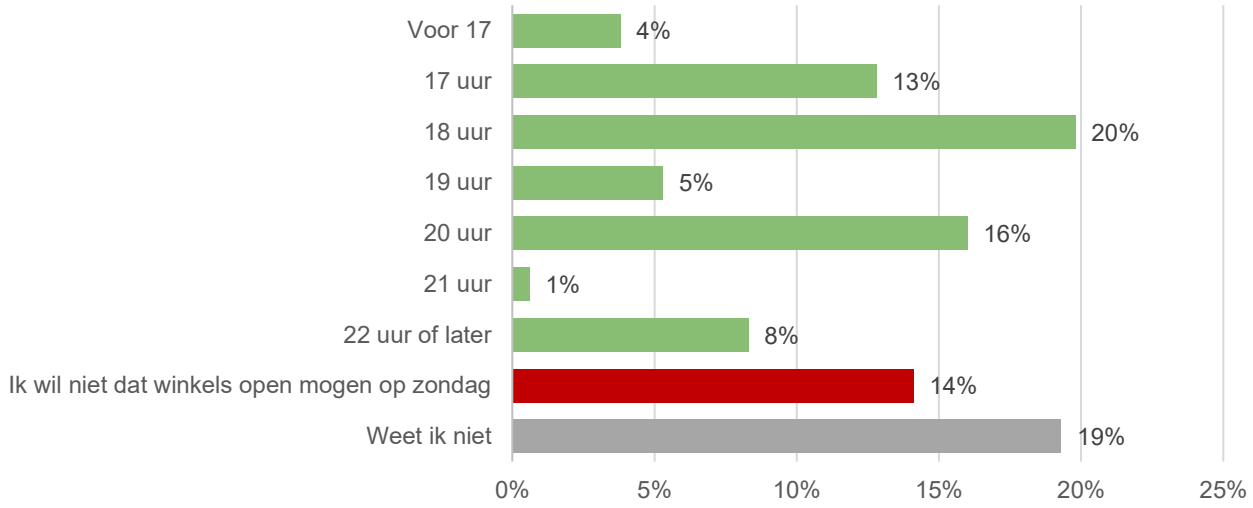
Voor Nederlanders die wel eens winkelen of boodschappen doen op een zondag en/of feestdag doen dit het vaakst omdat ze geen tijd hebben op andere dagen (42%). Een kwart van hen (23%) noemt gezelligheid als reden en ongeveer een vergelijkbaar deel (23%) geeft een andere reden. Zij geven aan het vaak alleen te doen als ze iets echt nodig hebben of zijn vergeten. Vijftien procent van de Nederlanders geeft aan dit te doen omdat ze minder drukte ervaren dan op andere dagen. Eén op de tien Nederlanders (13%) doet nooit boodschappen op een zon- of feestdag.

4.4.2 Gewenste winkeltijden

Figuur 37. Op welke tijdstippen zou u willen dat de winkels in uw gemeente op zondag open mogen? (Bron: enquête, n= 2.064)

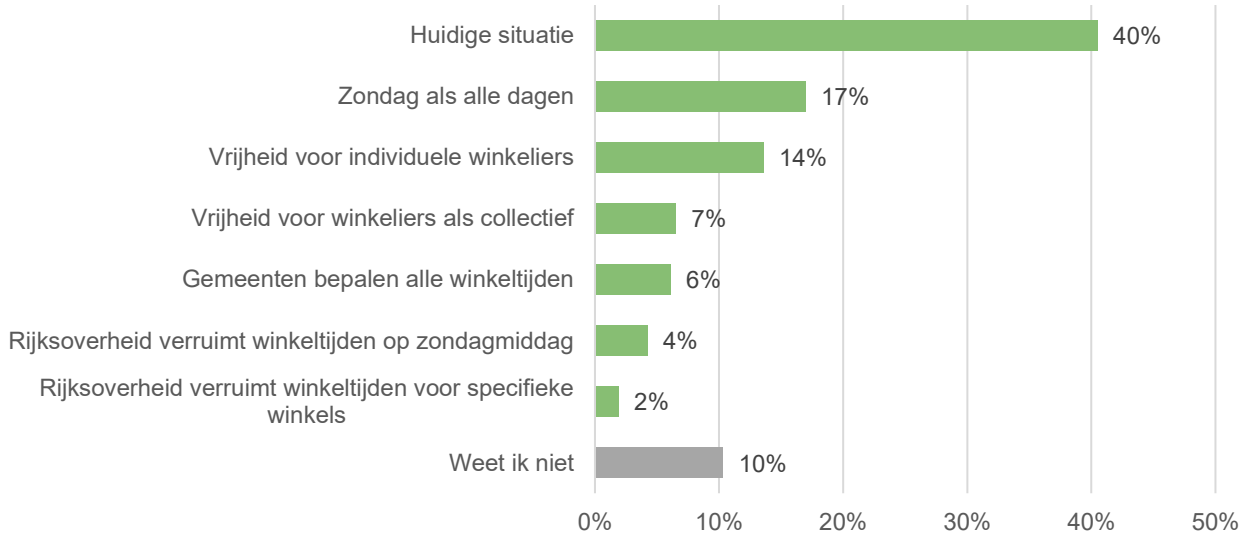
Op de vraag om welke tijd de winkels open moeten op zondag, wordt tien uur het meest genoemd. Een op de vijf Nederlanders (20%) vindt dat winkels dan open moeten. Ook negen uur (15%) en 12.00 uur (14%) worden vaak genoemd. Een even groot deel van de Nederlanders (14%) vindt dat winkels helemaal niet open zouden moeten op zondagen. Eén op de vijf Nederlanders (19%) weet niet wanneer winkels op zondag open zouden moeten of heeft geen voorkeur.

Figuur 38. Op welke tijdstippen zou u willen dat de winkels in uw gemeente op zondag open mogen? (Bron: enquête, n= 2.064)

Twee op de tien Nederlanders (20%) vinden dat winkels om zes uur 's avonds op zondag zouden moeten sluiten. Zestien procent heeft een voorkeur voor acht uur en dertien procent voor vijf uur. Veertien procent van de Nederlanders wil niet dat winkels open zijn op zondagen. Daarnaast weten twee op de tien Nederlanders (19%) niet wanneer winkels zouden moeten sluiten op zondagen, of hebben geen voorkeur.

4.4.3 Visie inwoners op de Winkeltijdenwet

Figuur 39. Op welke manier zou volgens u moeten worden geregeld wanneer winkels open mogen? (Bron: enquête, n= 2.064)

Niet alleen aan gemeenten en winkeliers maar ook aan de Nederlanders is gevraagd op welke manier volgens hen geregeld moet worden wanneer winkels open mogen. Twee op de vijf (40%) Nederlanders heeft een voorkeur voor de huidige situatie. Daarna komen als voorkeursvariant 'zondag als alle dagen' (17%) en 'vrijheid voor individuele winkeliers' (14%).

De meesten die een voorkeur hebben voor de huidige situatie, vinden dat het op dit moment goed geregeld is. De mensen die een voorkeur hebben voor zondag als alle dagen, geven vaak aan dat ze minder tijd hebben op andere dagen.

5 Casestudies

Om meer zicht te krijgen op de werking en lokale implicaties van de Winkeltijdenwet in de praktijk zijn in dit hoofdstuk zeven casestudies uitgewerkt. De cases zijn verschillend van elkaar in grootte, toeristische aantrekkingskracht en belang van de zondagsrust voor inwoners. Op die wijze vertegenwoordigden de cases de uitersten vanuit de gemeentelijke verordeningen.

5.1 Casus gemeente Capelle aan den IJssel

GEMEENTE CAPELLE AAN DEN IJSSEL

KERNCIJFERS

BEVOLKING
68.624 inwoners

HUISHOUDEN
32.486 huishoudens
2,1 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ **34.500** gem. bruto jaarinkomen per inwoner

RELIGIE
Gemeente Capelle aan den IJssel bevindt zich in regio Groot-Rijnmond waar het totaal percentage gelovigen op **42%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 2 – Sterk stedelijk

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2015

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Ontheffingsmogelijkheid voor avond/-nachtwinkels en bijzondere situaties.

ZONDAGSOPENSTELLING
Wekelijkse koopzondag, uitsluitend in de middag (12:00 tot 22:00 uur).

FEESTDAGEN
Openstelling voor alle feestdagen.

OPVALLENDHEDEN
Er gelden aangepaste winkeltijden voor feestdagen (9:00 tot 22:00 uur). Op Goede Vrijdag , 4 mei en 24 december dienen winkels gesloten te zijn na 19:00 uur. Indien een feestdag op zondag samenvalt, gelden de zondag winkeltijden. Wanneer 24 december op een zondag valt, mogen winkels open om 9:30 uur.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

- Met de verordening komt de gemeente tegemoet aan zowel de kerkelijke inwoners als de ondernemers die op zondagen open willen.
- Vanuit de bevolking is geen geluid dat behoefte is aan ruimere openingstijden op zondagen.

GEMEENTE CAPELLE AAN DEN IJSSEL

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Winkelcentrum De Koperwiek als grootste centrum is elke zondag open. Van de lokale / zelfstandige ondernemers hoeft dat niet. Zij vinden dit te veel, maar moeten verplicht mee vanuit de afspraken met eigenaar Wereldhave.
- In de overige wijk- en buurtwinkelcentra zijn vooral de ketens open. De andere winkels zijn gesloten op zondagen.
- Ook is een aantal supermarkten op zondag dicht. Dit betreft vooral de supermarkten die veel klanten hebben vanuit de kerk.
- De gemeente krijgt wel eens het verzoek van een enkele supermarkt om eerder open te mogen op zondagen of 1e kerstdag of 1e paasdag. De gemeente houdt daarbij vast aan de verordening. De gemeente geeft daarbij aan dat als de supermarkten / ondernemers gezamenlijk een verzoek zouden indienen, de gemeente er voor open staat om het verzoek nader te bekijken. Een collectief verzoek is nog nooit ingediend.
- De eigenaren staan niet altijd open staan voor een verruiming van de openingstijden van een enkele winkel. De eigenaar moet dan de parkeergarage open houden en extra beveiliging inhuren. Dat kost geld. Daarnaast is een verruiming voor de winkels niet altijd gemakkelijk door het gebrek aan personeel.
- De horeca in Capelle kent geen sluitingstijden. Hier is ooit voor gekozen omdat Capelle geen horecastad is. Er is geen overlast. Desondanks is de vraag gekomen om hier een keer wat aan te doen. De urgentie om dit op te pakken is niet heel hoog.

WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

- Een verdere verruiming in Capelle kan. De gemeente pakt dit pas op zodra er een collectief verzoek wordt ingediend vanuit de markt.
- Als het Rijk de openingstijden op zondag verruimt, volgt de gemeente Capelle als uit onderzoek blijkt dat hier behoefte aan is. Het kan zijn dat de kerkelijke partijen dit tegen houden dan wel dat de meeste winkels hier geen behoefte aan hebben. Ruimere tijden betekent niet direct meer bezoekers en meer omzet.
- De mening van de gemeente is dat het beste is om vast te houden aan huidige systeem met verordeningen.

CONCLUSIE

de huidige verordening is in Capelle goed werkbaar. Slechts een enkele supermarkt heeft de wens iets langer open te willen op zondagen en feestdagen. De overige ondernemers en consumenten vinden het huidige beleid prima.

5.2 Casus gemeente Ede

GEMEENTE EDE

KERNCIJFERS

BEVOLKING
124.214 inwoners.

HUISHOUDEN
53.071 huishoudens
2,3 gem. huishoudensgrootte.

INKOMEN
€ 33.600 gem. bruto jaarinkomen per inwoner.

RELIGIE
Gemeente Ede bevindt zich in de regio Veluwe waar het totaal percentage gelovigen op **51,8%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 2 – Sterk stedelijk.

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2020.

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Specifieke ontheffing met bepaalde regels mogelijk.

ZONDAGSOPENSTELLING
Wekelijkse koopzondag, uitsluitend in kern Ede (12:00 tot 17:00 uur).

FEESTDAGEN
Openstelling voor bepaalde feestdagen, zolang niet op zondag vallend.

OPVALLENDHEDEN
Zon- en feestdagenopenstelling geldt enkel in de kern Ede. In de overige dorpen blijven de winkels op zondag en feestdagen, die op zondag vallen, dicht. Daarnaast zijn er aangepaste winkeltijden voor bepaalde feestdagen. Op eerste kerstdag blijven winkels in Ede-stad en overige dorpen altijd dicht.

REDEN INSTEEK VERORDENING

- De gemeente polst regelmatig bij de bevolking en ondernemers waar behoefte aan is op het gebied van de winkeltijden. Tot nu toe is de conclusie dat de openingstijden in lijn zijn met de wensen vanuit de gemeenschap. Een verdere verruiming van de zondagen leeft niet in de kern Ede, een uitzondering daargelaten.
- De kerkdorpen zijn overwegend kerkelijk en geven al jaren aan dat zij niet open gaan op zondagen. In Bennekom is wel discussie (is minder kerkelijk) over de koopzondag. Verschillende ondernemers zouden wel open willen. Bennekom ligt tussen Wageningen en Ede die beide koopzondagen kennen. Uit de referenda komt ook in die kern naar voren dat het draagvlak te beperkt is.
- Het aantal verzoeken vanuit ondernemers was nihil tot zeer beperkt. De enige uitzonderingsverzoeken die de gemeente heeft gekregen richtte zich op oudejaarsdag, kerstavond op zondagen en andere zondagen die heel gunstig waren omzet-technisch.
- Ondernemers hebben moeite om personeel te vinden op zondagen. Ook van daaruit geen behoefte aan een verruiming.
- De zondagen zijn niet de tweede 'omzetdag' in de gemeente Ede.

GEMEENTE EDE

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Op **zondagen** is minder dan de helft van de winkels open in de kern Ede. Alleen de grote ketens en de supermarkten gaan standaard open.
- **Een keer in de maand** wordt de koopzondag breder ingestoken en zijn meer ondernemers open. Vaak wordt die koopzondag gecombineerd met een evenement om publiek te trekken. Tegelijkertijd lijkt de belangstelling voor de maandelijkse koopzondagen af te nemen.
- Er is een supermarkt (Ten Have AH franchisenemer) in de gemeente die een verruiming van de openingstijden wenst. Met die supermarkt heeft de gemeente net een uitgebreid traject achter de rug bij de bestuursrechter. De franchisenemer had vanuit de dienstenrichtlijn aangevochten dat de winkels in de gemeente alleen in de stad Ede open mogen. De gemeente is door de bestuursrechter in het gelijk gesteld. De tijden zijn conform de wensen in de samenleving van de gemeente.

WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

- Als de openingstijden worden vrijgegeven dan gaat in ieder geval de AH supermarkt haar openingstijden verruimen. Gezien de referenda en onderzoeken verandert er bij de overige ondernemers naar verwachting weinig. De verwachting is dat zij vasthouden aan de huidige openingstijden. Dat geldt niet voor de kern Bennekom. Die kern zal de verruiming wat meer aangrijpen.
- In het huidige bestuursakkoord 2026-2030 houdt het college vast aan de huidige situatie en daarmee de insteek van de huidige verordening.

CONCLUSIE

De huidige verordening voldoet aan de wensen vanuit ondernemers en bewoners. Een enkele ondernemer wil een verruiming. Daar gaat de gemeente niet mee akkoord omdat hier geen draagvlak voor is, onder meer door gezien de kerkelijke inslag.

Een vergelijkbare situatie als in Ede speelt in Alphen aan den Rijn.

Alphen aan den Rijn – geen duidelijke meerderheid voor vervroeging openingstijden op zon- en feestdagen

Ipsos I&O heeft recentelijk onderzoek gedaan naar de wensen en voorkeuren van winkeliers en inwoners in Alphen aan den Rijn naar de winkelopeningstijden. De aanleiding was een verzoek van supermarktwinkeliers om de openingstijden op zon- en feestdagen te vervroegen van 12.00 naar 10:00 uur en politieke discussies waarin de VVD het voorstel deed voor een 24/7 economie. Het resultaat geeft geen eenduidig signaal: Er is noch bij winkeliers, noch bij inwoners een duidelijke meerderheid die aandringt op een significante verruiming van de winkeltijden. De roep om verruiming komt vooral van supermarkten en een deel van de inwoners die meer flexibiliteit wensen in de ochtend. Het concurrentienadeel ten opzichte van buurgemeenten met ruimere openingstijden wordt door de onderzoekers als beperkt ingeschat. Het is aan de gemeenteraad om hier een beslissing in te nemen.

5.3 Casus gemeente Enschede

GEMEENTE ENSCHEDE

KERNCIJFERS

BEVOLKING
162.317 inwoners

HUISHOUDEN
81.938 huishoudens
1,94 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ 29.800 gem. bruto jaarinkomen per inwoner.

RELIGIE
Gemeente Enschede bevindt zich in regio Twente waar het totaal percentage gelovigen op **47,6%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 2 – Sterk stedelijk.

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2018.

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Ontheffingsmogelijkheid voor avond/-nachtwinkels en bijzondere gelegenheden.

ZONDAGSOPENSTELLING
Wekelijkse koopzondag met specifieke winkeltijden voor bepaalde sector/winkels.

FEESTDAGEN
Openstelling voor bepaalde feestdagen.

OPVALLENDHEDEN
Winkels in levensmiddelen mogen op zon- en feestdagen tussen 12:00 en 22:00 uur geopend zijn, met uitzondering van Nieuwjaarsdag, 1e Paasdag, 1e Pinksterdag en 1e Kerstdag. Overige winkels mogen op zon- en feestdagen tussen 12:00 en 17:00 uur geopend zijn, behalve op de genoemde feestdagen.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

- De gemeente komt uit een situatie met de mogelijkheid voor een koopzondag per maand. Vanuit ondernemers ontstond destijds steeds meer druk om het aantal koopzondagen te verruimen. Vervolgens is besloten voor een verruiming naar iedere zondag. De ChristenUnie maakte deel uit van de coalitie en ging akkoord met de verruiming onder voorwaarde dat de winkels niet in de ochtend open zouden gaan evenals de beperking dat de winkels niet open mogen op de eerste dagen van een Christelijke feestdag.

GEMEENTE ENSCHEDE

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Vanuit supermarkten, tuincentra en bouwmarkten komt steeds meer de wens om op zondag eerder open te mogen. Hetzelfde geldt voor open mogen op alle feestdagen. Dit heeft te maken met de concurrentiepositie met Hengelo waar de winkels wel 's morgens open mogen. Ook is behoefte aan een betere spreiding van de drukte over de dag. Op zaterdagen is het erg druk in de stad. Daarom is echt behoefte aan de zondag als een volwaardige openingsdag. De verwachting is dat als de winkels eerder open mogen op zondagen de trekkracht vanuit een groter gebied toeneemt. Vooral filiaalbedrijven zullen gebruik gaan maken van een vervroeging. De zelfstandigen waarschijnlijk niet.
- In het centrum hebben de ondernemers grofweg eenduidige winkelopeningstijden, maar er zijn wel wat verschillen. Voor zelfstandigen is het lastig dat de zondag er als koopdag bij is gekomen. Deze ondernemers zijn daardoor niet allemaal meer op donderdagavond open en verschillende ondernemers zijn op maandag de hele dag dicht.
- Enschede is erg populair bij Duitse consumenten. Op zaterdagen is circa 30% van de bezoekers Duits. De reden is dat de meest dichtstbijzijnde stad in Duitsland ver weg is, de zaterdagmarkt trekt aan, er zijn andere ketens dan in Duitsland. Ook de zondagen worden steeds beter bezocht door Duitsers evenals de Duitse feestdagen wanneer in Duitsland alles dicht is.

WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

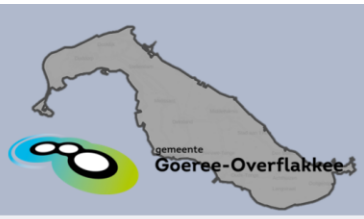
- De verwachting is dat de nieuwe coalitie een verdere verruiming gaat toestaan. De vraag daarbij is of de gemeente alles vrij gaat geven of toch nog iets van beperkingen gaan aanbrengen. De mening van een deel van de gemeente is dat in deze tijd het vraagstuk rond de openingstijden bij de winkeliers moet liggen. Belangrijk is dat de gemeente kan blijven sturen op de leefkwaliteit, maar met internet waar je 24 uur kunt winkelen, moet er maximale ruimte worden geboden aan de winkels. Daarbij speelt ook dat de horeca wel eerder open mag.

CONCLUSIE

Voor een grote stad is het winkeltijdenregime enigszins stringent. Vooral de supermarkten en overige grote retailers vragen om een verruiming. De gemeente verwacht dat die ruimte door de nieuwe coalitie mogelijk gemaakt gaat worden.

5.4 Casus gemeente Goeree-Overflakkee

GEMEENTE GOEREE-OVERFLAKKEE

KERNCIJFERS

BEVOLKING
52.185 inwoners

HUISHOUDEN
22.429 huishoudens
2,28 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ 29.800 gem. bruto jaarinkomen per inwoner

RELIGIE
Gemeente Goeree-Overflakkee bevindt zich in regio Groot-Rijnmond waar het totaal percentage gelovigen op **42%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 4 – Weinig stedelijk.

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2018.

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Specifieke ontheffingen met bepaalde regels mogelijk.

ZONDAGSOPENSTELLING
Specifieke zondagsopenstelling voor bepaalde sector/winkels met afwisselende winkeltijden.

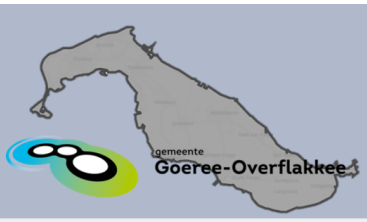
FEESTDAGEN
Openstelling voor bepaalde feestdagen (detailhandel 6:00-22:00 uur en overige winkels 12:00-22:00 uur), zoals 2e Paasdag, 2e Pinksterdag, Hemelvaartsdag en 2e Kerstdag.

OPVALLENDHEDEN
De gemeente stelt specifieke regels aan bepaalde gebieden en winkels. Winkels in recreatiegebieden mogen op zondagen, Nieuwjaarsdag en eerste Kerstdag van 8:00 tot 20:00 uur geopend zijn. Op andere feestdagen, niet zijnde zondag, van 8:00 tot 22:00 uur. Musea en winkels voor eet- en drinkwaren zijn ook vrijgesteld.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

- Uit een peiling blijkt dat de mening van een deel van de inwoners is dat het niet meer van deze tijd is dat winkels niet hun eigen openingstijden mogen bepalen. De kerkelijke inwoners vinden evenals het vorige college dat de zondag een rustdag is waarop winkels dicht moeten blijven.
- Ondernemers begrijpen dat een deel van de bevolking graag wil dat de winkels open gaan. De wens om open te gaan vanuit de ondernemers is wisselend. De meerderheid is tegen. De kleine zelfstandigen en kerkelijk ingestelde franchisenemers geven aan dat zij zes dagen per week werken. Zij moeten dan nog een dag zelf gaan werken of personeel dubbel uitbetalen. De meeste formules willen wel graag open.
- Tot voor kort was er een koopavond, dat is niet meer. Levert niks meer op.
- De gemeente zit in de impasse tussen het oude en nieuwe college en gemeenteraad. De verwachting was dat dit onderwerp in een nieuw college / raad onderwerp van discussie konden zijn.
- Je kunt kijken naar de effecten i.p.v. wensen om open te gaan. Door de zondagsopenstelling verandert het speelveld waarvan de gevolgen op voorhand lastig in te schatten zijn. Belangrijk is dat winkels het ook van elkaar moeten hebben. Lastig is wat het effect is voor niet-supermarkten.

GEMEENTE GOEREE-OVERFLAKKEE

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Belangrijk dat winkeliers gezamenlijk open gaan. Voor de BIZ is de koopzondag niet bespreekbaar nu. 1x in de maand een koopavond, komt niks uit voort. Er is onvoldoende draagvlak voor.
- Sm: de winkels die niet open willen – verdelen nu de koek vanuit gelijke openingstijden. De consument heeft keuze waar ze willen. Ga je die zondag open stellen – dan ene kant mensen die nu elders boodschappen doen, maar ook mensen die het boodschappen doen meer spreiden. Dat laatste betekent niet meer omzet. Voor verschillende retailers betekenen koopzondag open dat ze het niet meer redden. AH en Lidl richten zich op de consument en sterkste wint.
- Er zijn sm die lid zijn van kerkelijke genootschap,. Daarvoor geldt dat zij klanten gaan verliezen als ze op zondag open gaan.

WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

- Nu is een verruiming in de gemeente niet bespreekbaar. Zondagopening is niet bespreekbaar. De gemeente wacht evaluatie af en laat het aan het nieuwe college over welke kant het op gaat.

CONCLUSIE

Vooralsnog houdt de gemeente vast aan een beperking van opening op zondagen.

5.5 Casus gemeente Katwijk

GEMEENTE KATWIJK

KERNCIJFERS

BEVOLKING
67.089 inwoners

HUISHOUDEN
27.551 huishoudens
2,4 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ **33.400** gem. bruto jaarinkomen per inwoner

RELIGIE
Gemeente Katwijk bevindt zich in regio Agglomeratie Leiden en Bollenstreek waar het totaal percentage gelovigen op **42,2%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 2 – Sterk stedelijk

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2013

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Ontheffingsmogelijkheid voor avond- en nachtwinkels.

ZONDAGSOPENSTELLING
Geen zondagsopening.

FEESTDAGEN
Openstelling voor bepaalde feestdagen, zolang niet op zondag vallend. 1e Kerstdag en Pinksterdag altijd gesloten.

OPVALLENDHEDEN
Er geldt een openstelling van avond- en nachtwinkels op feestdagen, 4 mei en 24 mei. Het college kan voor ten hoogste 4 winkels ontheffing verlenen. Vanwege de toeristische aantrekkingskracht gelden de verboden uit de Winkeltijdenwet niet voor winkels op campingterreinen. Daarnaast zijn bepaalde branches en winkels uitgezonderd van de verboden.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

In 2025 heeft Sweco in opdracht van de gemeente een onafhankelijk koopzondagonderzoek verricht. Het onderzoek richtte zich op mogelijkheden en potentiële effecten (afvloeiing en binding) van een zondagsopenstelling. Voor het koopzondagenonderzoek zijn drie enquêtes uitgezet. Een enquête voor inwoners, een voor ondernemers detailhandel en een voor ondernemers niet-zijnde detailhandel.

Geënquêteerde Katwijkers (34%) zijn minder vaak voor een koopzondag dan Rijnsburgers (59%) en Valkenburgers (60%). Wat betreft de ondernemers geldt dat hoe meer werknemers een ondernemer heeft, hoe meer draagvlak men voor koopzondag heeft. Ook zijn supermarktondernemers voor een groot deel voorstander (73%) en recreatieve winkelondernemers merendeel tegen (59%). Onderlinge verschillen tussen winkelgebieden zijn er ook. Zo is 57% van de ondernemers in Katwijk Centrum tegen een koopzondag, waar dat in de Hoornespassage 75% is.
Redenen die zijn aangegeven door inwoners voor een koopzondag zijn: de keuzevrijheid bij winkeliers neerleggen, consumenten de mogelijkheid bieden op zondag aankopen te doen en vanuit concurrentieoverwegingen. Redenen tegen een koopzondag hebben te maken met geloofsovertuigingen, de uniekheid dat op zondag alle winkels dicht zijn in Katwijk, de angst dat het drukker gaat worden, het feit dat de huidige openingstijden al ruim genoeg zijn en scepticisme ten aanzien van bezoekersaantallen en omzettoename op zondagen.

GEMEENTE KATWIJK

VERWACHTE EFFECTEN BIJ EEN MOGELIJKE KOOPZONDAG

- Voor de dagelijkse sector is een zondagsopenstelling vooral positief in de kernen Rijnsburg en Valkenburg. Door een zondagsopenstelling wijken minder inwoners van deze kernen uit naar supermarkten en dagelijks aanbod buiten de gemeente.
- Voor de recreatieve winkelbranche is een zondagsopenstelling het meest positief voor de kern Katwijk. Het is echter de vraag of dit extra omzet met zich mee gaat brengen.

In het Katwijkse coalitieprogramma 2022-2026 is expliciet afgesproken dat er geen koopzondag komt, tot het einde van deze raadsperiode in maart 2026. Wel is in het coalitieakkoord aangegeven de effecten van een mogelijke koopzondag en het draagvlak daarvoor onder ondernemers en inwoners te onderzoeken. Dit onderzoek heeft Sweco uitgevoerd en is bedoeld voor een volgende collegeperiode (na maart 2026) met het aantreden van een nieuw college.

De VVD heeft een initiatiefvoorstel Nieuwe Verordening Winkeltijden ingediend, maar hiervoor was geen meerderheid in de raad.

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Vanuit de BIZ in Katwijk centrum is wel eens gesproken over een zondagmiddagopening. De ondernemers zouden graag de keuze hebben om op zondag open te mogen. De gemeente houdt vooralsnog echter vast aan het beleid.
- De afgelopen jaren hebben de centrumondernemers van Katwijk een keer een aanvraag gedaan voor verruiming openingstijden naar 23.00 (normaal tot 22 uur) . Dit had betrekking op een aangeklede XL kerstkoopavond vanuit de BIZ Katwijk Centrum. Die aanvraag is gehonoreerd.
- De grotere filialen hebben meermalen richting de gemeente aangegeven dat in de gemeente sprake is van oneerlijke concurrentie. In de regio mogen winkels op de meeste plekken wel open op zondag. Ook mag de horeca open in de gemeente en campingwinkels ook, wat een deel van de ondernemers oneerlijk vindt.

WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

De wens van de gemeente is dat zij zelf de winkeltijden mogen blijven bepalen. Beleidsvrijheid is erg belangrijk voor de gemeente.

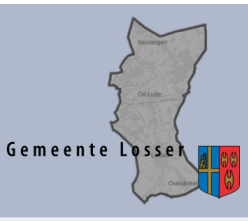
CONCLUSIE

De gemeente houdt vast aan de beperkingen voor opening van winkels op zondagen. Desondanks is de meerderheid van de bevolking, de meerderheid van de ondernemers in de niet-detailhandel en een derde van de detaillisten, voorstander van opening op koopzondagen.

Een ondernemer uit Katwijk heeft richting het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat ernstige zorgen geuit over de huidige Winkeltijdenwet, waarbij gemeenten zelf bepalen of winkels op zondag open mogen zijn. Dit leidt tot grote regionale verschillen en onduidelijke situaties, zoals in Katwijk waar horeca wel open is maar winkels gesloten moeten blijven. Door bevolkingsgroei en uitbreiding van woongebieden neemt de druk op voorzieningen toe. De zondagssluiting veroorzaakt economische schade doordat consumenten uitwijken naar andere gemeenten of online aankopen doen, wat leidt tot omzetverlies voor lokale ondernemers en gemiste btw-inkomsten voor de staat. De ondernemer roept daarom op tot een landelijke herziening van de Winkeltijdenwet, met een uniform en toekomstbestendig beleid waarin ondernemers zelf kunnen kiezen of zij op zondag open willen zijn, zonder daartoe verplicht te worden.

5.6 Casus gemeente Losser

GEMEENTE LOSSER

KERNCIJFERS

BEVOLKING
23.469 inwoners

HUISHOUDEN
9.903 huishoudens
2,3 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ 31.600 gem. bruto jaarinkomen per inwoner

RELIGIE
Gemeente Losser bevindt zich in regio Twente waar het totaal percentage gelovigen op **47,6%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 4 – Weinig stedelijk.

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2013

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Algehele ontheffing.

ZONDAGSOPENSTELLING
Openstelling voor alle zondagen, winkels mogen 24 uur per dag, 7 dagen per week open.

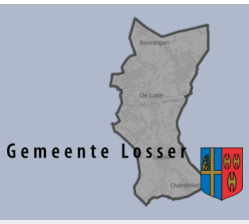
FEESTDAGEN
Openstelling voor alle feestdagen.

OPVALLENDHEDEN
Zeer ruime zon- en feestdagenopenstelling (24/7) voor winkels. Horeca zijn gesloten tussen 3:00 en 6:00 uur. Verenigingen en stichtingen zijn gesloten tussen 00:00 en 8:00 uur.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

- Vanuit de ondernemers was vraag naar een ruime insteek. De gemeente heeft de openingstijden toen stapsgewijs verruimd. Vanuit (katholiek) kerkelijke overwegingen is daarvoor gekozen. Gestart is met mogelijkheden om eens in de zoveel weken op zondag open te mogen vanaf 12.00 uur. Vooral een tuincentrum liep daarbij tegen beperkingen aan. Bij het tuincentrum komen naast Nederlanders ook Duitse gasten die vaak eerder komen dan 12.00 uur. Op het moment dat de gemeente de mogelijkheid kreeg vanuit de Wtw en een liberale wethouder had heeft de gemeente het beleid direct aangepast. Ondernemers mogen nu zelf bepalen wanneer ze open gaan.
- Een argument voor de liberalisering was dat de openingstijden zichzelf reguleren. Personeel geeft zelf aan wanneer zij willen werken en wanneer niet. Wat betreft zondagen en feestdagen moeten retailers personeel meer betalen. Ondernemers kijken zelf of dat uit kan.
- Het idee was ook dat als er te veel overlast zou ontstaan, de gemeente altijd de mogelijkheid heeft om het beleid in te perken.
- De gemeente biedt de ondernemers de mogelijkheden vanuit liberale gedachte.

GEMEENTE LOSSER

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- De ondernemers hanteren voor het grootste deel reguliere openingstijden. In het verleden waren verschillende winkels tussen de middag dicht. Tijdens de koopavond waren de winkels ook niet eenduidig open. Ondertussen zijn er afspraken gemaakt tussen de ondernemers over de tijden waarop de meerderheid open is.
- Op zondagen is een deel wel open en een deel niet. De supermarkten en Kruidvat en een enkele andere winkel in het centrum van Losser zijn alle zondagen open. Een deel van de andere ondernemers gaat alleen open op de afgesproken koopzondagen waarop de ondernemers de zondag combineren met een evenement. In de andere kernen zijn het alleen de supermarkten die op zondagen open zijn.
- Door de mogelijkheden zijn de supermarkten verder iets vroeger open dan voorheen. Het grootste deel gaat om 10.00 uur open. Om 22.00 uur uiterlijk sluiten alle supermarkten op alle dagen hun deuren. Klaarblijkelijk hebben de supermarkten er geen belang bij om eerder of later open te zijn. Daarnaast heeft het tuincentrum ruime openingstijden. Zij hebben nu de mogelijkheid om in te spelen op de behoefte van de Duitse consument om vroeg op zondag een bezoek te brengen aan het tuincentrum.
- De insteek bevalt de gemeente, maar ook de inwoners en ondernemers prima. Ondernemers kunnen nu op andere tijden open dan de gebruikelijke tijden. Een voorbeeld is de organisatie van nachtshopping. Ze hoeven dan geen ontheffing aan te vragen.
- Er zijn kerkgangers in de gemeente. De gemeente heeft nooit klachten ontvangen over de verruiming van de winkelopeningstijden van deze doelgroep. Met de liberalisering van het beleid was het ook de vraag of er geen overlast zou ontstaan van winkelwagentjes 's avonds of de komst van nachtwinkels en koffieshops. Dat laatste heeft zich niet voorgedaan.
- De gemeente heeft het beleid afgestemd met buurgemeenten. Losser vormt voor de regio en ondernemers in de regio geen bedreiging.

DE WINKELTIJDEN IN DE TOEKOMST

- Als de openingstijden worden aangescherpt: het huidige beleid bevalt de gemeente prima. Het hangt wel af van de politieke kleur die heerst. Het advies wordt dan wel om de vrijheid te behouden. Als de nacht er af valt, dan zal er niet veel tumult plaatsvinden.

CONCLUSIE

- De liberalisering van de winkelopeningstijden bevalt de gemeente heel goed. Het geeft optimale vrijheid aan ondernemers. Er zijn geen klachten vanuit bewoners. De openingstijden reguleren zichzelf.

5.7 Casus gemeente Roermond

GEMEENTE ROERMOND

KERNCIJFERS

BEVOLKING
61.210 inwoners

HUISHOUDEN
29.585 huishoudens
2,03 gem. huishoudensgrootte

INKOMEN
€ 33.200 gem. bruto jaarinkomen per inwoner

RELIGIE
Gemeente Roermond bevindt zich in regio Midden-Limburg waar het totaal percentage gelovigen op **62%** ligt.

STEDELIJKHEID
Code 2 – Sterk stedelijk

WINKELTIJDENVERORDENING

VERORDENING
Dateert uit 2022 en is geëvalueerd eind 2024

ONTHEFFINGSMOGELIJKHEID
Specifieke ontheffingen met bepaalde regels mogelijk

ZONDAGSOPENSTELLING
Wekelijkse koopzondag, gehele dag (6:00 tot 22:00 uur).

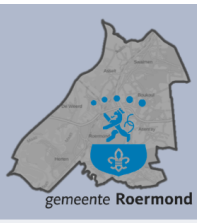
FEESTDAGEN
Openstelling voor alle feestdagen, met uitzondering van Eerste Kerstdag.

OPVALLENDHEDEN
Winkels mogen 364 dagen per jaar open tussen 6:00 en 22:00 uur, inclusief alle feestdagen, met uitzondering van eerste Kerstdag. De gemeente werkt met een 'ontheffing voor bijzondere gebeurtenissen van tijdelijke aard'.

REDEN INSTEEK WINKELTIJDENVERORDENING

- Het Designer Outlet Roermond (DOR) maakt optimaal gebruik van de ruime openingstijden.
- Voor het centrum golden voorheen wat beperktere tijden. Deze verschilden per deelgebied. Om duidelijkheid te creëren zonder uitzonderingen heeft de gemeente in 2022 alles gelijk getrokken.
- Met het huidige beleid heeft de gemeente ook de regeldruk weggehaald. De gemeente hoeft nu slechts incidenteel ontheffingen te verlenen.

GEMEENTE ROERMOND

WINKELTIJDENWET IN DE PRAKTIJK

- Het DOR maakt optimaal gebruik van de mogelijkheden. Zij gaan tussen 9.00 en 10.00 uur open.
- De BIZ in de binnenstad werkt met venstertijden om duidelijkheid aan klanten te geven over de tijden waarop de meeste ondernemers open zijn. Ondernemers mogen altijd ruimere tijden hanteren. Niet alle ondernemers zijn altijd open. Het is aan de ondernemer om dit te bepalen.
- Op feestdagen zijn veel winkels dicht, met uitzondering van supermarkten.
- De gemeente krijgt weinig tot geen klachten vanuit bewoners. De enige klachten die wel eens binnen komen hebben betrekking op hangjongeren die in woonwijken blijven hangen bij supermarkten die 's avonds nog open zijn.
- De ruime tijden vormen ook tijdens bijzondere evenementen, zoals carnaval, geen probleem. Verschillende gemeenten in de regio leggen op die dagen beperkingen op, zodat er geen conflict ontstaat met de evenementen. De ervaring in Roermond is dat dit zich vanzelf reguleert. Dat geldt ook voor de toewijzing van slechts een beperkt aantal koopzondagen. Als het er te veel zijn, passen retailerscollectieven dit zelf aan.

REGIOGEMEENTEN

- De gemeente heeft nauw contact met de regiogemeenten. Veel van deze gemeenten zijn wat betreft inwoneraantallen kleiner dan de gemeente Roermond en hebben een lokale verzorgingsfunctie. De roep om alle zondagen open te gaan is in die gemeenten minder groot. In naburige Limburgse gemeenten (zoals Leudal, Maasgouw en Roerdalen) zijn de openingstijden op zondag dan ook vaak beperkter of afhankelijk van specifieke koopzondagen.
- In Duitsland zijn de meeste winkels dicht op zondag. Als Duitsers een uitje willen op zondag komen ze naar Roermond. Ook vanuit België komen veel bezoekers naar Roermond. Het DOR heeft een grote aantrekkingskracht op bezoekers uit Duitsland en België, ook op zondag.

WINKELTIJDENWET IN DE TOEKOMST

- De gemeente Roermond heeft middels haar vigerende Winkeltijdenverordening (bijna) optimaal gebruik gemaakt van de geboden mogelijkheden/ontheffingen. Alleen ten aanzien van Eerste Kerstdag maakt de gemeente nog gebruik van de Winkeltijdenwet (verbod op openstelling).
- De gemeente constateert een toenemende vraag om collectieve openstelling, ook voor 1e Kerstdag (met name door supermarkten). Ambtelijk heeft de gemeente er geen bezwaar tegen als de detailhandel binnen elke gemeente zijn eigen openstellingen reguleert (tussen 06.00 en 22.00 uur), in plaats van dit vanuit de overheid wordt opgelegd middels wet- en regelgeving. Dus collectief 365 dagen per jaar open tussen 06.00 en 22.00 uur, en de gemeenten de mogelijk bieden om middels een verordening de zon- en feestdagen te beperken op basis van door hen moverende redenen. Dit levert voor veel gemeenten een deregulering op. Ze hoeven dan geen separate verordening meer op te stellen.
- De vraag is hoe je omgaat met *blurring* concepten, bijvoorbeeld horeca met winkel of horeca met kapper. Duidelijk moet zijn onder welke wet een onderneming valt.

6 Conclusies en toekomstscenario's winkeltijdenwet

Dit hoofdstuk gaat in op de algemene conclusies met betrekking tot de Winkeltijdenwet, mogelijke toekomstscenario's en aanbevelingen.

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

In deze paragraaf beantwoorden we op basis van het onderzoek de onderzoeksvragen uit de inleiding. We beantwoorden eerst de deelvragen en vervolgens de centrale vraag.

6.1.1 Uitkomsten op het gebied van de retailtrends en -ontwikkelingen

In hoeverre sluit de Wtw aan bij de huidige en toekomstige economische omstandigheden in de retail? Hoe verhouden de lokaal geldende openingstijden zich tot het daadwerkelijk koopgedrag van consumenten?

Ontheffingen versus gebruik en behoefte	Mogelijkheden Verordeningen	Gebruikmaking Winkeliers	Inwoners
Maandag tot en met zaterdag van 22.00 – 06.00 uur			
Mogelijkheden / gebruik / behoefte	85%	3%	8%
Geen mogelijkheden / gebruik / behoefte of onbekend	15%	97%	92%
Zondagsopenstelling			
Wekelijks hele dag of deel van de dag	80%	21%	26%
Overige mogelijkheden / gebruik / behoefte	13%	23%	68%
Geen mogelijkheden / gebruik / behoefte	7%	55%	6%
Mogelijkheden op feestdagen			
Alle of bepaalde feestdagen	98%	49%	34%
Geen mogelijkheden / gebruik / behoefte of onbekend	2%	51%	66%

Tabel 7: De winkeltijdenmogelijkheden vanuit gemeentelijk beleid, de gehanteerde openingstijden door winkeliers en gebruik door inwoners

De mate waarop de Wtw aansluit op het koopgedrag van consumenten is als volgt:

- **Maandag tot en met zaterdag**: voor deze dagen biedt de Wtw ruime mogelijkheden, ruimer dan waar retailers en inwoners in het algemeen behoefte aan hebben. In de grote steden zien we dat verschillende supermarkten behoefte hebben aan iets langere openingstijden, namelijk tot 24.00 uur. Daarnaast is sporadisch behoefte aan langere openingstijden vanuit evenementen, bijvoorbeeld winkelen in de nacht tijdens kerst, een jubileum of een productpresentatie. De meeste gemeenten bieden mogelijkheden om voor deze situaties een vrijstelling aan te vragen.
- **Zondagsopening**: gekoppeld aan de Zondagswet staat de Wtw op zichzelf geen zondagsopening toe. Gemeenten bieden in hun verordeningen in meerderheid (80%) mogelijkheden voor opening op alle zondagen of een beperkter aantal (18%). Er zijn ook gemeenten (2%) die hier geen mogelijkheden voor bieden, vaak vanuit geloofsredenen. Vooral de zelfstandige winkeliers in deze gemeenten hebben daar geen probleem mee. Een deel van de supermarkten, doelgericht bezochte winkels en formules hebben wel de wens om op zondagen open te mogen. Helemaal als hun concurrenten in buurgemeenten wel open mogen. In gemeenten met alleen mogelijkheden voor opening in de middag zijn het vooral de supermarkten en overige dagelijkse winkels met de wens om al eerder open te mogen. Ook geeft de consument massaal aan graag op zondagen

boodschappen te kunnen doen en shoppen. Hoe jonger de consument, hoe meer behoefte er is om op ieder tijdstip van de dag te kunnen winkelen.

- **Feestdagen**: de Wtw staat geen opening op feestdagen toe. Bijna alle gemeenten (98%) bieden in hun verordeningen mogelijkheden voor opening van winkels op feestdagen. Het aantal mogelijkheden verschilt sterk. In de helft van alle gemeenten (56%) mogen winkels op alle feestdagen open, in twee vijfde van alle gemeenten (42%) op enkele feestdagen (32% bepaalde feestdagen en 10% zolang niet op zondag vallend). Enkele gemeente (1%) biedt geen mogelijkheden en houdt vast aan de Wtw. Van de geënquêteerde inwoners winkelt 34% op feestdagen; de rest niet. Gezien het feit dat bijna alle gemeenten mogelijkheden bieden voor openstelling op de 2e feestdagen (2e paasdag, 2e pinksterdag en 2e kerstdag), Hemelvaartsdag, 24 december en goede vrijdag, is een overweging om deze feestdagen in de Winkeltijdenwet vrij te geven. De gemeenten die de winkels op die dagen toch dicht willen hebben kunnen dit in hun verordening toevoegen.

Welke winkeltijden- en welk ontheffingen-/vrijstellingenbeleid hanteren alle gemeenten in Nederland? Welke belangen hebben ze daarbij gewogen?

Het beleid van de gemeenten is uitgewerkt in paragraaf 4.1. De gemeenten hebben de insteek van de verordeningen afgestemd op basis van de volgende belangen: winkeliers (88%), gemeentelijke economie (65%), omwonenden (59%), toeristen (48%), geloofsovertuiging (42%), openbare orde (36%) en werknemers (35%).

Voorbeeld Gemeente Ede:
De gemeente Ede polst regelmatig bij de bevolking en winkeliers waar behoefte aan is op het gebied van de winkeltijden. Tot nu toe is de conclusie dat de openingstijden in lijn zijn met de wensen vanuit de gemeenschap. Een verdere verruiming van de zondagen leeft niet in de kern Ede, Een uitzondering daargelaten.

Welke regionale of culturele verschillen bestaan er in de behoefte aan ruimere openingstijden?

Er is een duidelijk verschil tussen steden en het platteland. De openingstijden van de ‘zondag als alle dagen’ heeft in niet-stedelijke (8%) gemeenten aanzienlijk minder vaak de voorkeur dan in stedelijke gemeenten (17%-18%).

Ook zijn er regionale verschillen wat betreft de behoefte van consumenten aan de ‘zondag als alle dagen’. In het noorden van Nederland (Groningen, Friesland en Drenthe) heeft 9% van de bevolking deze behoefte, in het westen, oosten en zuiden van Nederland respectievelijk 19%, 19% en 18%.

Daarnaast is er een verschil tussen jongeren en ouderen. Jongere Nederlanders (18-35 jaar) omarmen de zon- en feestdagen significant vaker als reguliere winkeldagen dan oudere generaties (65+). Zij winkelen vaker op deze dagen en doen dit ook in een hogere frequentie.

Hoe beïnvloedt de variatie tussen gemeenten de concurrentiepositie van winkeliers?

Uit de interviews met retailorganisaties komt duidelijk naar voren dat de concurrentiepositie van winkeliers in gemeenten waar de openingstijden beperkter zijn dan in de buurgemeenten, de winkeliers, omzet mislopen. Het gaat onder andere om de gemeenten Urk, Neder-Betuwe, Katwijk en Hardinxveld-Giessendam. De respons van winkeliers in deze gemeenten is te beperkt om iets te kunnen aangeven over de behoefte van de winkeliers in deze gemeenten.

Hoe varieert het winkeltijdenbeleid van gemeenten van hun beleid voor openingstijden van horecagelegenheden en benzinestations?

Benzinestations vallen onder de uitzondering van de Winkeltijdenwet. Zij mogen in tegenstelling tot reguliere winkels afwijken van de standaard sluitingstijden uit de wet en zelf bepalen wanneer ze geopend zijn. Voor de horeca is geen landelijke wetgeving die specifieke openingstijden voorschrijft. Iedere gemeente bepaalt zelf de openings- en sluitingstijden van de horeca. Gemeenten hanteren daarbij vaak verschillende categorieën, waarbij zwaardere horeca (nachtclubs, bars, discotheken) doorgaans ruimere openingstijden krijgt dan lichte horeca (ijssalons, lunchrooms en koffiezaken). In gemeenten waar de winkels dicht moeten blijven op zon- en feestdagen, mag de horeca vaak wel open. In de interviews met gemeenten en retail- en beleggersvakorganisaties is naar voren gekomen dat retailers die graag open willen op zon- en feestdagen dit als onrechtvaardig gezien.

6.1.2 Uitkomsten deelvragen WTW, artikelen 1 t/m 9 Wtw

Wat vinden gemeenten, winkeliers en inwoners van hun lokaal geldende openingstijden, de belangenafweging die de gemeente heeft gemaakt en het proces van die belangenafweging?

	Gemeenten	Winkeliers	Inwoners
Handhaving huidige situatie	40%	34%	40%
Verruiming/liberalisering openingstijden	43%	52%	44%
• Vrijheid voor individuele winkeliers	7%	26%	14%
• Zondag als alle dagen	18%	12%	17%
• Vrijheid voor winkeliers als collectief	7%	7%	7%
• Rijksoverheid verruimt winkeltijden op zondagmiddag	10%	5%	4%
• Rijksoverheid verruimt winkeltijden voor specifieke winkels	1%	2%	2%
Gemeenten bepalen alle winkeltijden	12%	4%	6%
Weet ik niet	6%	11%	10%

Tabel 8: Mening gemeenten, winkeliers en inwoners over de lokaal geldende openingstijden

Uit bovenstaande tabel is af te leiden dat er twee (groepen) van ontwikkelingsrichtingen zijn:

1. De situatie houden zoals het is, of
2. Verruiming/liberalisering van de mogelijkheden.

Bij zowel de gemeenten als de inwoners heeft zo'n 40% een voorkeur om de huidige situatie te behouden en iets meer de wens voor verdere verruiming dan wel liberalisering. Onder de winkeliers zijn de verschillen groter. Zij hebben vaker de voorkeur (52%) voor verdere verruiming / liberalisering. Gemeenten die een voorkeur aangeven voor verruiming / liberalisering van de openingstijden, zijn vaker de gemeenten die nu al ruime openstellingsmogelijkheden hebben. Gemeenten die de huidige situatie willen handhaven, zijn vaker gemeenten die nu beperkte openstellingsmogelijkheden hebben.

Bij de totstandkoming van de winkeltijdenverordening hebben gemeenten verschillende belangen afgewogen. De belangen van winkeliers zijn het vaakst meegenomen in de belangenafweging, gevolgd door de economische belangen van de gemeenten, belang van omwonenden en de toeristische belangen. Religieuze overwegingen zijn in twee op de vijf gemeenten (42%) meegenomen in de belangenafweging. De openbare orde en de belangen van werknemers zijn het minst vaak afgewogen bij het vaststellen van de winkeltijdenverordening (36% en 35% respectievelijk). Overigens regelt de Arbeidstijdenwet dat werknemers niet verplicht op zondag hoeven te werken. De belangen van werknemers kunnen ook zijn dat hun mogelijkheden om op zondag te werken kunnen toenemen.

Kijkende (mei 2026) naar discussies in de raad of het college, dan blijkt dat de winkeltijdenverordening in een grote meerderheid van de gemeenten (84%) niet ter discussie staat. Daar waar wel een discussie is, gaat dit meestal over de uitbreiding van de openstellingsmogelijkheden (9%) en incidenteel over zowel de uitbreiding als de inperking. In geen enkele gemeente staat alleen de inperking van de openstellingsmogelijkheden ter discussie. Gemeenten zijn dus veelal tevreden over de huidige situatie.

Uit de interviews kwam naar voren dat het goed is om bij de bepaling van de winkeltijdenverordeningen belangen af te wegen. Er zijn verschillende branches, zelfstandigen versus formules / franchisenemers en verschillen in omvang. Wat voor de ene categorie werkt wil niet zeggen dat een bepaalde insteek ook voor de andere categorie werkt. In veel gemeenten bestaat de meerderheid van de retailers uit kleine zelfstandigen. Uit het onderzoek blijkt dat veel van deze zelfstandigen niet opengaan op koopzondagen. Het grootwinkelbedrijf wil daarentegen wel graag open. Omdat zij in aantal winkeliers vaak in de minderheid zijn worden hun wensen bij deze gemeenten niet ingewilligd. Dit gaat ten koste van hun omzet. Voor veel branches, zoals supermarkten en recreatieve branches in steden, is de zondag ondertussen de tweede omzetdag. Die omzetdag willen veel retailers niet missen.

Wat zijn de wensen van winkeliers over ruimere openingstijden op zon- en feestdagen, met daarbij in ieder geval een onderscheid in type winkelier, soort winkelgebied en de voor winkelier geldende openingstijden?
Supermarkten willen gemiddeld op zondag rond 8.00 uur open mogen en om 20.00 uur sluiten. Winkeliers in de vrijetijdsbranche willen gemiddeld op zondag tussen 11.00 uur en 17.00 uur open mogen. De branche In en om het huis (bouwmarkt, tuincentrum) wil gemiddeld tussen 10.00 uur en 18.00 uur open mogen. Bij mode en luxe hebben ondernemers dezelfde wensen (tussen 10.00 uur en 18.00 uur). De branches overig dagelijks en overig detailhandel willen van 10.00 uur tot 19.00 uur open mogen.

In het algemeen willen winkeliers in stadscentra vaker een wekelijkse openstelling op zondag dan winkeliers in wijkcentra. Dit geldt niet voor de supermarkten, die ook daar in de regel wekelijks open willen op zondag.

Wat zijn de gevolgen wanneer winkeliers zelf mogen bepalen of ze op zon- of feestdagen open mogen op de sociale en economische omstandigheden in het winkelgebied, onder andere op kleine winkeliers en werknemers?
Uit de analyse blijkt dat het grootste deel van de winkeliers geen behoefte heeft om vaker open te gaan. Dit betreffen vooral de kleinere winkeliers. Slechts een kleine groep gaat bij het vrijgegeven van de winkeltijden ruimere openingstijden hanteren. Het grootste verschil ontstaat op de zondagochtenden. Vooral supermarkten die nu niet open mogen in de ochtend gaan hun deuren openen. Uit de interviews met de gemeenten blijkt dat dit geen tot nauwelijks invloed heeft op de zondagsrust.

Winkeliers die niet open willen, hoeven dat niet (Winkeltijdenwet, artikel 10). De regels voor winkelpersoneel staat opgenomen in de Arbeidstijdenwet. Personeel dat niet wil werken op bepaalde dagen of uren hoeft dat niet.

6.1.3 Uitkomsten deelvragen WTW, artikel 10 Wtw:

Heeft de wetswijziging in 2021 het beoogde doel gehaald, namelijk winkeliers beschermen tegen eenzijdige wijzigingen van openingstijden?
Onbekend is hoeveel problemen er vóór de wetswijziging waren met eenzijdige wijzigingen van openingstijden. Sinds de wetswijziging is er in 6% van de gemeenten een discussie geweest tussen individuele winkeliers en vastgoedeigenaren over verplichte deelname aan de koopzondag. In vier van de zes gemeenten is onduidelijk wat het resultaat is geweest. In Capelle aan den IJssel heeft de winkelier zich neergelegd bij de wens van de vastgoedondernemer. In Etten-Leur was de uitkomst van de discussie dat de winkelier op zondag gesloten blijft.
Uit de twee bekende voorbeelden blijkt dat de partijen met elkaar in gesprek gaan en er samen uit proberen te komen. Lukt dat niet, dan staat de retailer in zijn recht.

In hoeverre heeft de wetswijziging in 2021 geleid tot verminderde, gelijkblijvende of verhoogde coördinatie van openingstijden?
Uit de gesprekken met de retailorganisaties en gemeenten blijkt dat eigenaren veelal in overleg met besturen van retailerscollectieven treden om gezamenlijk de openingstijden te bepalen. Voor de komst van de wet was dit ook al het geval. De wet heeft ervoor gezorgd dat het gesprek aangaan de enige weg is om venstertijden aan te passen.

Heeft de wetswijziging in 2021 positieve of negatieve neveneffecten gehad op de concurrentiepositie van de winkelier, in het bijzonder het kleinbedrijf?
De specialisten en geïnterviewde gemeenten geven aan dat de wetswijziging nauwelijks een effect heeft gehad. Aangegeven is dat het probleem van verplichte openstelling zich in een uitzonderlijk geval heeft voorgedaan. De rechtspositie van retailers en dan vooral het kleinbedrijf is als gevolg van de wet verduidelijkt. Doordat grootwinkelbedrijven grote organisaties zijn die specialisten in dienst hebben was de positie van deze retailers altijd al sterk.

6.1.4 Beantwoording centrale vraag:

Hoe wordt de toepassing van de Wtw en de wetswijziging in 2021 in de praktijk door gemeenten, winkeliers en werknemers ervaren?
Op basis van de verordeningenanalyse en de enquête onder gemeenten kan worden geconcludeerd dat de Winkeltijdenwet, inclusief de wetswijziging van 2021, in de praktijk goed functioneert en breed wordt

gedragen door gemeenten. De wet biedt voldoende ruimte voor lokaal maatwerk en leidt niet tot grote bestuurlijke of maatschappelijke spanningen.
Hoewel gemeenten hun winkeltijdenverordeningen de afgelopen jaren aanzienlijk hebben verruimd, wordt deze ruimte door winkeliers selectief benut. Winkeliers ervaren de toepassing van de Winkeltijdenwet vooral als een flexibel kader dat hen keuzevrijheid biedt zonder verplichtingen. De verruimde openingstijden worden in de praktijk selectief benut. Vooral supermarkten en filiaalbedrijven maken gebruik van de mogelijkheden. Veel zelfstandige winkeliers daarentegen zien af van opening op zon- en feestdagen vanwege beperkte rendabiliteit, sociale overwegingen en personeelstekorten.

De wetswijziging van 2021 heeft voor de meeste winkeliers geen directe gevolgen gehad. Het wordt impliciet ervaren als een nuttige bescherming tegen ongewenste verplichtingen. Over het geheel genomen zijn winkeliers tevreden met het huidige stelsel en is er weinig behoefte aan een verdere verruiming.

De wetswijziging van 2021, gericht op bescherming tegen eenzijdige verplichtingen tot openstelling, lijkt in de praktijk effectief. Conflicten over verplichte koopzondagen zijn sindsdien niet tot nauwelijks voorgekomen. Gemeenten wegen bij het vaststellen van hun verordeningen vooral de belangen van winkeliers en de lokale economie mee.

Tot slot blijkt dat gemeenten weinig behoefte hebben aan een verdere landelijke liberalisering of afschaffing van de Winkeltijdenwet. De huidige balans tussen landelijke kaders en lokale beleidsvrijheid wordt door veel gemeenten als passend en werkbaar ervaren. De verruiming die nog kan worden opgepakt in de wet richt zich op de feestdagen. De verplichte sluiting op Goede Vrijdag vanaf 19.00 uur is niet meer van deze tijd. Daarnaast biedt een grote meerderheid van de gemeenten mogelijkheden voor opening op alle tweede feestdagen, Hemelvaartsdag en 24 december.

6.2 Toekomstscenario's winkeltijdenwet en aanbevelingen

Deze paragraaf behandelt de vijf toekomstscenario's voor de Winkeltijdenwet, namelijk:

1. Geen tot slechts beperkte veranderingen.
2. Intrekking landelijk verbod op zon- en feestdagopening vanuit een beperking van de bevoegdheid van gemeenten.
3. Intrekking landelijk verbod op zon- en feestdagopening waarbij gemeenten regels mogen stellen over winkelopeningstijden op zondagen.
4. Toevoeging van gronden waarbij gemeenten verplicht individuele ontheffingen moet verlenen.
5. Geheel intrekken van de Wtw – gemeenten mogen zelf de openingstijden gaan bepalen, zowel op zon- en feestdagen als op werkdagen.

Elk scenario is getoetst aan de onderzoeksresultaten uit dit rapport, resulterend in een concrete conclusie.

Scenario	Beschrijving	Analyse		Conclusie
		Voordelen	Nadelen	
1. Geen tot slechts beperkte veranderingen	De huidige Wtw blijft de basis, inclusief het uitgangspunt van een verbod op zondags-opening. De gemeentelijke autonomie om hiervan af te wijken blijft ongewijzigd. Een beperkte aanpassing is mogelijk	• Dit scenario sluit aan bij de breedste wens van alle onderzochte groepen (40% van gemeenten, 34% van winkeliers, 40% van inwoners). Zij bestempelen de huidige situatie als meest wenselijk • Het respecteert het evenwicht dat in de praktijk is ontstaan	• Het houdt de administratieve last van gemeenten door het systeem 'nee, tenzij' in stand • Het komt niet tegemoet aan een deel van de retailers (supermarkten, mode & luxe, in en om het huis en overige retailers) die een verdere verruiming wensen	Dit is een veilige en levensvatbare optie die de status quo respecteert
2. Intrekking landelijk verbod op zon- en feestdagopening vanuit een beperking van de bevoegdheid van gemeenten	De zon- en feestdagopening wordt landelijk vrijgegeven (ja) en gemeenten verliezen de bevoegdheid om hier beperkingen aan op te leggen.	De administratieve druk rond de verordeningen wordt bij gemeenten weggehaald	• Dit scenario gaat in tegen de belangrijkste conclusie van het onderzoek, namelijk de grote waarde die alle partijen hechten aan gemeentelijke autonomie en zaken lokaal te kunnen afstemmen. Het ontneemt de 7% van de gemeenten die de zondag	Dit scenario mist breed draagvlak en negeert de sterke wens voor lokale controle en de bescherming van minderheidsbelangen

	Ondernemers mogen zelf hun openingstijden bepalen		gesloten willen houden en de 13% die specifiek lokaal maatwerk toepassen, hun democratisch gedragen beleidsinstrument. • Mogelijk vergroot het indirect de economische druk op kleine winkeliers en de personele druk op werknemers	
3. Intrekking landelijk verbod op zon- en feestdagopening, waarbij gemeenten regels mogen stellen over winkelopeningstijden op zon- en feestdagen	Het uitgangspunt van de wet wordt omgedraaid: zon- en feestdagsopening is de landelijke norm (ja, tenzij). Gemeenten behouden expliciet de bevoegdheid om via een lokale verordening beperkingen op te leggen	Dit scenario sluit goed aan op de onderzoeks-resultaten en de wijze waarop momenteel zo'n 80% van de gemeenten in hun verordeningen de openingstijden hebben geregeld	• Het wordt lastiger voor gemeenten die op zon- en feestdagen dicht willen om tot een motivering te komen – je hebt wat uit te leggen • Aangezien de meerderheid van de gemeenten zich schaart achter hun huidige verordening is de verwachting dat de huidige situatie niet verandert; immers gemeenten moeten actief hun verordening intrekken. Als dat niet gebeurt blijft de huidige verordening het geldende beleid • Onderzoek is vereist om de verhouding tussen deze variant en de Zondagswet te bepalen	Dit scenario biedt retailers die open willen de mogelijkheden om open te gaan. Daarnaast betekent het dat gemeenten hun huidige verordeningen moeten gaan intrekken. Vanuit de algemene tevredenheid met de huidige verordeningen is de verwachting dat dat niet gaat gebeuren en het huidige beleid dus gewoon in stand blijft. Verder is nader onderzoek nodig om na te gaan of deze variant mogelijk is in relatie tot de Zondagswet
4. Toevoeging van gronden waarbij gemeenten verplicht individuele ontheffingen moet verlenen	De wet wordt aangevuld met criteria op basis waarvan een gemeente verplicht wordt een ontheffing te verlenen aan een individuele winkelier, zelfs als het algemene beleid restrictief is	Wanneer ondernemers willen kunnen ze een aanvraag indienen	• Dit scenario vormt een aanzienlijke inbreuk op de gemeentelijke autonomie en vergroot de juridische complexiteit. Het zet de deur open voor meer juridische procedures en ondermijnt de lokale, integrale belangen-afweging. • Het dient de wens van specifieke groepen, maar gaat ten koste van het principe van lokale democratische besluitvorming • Het zorgt voor meer administratieve last bij gemeenten	Dit scenario brengt de nodige juridische complexiteit en administratieve lasten met zich mee en ondermijnt de lokaal gewortelde autonomie
5. Geheel intrekken van de Wtw – gemeenten mogen zelf de openingstijden gaan bepalen, zowel op zon- en feest- als op werkdagen	De volledige Winkeltijdenwet wordt ingetrokken. Gemeenten krijgen de volledige bevoegdheid om alle openingstijden te reguleren, ook op werkdagen		• Hoewel dit scenario maximale lokale autonomie biedt, gaat het verder dan waar de meeste stakeholders om vragen. • Het stabiele en algemeen geaccepteerde landelijke kader voor werkdagen (06:00-22:00 uur) verdwijnt hiermee. • Ondanks dat de casus gemeente Losser laat zien dat een dergelijk scenario niet leidt tot ongeregeldheden, zorgt het voor een verdere versnippering en toename van de onduidelijkheden voor consumenten. Immers iedere gemeente gaat zijn eigen openingstijden hanteren. • De steun vanuit de partijen voor dit scenario is beperkt.	Dit scenario stelt een breed geaccepteerd deel van de wet onnodig ter discussie

			• Het zorgt voor nog meer administratieve last bij gemeenten	

Tabel 9: Scenario-analyse mogelijke toekomstige scenario's Winkeltijdenwet

Uit de scenario-analyse komt naar voren dat de uitkomsten van het onderzoek het dichtst aansluiten op de scenario's 1 en 3. Scenario 3 brengt de wet in lijn met de praktijk, waarin 80% van de gemeenten een ruime ontheffing verleent. Ook laat het de gekoesterde gemeentelijke autonomie voor gemeenten die de zondagsrust willen beschermen intact. Dit scenario vereist echter een nader onderzoek naar de verhouding tussen de Winkeltijdenwet en de Zondagswet. De Zondagswet verbiedt immers het verstoren van de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf. Alleen als sprake is van een goede reden mag de 'openbare rust' worden verstoord. Wat die reden is ligt bij de lokale overheden. De vraag is of de Winkeltijdenwet nog steeds in overeenstemming is met de Zondagswet als de openingstijden voor de zon- en feestdagen vrijgegeven gaan worden. Daarnaast komt een daadwerkelijke modernisering in scenario 3 alleen van de grond als gemeenten massaal hun verordeningen intrekken. Gezien de grote tevredenheid van gemeenten over de huidige verordeningen is de verwachting dat dat niet gaat gebeuren.

De voorkeur gaat dan ook uit naar scenario 1 – geen tot slechts beperkte veranderingen. Dat scenario sluit het beste aan bij de meerderheid van de gemeenten die streven naar een behoud van de huidige situatie. Het onderzoek laat zien dat er draagvlak is om de huidige wetgeving op het gebied van de feestdagen wat te liberaliseren. Dit richt zich op het schrappen van de verplichte sluiting op alle tweede feestdagen, Hemelvaartsdag en 24 december en Goede Vrijdag vanaf 19.00 uur uit de wet.

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording

Geïnterviewden

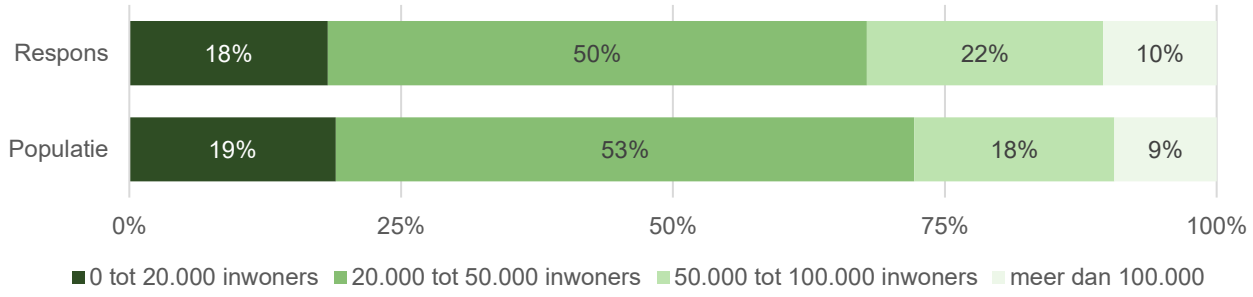
Gemeenten
Capelle aan den IJssel
Ede
Enschede
Goeree-Overflakkee
Katwijk
Losser
Roermond

Organisaties
Vakbond Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
Vakbond Alternatief Voor Vakbond (AVV)
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland (IVBN)
Retailorganisatie INretail
Vereniging van Nederlandse Ondernemingen (VNO) – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW) / Midden- en Kleinbedrijf Nederland (MKB NL)
Vakcentrum
Raad Nederlandse Detailhandel (RND)
Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL)

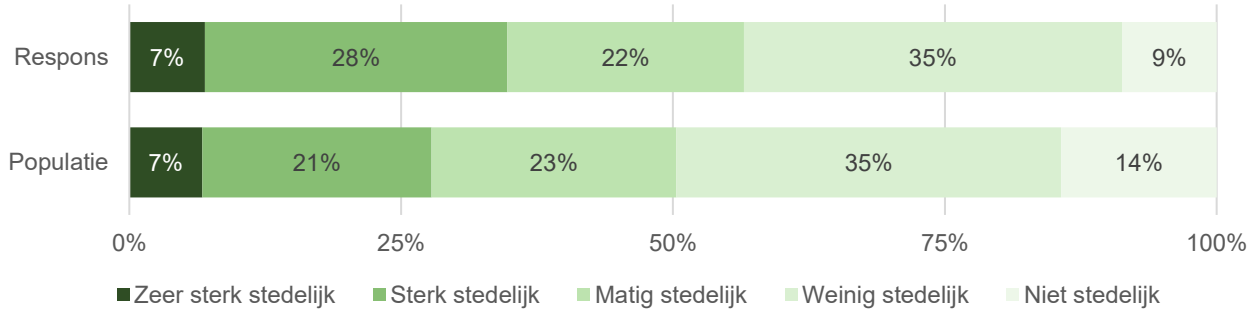
Enquête onder gemeenten

Voor de online-enquête onder gemeenten zijn ambtenaren Economische Zaken (of een ander relevant werkgebied) uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Van de 342 Nederlandse gemeenten zijn 329 gemeenten benaderd. Van de overige 13 gemeenten hebben we geen contactinformatie kunnen vinden. In totaal vulden 105 ambtenaren de enquête in (31% respons). De dataverzameling liep van 13 april tot en met 4 mei 2026.

De resultaten zijn gewogen op stedelijkheidsgraad en inwoneraantal. Er is ook gekeken het effect van een weging op politieke voorkeur. Dit is gedaan op basis van de grootste partij in de gemeente bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2025. Specifiek is er gekeken naar de houding van deze partij ten opzichte van verdere liberalisering van de Winkeltijdenwet (voor, onder voorwaarden voor of tegen). Omdat deze weging geen effect op de resultaten bleek te hebben, is ervoor gekozen om deze weging niet toe te passen.

Figuur 40. Vergelijking inwoneraantallen populatie en responsgemeenten

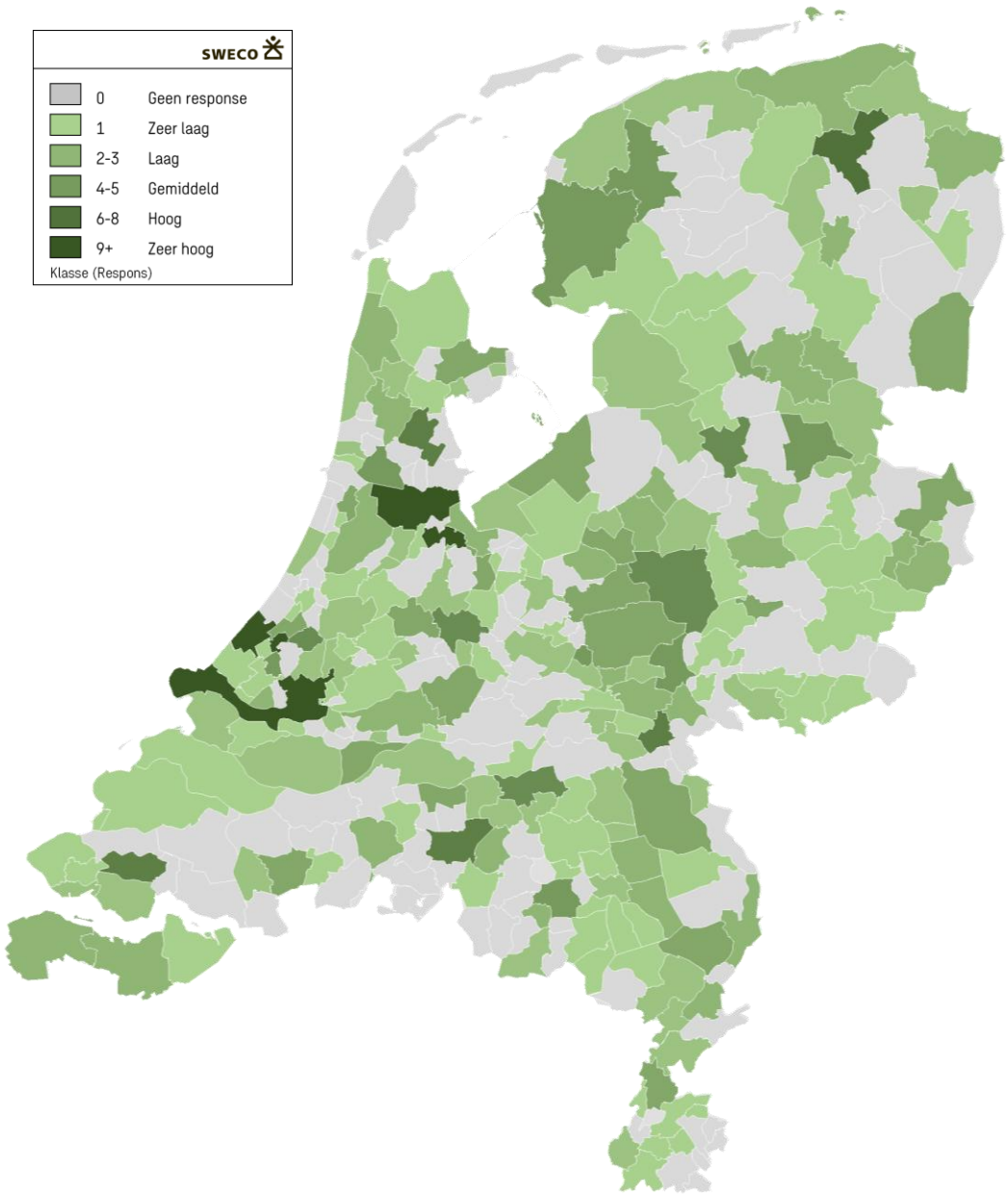

Figuur 41. Vergelijking stedelijkheidsgraad populatie en responsgemeenten

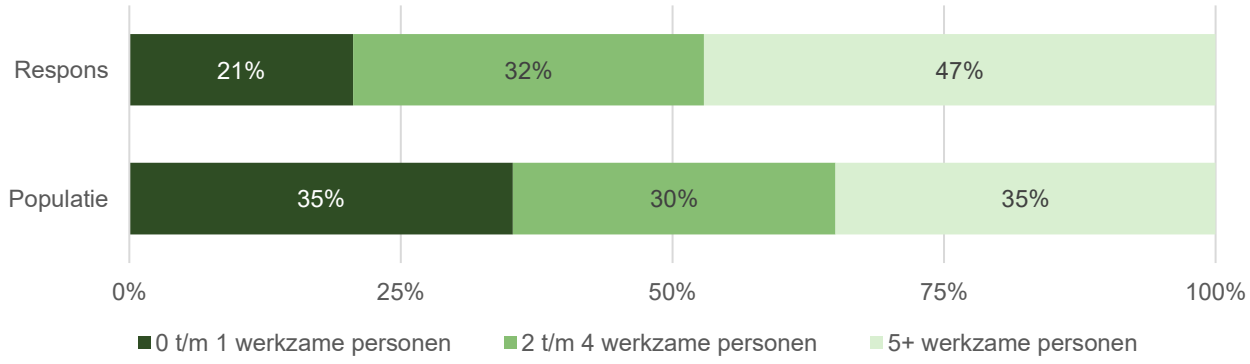
Enquête onder winkeliers

Winkeliers zijn via twee manieren uitgenodigd voor de (online-)enquête. Allereerst via het I&O Research Ondernemerspanel. Via deze weg zijn er 500 winkeliers uitgenodigd. Zij hadden van 13 april tot 27 april de tijd om deel te nemen. Ook zijn erop basis van een LISA steekproef 6.541 brieven gestuurd naar winkeliers door het hele land. De eerste brieven zijn op 23 april bezorgd. Deze winkeliers hadden tot 4 mei de gelegenheid om de vragenlijst in te vullen. Uiteindelijk hebben 505 winkeliers de vragenlijst volledig ingevuld (7% respons). Hiervan zijn 94 afkomstig uit het I&O Research Ondernemerspanel (19% respons) en 411 via de briefuitnodigingen (6% respons).

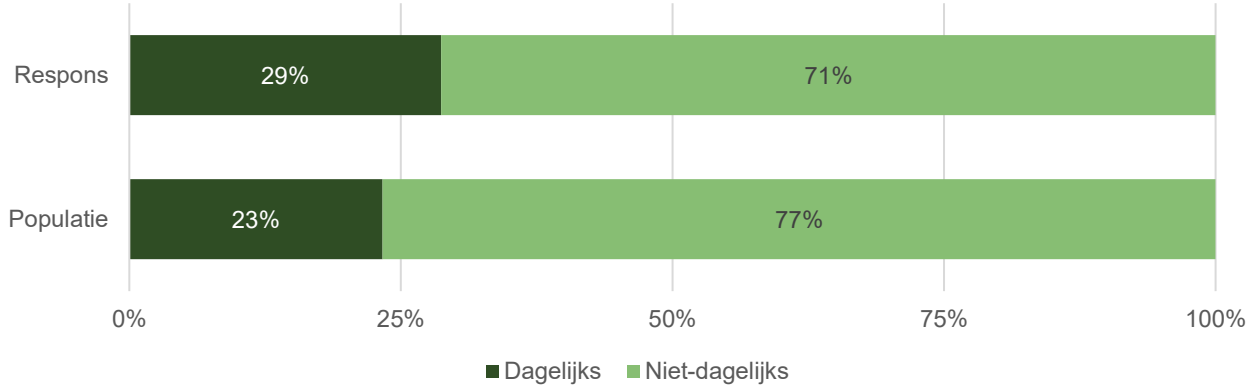
De resultaten zijn gewogen op het aantal medewerkers en op sector (dagelijks en niet-dagelijks). Onder de dagelijkse sector vallen de branches ‘Supermarkt’ en ‘Overige dagelijkse artikelen’. Onder de niet-dagelijkse sector vallen de branches ‘Mode en luxe’, ‘In en om het huis’, ‘Vrije tijd’ en ‘Overige detailhandel’. Waar uitkomsten significant verschillen naar grootteklasse of sector, is dit in de tekst benoemd.

Figuur 42. Respons per gemeente (Bron: enquête, n=505)

Figuur 43. Vergelijking aantal werkzame personen populatie en respons (voor weging)

Figuur 44. Vergelijking branche populatie en respons (voor weging)

Enquête onder Nederlanders

Van 10 tot en met 13 april 2026 is een representatieve steekproef van 4.000 leden van het I&O Research Panel uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal vulden 2.064 panelleden van 18 jaar en ouder de vragenlijst in.

De resultaten zijn gewogen op leeftijd, geslacht, opleiding, regio en stemgedrag (TK25) en daarmee op deze kenmerken representatief voor de Nederlandse bevolking. Waar uitkomsten significant verschillen naar leeftijd, geslacht, opleidingsniveau of regio, is dit in de tekst benoemd.

Verantwoording keuze cases

Gemeente	Reden keus als case
Ede	• Speelt alles door elkaar: toerisme, kerkelijkheid en zowel stad als dorpen • Is ook in de evaluatie van 2016 meegenomen
Enschede	• Grote stad en dicht bij Duitsland
Goeree-Overflakkee	• In het zuiden van Nederland en kerkelijk
Capelle aan den IJssel	• Artikel 10 gemeente
Katwijk aan Zee	• Vooralsnog staat het beleid van de gemeente geen koopzondagen toe
Losser	• De gemeente heeft de ruimste openingstijden van heel Nederland
Roermond	• Aanwezigheid FOC en recreatief centrumgebied met ruimte aantrekkingskracht voor inwoners en bezoekers vanuit Nederland en buitenland, vooral Duitsland en België

Tabel 10: Reden keuze gemeentelijke cases

Bijlage 2: Begrippenlijst

Winkeltijdenwet (Wtw) – De Winkeltijdenwet regelt de openingstijden van winkels in Nederland. Het uitgangspunt is dat winkels gesloten zijn op zon- en feestdagen en op werkdagen vóór 6.00 uur en na 22.00 uur. Gemeenten mogen hiervan afwijken door in een verordening vrijstellingen of ontheffingen te verlenen, bijvoorbeeld voor bepaalde dagen, gebieden of branches. De wet geldt niet alleen voor winkels, maar ook voor andere vormen van detailhandel, zoals markten en standplaatsen.

Winkeltijdenverordening (Wtv) – De winkeltijdenverordening is een gemeentelijke regeling die gebaseerd is op de Winkeltijdenwet. In deze verordening bepaalt de gemeenteraad wanneer en onder welke voorwaarden winkels binnen de gemeente geopend mogen zijn buiten de landelijke openingstijden, zoals op zon- en feestdagen of in de avonduren.

Zondagswet – De Zondagswet heeft als doel de openbare rust en de viering van de zondag en enkele christelijke feestdagen te beschermen. De wet bevat regels die het veroorzaken van hinderlijk geluid, het houden van openbare vermakelijkheden, optochten en bijeenkomsten op zondag beperken, met name vóór 13.00 uur. Gemeenten en burgemeesters hebben bevoegdheden om ontheffingen te verlenen en nadere voorschriften te stellen, rekening houdend met lokale omstandigheden en tradities.

Arbeidstijdenwet – De Arbeidstijdenwet stelt regels voor arbeids- en rusttijden om de veiligheid, gezondheid en het welzijn van werknemers te beschermen en om een goede balans tussen werk en privé mogelijk te maken.

Locatus – Locatus is een Nederlands databedrijf dat actuele en gedetailleerde informatie verzamelt over winkels, winkelgebieden en vastgoed in Nederland, België en Luxemburg. Het bedrijf voert systematische veldinventarisaties uit en biedt data en analyses over onder andere winkeltypen, leegstand, branchering en bezoekersstromen.

Winkelverkoopvloeroppervlakte (WVO) – De winkelverkoopvloeroppervlakte is het deel van een winkel dat daadwerkelijk toegankelijk is voor klanten en wordt gebruikt voor de verkoop van goederen.

Koopstromenonderzoek (KSO) – Een koopstromenonderzoek brengt in kaart waar consumenten hun aankopen doen en uit welke gebieden zij afkomstig zijn. Het onderzoek geeft inzicht in herkomst- en bestedingspatronen, zoals de binding van inwoners aan het eigen winkelgebied en de mate waarin koopkracht wegvloeit of juist wordt aangetrokken.

Omnichannel – Omnichannel in retail is een strategie waarbij alle verkoop- en communicatiekanalen van een retailer, zoals de fysieke winkel, webshop, mobiele apps en sociale media, naadloos met elkaar zijn geïntegreerd. De klant kan hierdoor probleemloos wisselen tussen kanalen, bijvoorbeeld door online te kopen en in de winkel af te halen of producten via elk kanaal te retourneren.

Foodsector – De foodsector bestaat uit winkels die voedingswaren verkopen, namelijk supermarkten en foodspeciaalzaken.

Non-foodsector – De detailhandel non-food omvat winkels die zich richten op de verkoop van duurzame en niet-dagelijkse consumentengoederen, zoals kleding, schoenen, elektronica, meubels, boeken en huishoudelijke artikelen.

Belevingswinkelen – Belevingswinkelen draait om het creëren van een aantrekkelijke en onderscheidende winkelervaring. Het doel is om klanten langer te laten verblijven, een sterke merkbeleving op te bouwen en de fysieke winkel relevant te houden in een tijd waarin online winkelen sterk groeit.